ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Β'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακὴ 25 τοῦ Ἀπρίλη 1904 | ΓΡΑΦΕΙΑ : Ὁδὸς Οἰκονόμου ἀριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 93

ΤΟ ΚΡΑΣΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΟΙΝΟΥ

«...Κ' ἔγραψα τὸ βιβλίο μου αὐτὸ στοῦ λαοῦ τὴ γλῶσσα, γιατὶ πρέπει κι' αὐτὸς νὰ τὸ διαβάσῃ καὶ τέτοια γλῶσσα σήμερα μιλεῖ καὶ νοιώθει ὁ λαός.

Κι' ἂν αὔριο κατορθώσουν οἱ σοφοὶ δασκάλοι μας νὰ μάθουν τὸν λαὸ νὰ μιλῇ ὅπως μιλοῦσαν οἱ πατέρες μας, οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, τοὺς δίνω τὸ λόγο μου πώς θὰ ξανατυπώσω τὸ «Κρασί» μου εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴ γλῶσσα. Δὲν πιστεύω ὅμως νὰ τὸ κατορθώσουν. Ἐμένα μὲ παίδεψαν ἑφτὰ χρόνια στὰ σχολεῖα, μοῦδιναν τὸν πρῶτο βαθμὸ σ' ὅλες τὶς τάξες καὶ δὲν τὸ κατόρθωσαν».

Ἔτσι ξεμολογιέται στὸν πρόλογο τοῦ «Κρασιοῦ» του ὁ κ. Στασινόπουλος. Παληκαρίσια. «Οἶνος, ὦ φίλε παῖ, λέγεται κι' ἀλήθεια.» Καὶ τὴν Ἀλήθεια μᾶς εἶπε γράφοντας τὸ «Κρασί» του, τὴν Ἀλήθεια προσκύνησε, τὴν Ἀλήθεια βγῆκε νὰ διδάξῃ μ' αὐτό.

Ἕνας τέτοιος παληκαρᾶς σὰν τὸν Στασινόπουλο, πνίγει χίλιους εὐνουχισμένους δασκάλους σὰν τὸν Σκιᾶ. Ἕνα βιβλίο σὰν τὸ «Κρασί» του, ἀληθινό, δυνατό, ἀνέθευτο, γκρεμίζει κάστρα πυργωμένα ἀπάνω στὴν ψευτιὰ καὶ στὴν μπαγαποντιά. Εἶναι δυναμίτης. Γιατὶ δυναμίτης εἶναι κ' ἡ Ἀλήθεια. «Ἑφτὰ χρόνια μὲ παίδεψαν οἱ δασκάλοι». Πόσα χρόνια θὰ παιδεύουν οἱ ἀλιτήριοι αὐτοὶ τὸν λαὸ καὶ μὲ τὸ νὰ τοῦ μιλοῦν μιὰ γλῶσσα ψεύτικη κι' ἀκατανόητη, θα τοῦ χαλνοῦνε τὴν ψυχή του, τὰ γοῦστα του καὶ τὰ κρασιά του ἀκόμα;

Τὰ κρασιὰ καθὼς καὶ τὰ μυαλὰ τὰ ξειδιασμένα ἀπὸ τὸ Δασκαλισμό, ἔρχεται νὰ διορθώσῃ σήμερα ὁ Μεσολογγίτης ἐπαναστάτης μὲ τὸ βιβλίο του. Διαβάστε το καὶ θὰ δῆτε. Ρουφῆχτε το καλύτερα, γιὰ τὸ «Κρασὶ» τοῦ Στασινόπουλου ρουφιέται, εἶναι Ὀλύμπιο νέχταρ, εἶναι τῆς Κύπρου ἀνθοσμίας. Δυναμώνει τὴν ψυχὴ τὸ «Κρασὶ» αὐτό, ἀνοίγει τὰ μάτια, δείχνειον τὴν Ἀλήθεια.

Εἶναι μεγάλο αὐτὸ ποὺ κατόρθωσε ὁ Στασινόπουλος. Ὄχι μοναχα γιατὶ ἔφερε, σὰν ἄλλος Προμηθέας, τὰ φῶτα τῆς Ἐπιστήμης στὸ λαό, ἀλλὰ καὶ γιατὶ θὰ διαλύσῃ μιὰ πλάνη μεγάλη καὶ θὰποδείξῃ ὁλοφάνερα σ' αὐτὸν πὼς δὲν εἶναι ὀχτροί του μὰ φίλοι του γκαρδιακοὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν Ἀλήθεια σήμερα, ποὺ ἱδρώνουν, ποὺ βρίζονται ἀπὸ τοὺς δασκάλους προδότες καὶ παράφρονες μόνο καὶ μόνο γιατὶ δὲ βρίζουν «χυδαία» τὴ γλῶσσα ποὺ μιλάει ὁλόκληρ' ἡ Ρωμιοσύνη, τὴ γλῶσσα ποὺ μ' αὐτὴν ἔσπασε τὶς ἀλυσσίδες τῆς σκλαβιᾶς καὶ ποὺ μ' αὐτὴν μιὰ μέρα, σὰν θὰ τὴν παραδεχτῇ γιὰ ἐπίσημη πιὰ γλῶσσα, θὰ σπάσῃ τὶς ἀλυσσίδες καὶ τῆς ἄλλης σκλαβιᾶς, τῆς ἀκόμα βαρύτερης ἀπὸ τὴν πρώτη. τῆς Δασκαλικῆς σκλαβιᾶς.

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

Κ. Α. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ νοικοκύρης ποὺ θὰ διαβάσῃ τὸ «Κρασὶ» τοῦ Στασινόπουλου, ἔτσι ἁπλᾶ καὶ ζωντανὰ γραμμένο, θὰ πῇ :

— Δὲν εἶναι προδότες αὐτοὶ ποὺ μοῦ μιλᾶνε τὴ γλῶσσα μου καὶ ποὺ μὲ μαθαίνουν νὰ φτιάνω τὸ κρασί μου.

Τὸ ἴδιο θὰ πῇ κι' ὅταν αὔριο ὁ συνεργάτης μας κ. Judas Errant, ἕνας ἀπὸ τοὺς πρώτους γιατρούς μας, μὲ τὸ ἀληθινὸ του ὄνομα πιά. θὰ χαρίσῃ στὸ λαὸ ἕνα ἐπιστημονικώτατο βιβλίο του, τὴ «Ματιά». Τὸ ἴδιο θὰ φωνάξῃ ὁ νοικοκύρης χαρούμενος κι' ὅταν μεθαύριο ἡ κ. Ἀλεξάντρα Παπαμόσκου θὰ τὸν μάθῃ ἀπὸ τὶς στῆλες τοῦ «Νουμᾶ» μὲ τὴ «Φυσιολογία της» τί πρᾶμα εἶναι, πῶς λειτουργεῖ καὶ πῶς μπορεῖ νὰ λειτουργῇ κανονικὰ ὁ ὀργανισμός τους

Μὰ κι' ὁ κ. Στασινόπουλος δὲ θὰ σταματήσῃ στὸ «Κρασί» του. Δὲν εἶναι ἀπὸ κείνους ποὺ ὕστερ' ἀπὸ μιὰ νίκη σταυρώνουν τὰ χέρια κι' ἀναπαύονται ἀπάνω στὶς δάφνες. Εἶναι πολεμιστὴς γενναῖος, ἀκούραστος. Ρουμελιώτης ἀληθινὸς κι' ἄξιος συμπατριώτης τοῦ Παλαμᾶ. Σὰν Ρουμελιώς λοιπόν, δὲ θὰ σταματήσῃ στὸ πρῶτο ἐχθρικὸ ταμπούρι ποὺ κυρίεψε· θὰ ζητήσῃ νὰ κυριέψῃ καὶ τἄλλα. Κ' ἔτσι σὲ λίγο, ἀφοῦ εἶναι καὶ δικηγόρος, θὰ πετάξῃ ἄλλους δυὸ μύδρους πυρωμένους κατὰ τοῦ Δασκαλισμοῦ, τὸ «Σύνταγμα» καὶ τὸν «Πρόχειρο δικηγόρο» του-βιβλία χρησιμώτατα καὶ τὰ δυό, ποὺ θὰ τὰ κάνῃ γκόλφι του ὁ λαὸς καὶ ποὺ γι' αὐτὰ καὶ μόνο θὰ τὸν ἀνακηρύξῃ εὐεργέτη του, ὅπως εὐεργέτη του θὰ τὸν ἀνακηρύξῃ ὁ κάθε νοικοκύρης ποὺ μεθυσμένος ἀπὸ τὸ «Κρασί» του θὰ κάψῃ ὅλους τοὺς δασκάλους ποὺ τοῦ χαλνοῦσαν τὰ κρασιά του ἴσα μὲ σήμερα μὲ τὶς φυλλάδες τους.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤ' ΑΠ' ΤΗΝ ΚΟΥΤΑΛΗ

ΣΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΤΟΥΣ ΕΡΕΥΝΑ

ΓΡΑΜΜΑ ΔΕΦΤΕΡΟ *)

—ΕΓΩ.— Τοῦτο βέβαια ἤθελε ὁἄνθρωπος. Τὴν ἔρεβνα του στὴν ἀναγγέλλει ψυχολογικὴ καὶ πραχτική. Παρακάτω σοῦ λέει: «ἠθέλησα νὰ διευκρινήσω τὴν ἐνδοτέραν ψυχολογικὴν καὶ φυσιολογικὴν αἰτιολογίαν τῶν γλωσσικῶν φαινομένων. Πὼς νὰ σοῦ τὰ πεῖ καθαρότερα ;

— Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ.— Ναὶ τοῦτα λέγει, λέγει καὶ περισσότερα· «εἶδε, λέγει, τὰς αἰσθηματικάς, εἶδε καὶ τὰς ἐπιστημονικὰς προκαταλήψεις, αἱ ὁποῖαι συσκοτίζουν τὸ ζήτημα, καὶ ἠθέλησε νὰ διασκεδάσῃ τὸν συσκοτισμόν, καὶ νὰ δώσῃ νέαν τροπὴν εἰς τὸ ζήτημα τροπὴν πλέον ὅλως διόλου ἐπιστημονικὴν ἥτις νὰ ἐξετάζει ψυχρῶς καὶ φιλοσοφικῶς ἀνθρώπους καὶ γεγονότα.»

Ἀφτὰ λέγει, ἂς δοῦμε τί κάνει. Ἐκεῖνο τὸ κάτι ποὺ δὲ μᾶς τὸ δίνει ἡ ἐξακρίβωση τῶν γεγονότων, παρὰ τὸ βρίσκει ὁ νοῦς, ἐκείνη τὴ δική του, ποὺ ἀνάβει τὸ φῶς καὶ μονομιᾶς ἀνεβάζει τὴν ἐπιστήμην ἀψηλότερα καὶ τὴν κάνει νὰ βλέπει μακρύτερα καὶ καθαρότερα, ἔργο τέλος ἐπιστήμης δὲν μπορούσαμε νὰ τὸ περιμένομε ἀπ' τὸν ἐρεβνητή, ἀφοῦ δὲν κατόρθωσε νὰ ξεδιαλύνει πιὸ εἶναι τὸ καθαφτὸ ἔργο τῆς ἐπιστήμης. Περιμέναμε λοιπὸν στὴν ἐξακρίβωση τὴν ἐπιστημονικὴ τῶν γεγονότων τῶν ἐξακριβωμένων ἀπ' τὴν καθημερινὴ παρατήρηση, νὰ μᾶς δείξει μέθοδο

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ 92 φύλλο.

τὸ ἐλάχιστον, χεροπιασίδι σὰν νὰ ποῦμε ἐπιστημονικό.

Κατὰ τὴν ἀλήθια δὲν κατόρθωσε νὰ πάει, περιμένομε τὸ ἐλάχιστο νὰ δείξει πὼς κατέχει λιγάκι ἀπ' τὴ μέθοδο ποὺ γλυτώνει τὸν ἄνθρωπο ἀπ' τὴν πλάνη. Ὁ ἴδιος ἄνθρωπος σπάνια τὰ καταφέρνει καὶ τὰ δυό. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ μὲ νοῦ καὶ μὲ δημιουργικὴ καὶ πλαστικὴ φαντασία βρίσκει κ' ἐξηγεῖ, δὲν κατορθώνει πάντα καὶ νὰ ἀποφεύγει κάθε πλάνη.

Ὅταν ὅμως δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ βρεῖ καὶ νὰ χαρίσει, προσέχει νὰ μὴν ἐμποδίζει καὶ λιγοστέβει ἐκεῖνο ποὺ εἶβραν ἄλλοι. Γι' ἀς δοῦμε λοιπὸν καὶ τὴ μέθοδο τοῦ ἐρευνητή.

«Ὅταν π.χ. ἕνας ψυχολόγος ἐρωτᾷ σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τῶν ὀνείρων : «Σᾶς ἔτυχε ποτὲ νὰ ἐξακριβώσετε τὸν χρόνον τῆς διακείας ἑνὸς ὀνείρου ; ὁ ἐρωτώμενος ἀπαντᾷ ἁπλούστατα μὲ ἕνα ξηρὸν ἀριθμὸν εἰς τὴν ἐρώτησιν, χωρὶς προσπάθειαν νὰ μαντεύσῃ τὴν σκέψιν τοῦ, ἐρευνητοῦ, νὰ προεξοφλήσῃ τὴν κρίσιν του. νὰ συζήτησῃ τὴν χρησιμότητα της. Καὶ αὐτὸ διότι ὑποτίθεται — ὅπως καὶ εἶναι — ὅτι ὁ ἐρωτῶν ἔχει κάποιον λόγον νὰ ἐρωτᾷ τοιουτοτρόπως, ἐντελῶς διαφορετικὸν κάποτε ἀπὸ ἐκεῖνον ποῦ μαντεύει ἢ ὑποθέτει ὁ ἐρωτώμενος.»

Ὅταν λοιπὸν ἕνας γιατρὸς ἢ ψυχολόγος βάζει μιὰ τέτια ἐρώτηση καὶ τὴ βάζει ἔτσι, θὰ πεῖ ποὺ θέλει ν' ἀποκλείσει τὴν ἐπίδραση, ποὺ μπορεῖ νἄχει ἡ συνείδησῃ ἐκείνου ποὺ ἐξεταζέται, στὴν ἑρμηνεία τῶν φαινομένων ποὺ θέλει νὰ ξεδιαλύνει ὁ ἐρευνητής. Ἐδῶ ὅμως στὰ φαινόμενα μας, ὁ λόγος ποὺ θὰ δώσει ἐκεῖνος ποὺ ἐξεταζέται, ἂν θέλομε νὰ βαραίνει, πρέπει νὰ περάσει ἀπ' τὴ συνείδησῃ, κ' ἡ συνείδησῃ πρέπει νάναι ὅσο τὸ δυνατὸν καλίτερα φωτισμένη. Μ' ἄλλα λόγια· τὰ φαινόμενα ποῦ ὁ ἐρευνητὴς παραμιάζει δὲ μιάζουν. Τὰ βάζει μαζί, ἐκεῖ ποὺ ἔπρεπε νὰ τὰ ξεχωρίσει σὲ δυὸ ὁμάδες. Στὴ μιὰ γιὰ νὰ γίνει ἐξέταση πρέπει ν' ἀποκλείσομε ὅσον τὸ δυνατὸν τὴ συνείδησῃ· στὴν ἄλλη γιὰ νὰ κάνομε τὴν ἔρευνα, ἡ συνείδησῃ πρέπει νὰ ἐργάζεται μὲ ὅσο τὸ δυνατὸ παραπάνω φῶς δικό της. Στὴ μιὰ μπορεῖ νὰ κοιμᾶται καὶ νὰ ὀνειρεύεται, στὴν ἄλλη πρέπει νὰ εἶναι ξυπνὸς καὶ νὰ νοεῖ καὶ διαλογίζεται.

— ΕΓΩ.— Μὰ δὲ μοῦ λὲς ποὺ θέλεις νὰ φτάξεις μ' ἀφτά, μήπως θέλεις νὰ πεῖς ποὺ τὰ φαινόμενα ποὺ ἐξεταζέι ἡ ἔρευνα γιὰ ψυχολογικὰ δὲν εἶναι ψυχολογικά ;

— Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ. — Τοῦτο θὰ τὸ πῶ σὲ λίγο. Τώρα προσώρας λέγω ὅτι τοῦ ἐρευνητὴ οὔτ' ἡ μέθοδο εἶναι ἐπιστημονική. Τῶν φαινομένων ἡ ἀνάλυση μᾶς φέρνει πέρ' ἀπ' τὰ φαινόμενα, στὸ γενικό, στὸ καθολικό, στὴν ἐπιστήμη τέλος· τοῦτο ὁ ἐρευνητὴς οὔτε τὸ ὑποψιάστηκε. Τὸ ἐλάχιστο ἂς πρόσεχε νὰ ξεμπερδέψει μὲ μιὰ ἀριὰ δυαλυστήρα προτοῦ νὰ καταπιαστεῖ τὴν ἐξακρίβωση μὲ τὴ μικρομετρικὴ βίδα.

— ΕΓΩ.— Ὅπως κ' ἂν εἶναι ὀνειρεφτὰ ἢ τοῦ ξύπνου, συνειδητὰ ἢ ἀσυναίσθητα, τὰ φαινόμενα μας εἶναι ψυχολογικά.

— Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ. — Τοῦτο θὰ πρόκειται νὰ δοῦμε καὶ γιὰ νὰ μὴ χασομεροῦμε, ἂς πιάσομε τὰ πράγματα ἀπ' τὴ ρίζα καὶ τὴ φύτρα τους. Γιὰ νὰ ξεχωρίσομε καὶ ξεδιαλύνομε σὲ τί εἶδος φαινόμενα πρέπει νὰ καταλογίσομε ἀφτὰ ποὺ θέλει νὰ ἐξακριβώσει ὁ ἐρευνητής, ἀνάγκη νὰ καταλάβομε τί εἶδος φαινόμενο εἶναι ἡ γλῶσσα, ἢ σωστότερα ἡ λαλιά, ὁ ἀρθρωμένος λόγος, γιατὶ γλῶσσα καθὼς ξέρεις εἶναι καὶ τ' ἄλλα μέσα ποὺ μᾶς κάνουν νὰ καταλαβαίνομε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο καὶ μάλιστα οἱ χερονομίες ποὺ γιὰ βέβαια προηγήθηκαν ἀπ' τὸ λόγο, σὰν καὶ σὲ μᾶς τὴν πρώτη βραδιά. Τί λές λοιπόν, τί γέννησε τὴ λαλιά ;

— ΕΓΩ.— Τί ἄλλο παρὰ ἡ φύση ποὺ εἶναι γύρω μας, καὶ ἡ ψυχὴ ποὺ εἶναι μέσα μας μὲ τὴ δύναμη της νὰ βάζει σημάδια. Τί προηγήθηκε τί ἀκολούθησε μάταιο νὰ ἐξεταζέι κανείς· τόσο μάταιο, λέγει κ' ὁ περιφημος φυσιολόγος καὶ ψυχολόγος Wundt ὅσο καὶ τὸ τί γεννήθηκε πρίν, ἡ κόττα ἢ τ' ἀβγό. Ἰδέα καὶ σημάδι εἶναι σὲ μιὰ ἀναλογία ὅπως τὸ ἐγὼ καὶ τὸ ἄλλο, ἡ ἐντύπωση κ' ὁ ἐρεθισμός. Τὸ σύνολον τῶν ἰδεῶν εἶν' ἐκεῖνο ποὺ λέμε φύση, τὸ σύνολον τῶν σημαδιῶν ὁ ἄνθρωπος. Ὅσο μπορεῖς νὰ χωρίσῃς ἀφτά, ἄλλο τόσο καὶ τὴ γλῶσσ' ἀπ' τὴ ψυχή. Τί ἄλλο ζητᾶς ; νὰ ὁ μηχανισμὸς ποὺ σιγὰ σιγὰ μὲ τὴν ἐξέλιξη ἔφερε τὸ λόγο ἀφτοῦ ποὺ εἶναι.

— Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ.— Σοῦ τὸ εἶπα κ' ἄλλοτες, ἄλλο ἐξέλιξη κ' ἄλλο ἐξήγηση. Βέβαια, νὰ χωρίσομε τὴ ψυχὴ ἀπ' τὰ σημάδια ποὺ βάζει δὲν εἶναι τρόπος. Σημάδια ὅμως εἶναι κ' οἱ χερονομίες. Τὴν πρώτη ἀνθρωπότητα βουβὴ θὰ τὴν φανταστοῦμε· καὶ σήμερα ἀκόμα στὶς ἄγριες φυλὲς χερονομίες καὶ λαλιὰ τὰ ἴδια καταφέρνουν. Πούθε λοιπὸν ἄρχισ' ἡ προτίμηση ; Γιατὶ ἡ λαλιὰ νὰ ἐξοντώσει σχεδὸν τὶς χερονομίες ;

— ΕΓΩ.— Εἶπαν πὼς ὁ ἄνθρωπος θ' ἄρχισε νὰ μιμιέται τὶς φωνὲς τῶν ζώων κ' ἀπὸ κεῖ εἶδε τί δύνετ' ἡ φωνή.

— Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ.— Πολὺ περιορισμένη μίμηση ἀφτή· σ' ὅλες τὶς ἄλλες περιστάσες ὁ ἄνθρωπος ἔχει νὰ μιμηθεῖ δράση, κίνηση δηλαδὴ διαφόρων εἰδῶν· κ' ἐδῶ, ἀνάγκη νὰ τὰ τεχνολογοῦμε δὲν εἶναι, ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς τὴν πγιὸ παραστατικὴ δύναμη θὰ τὴν εἶχε τὸ χέρι μὲ τὰ δάχτυλα, ἐκεῖνο μὲ τὴ βοήθια τοῦ ματιοῦ θὰ κατόρθωνε ν' ἀκολουθήσῃ τοῦ ματιοῦ τὴν πολύτροπη κίνηση. Κ' ἅμα μιὰ πρωτάρχισε ἡ δύναμη ἀφτὴ νὰ ἐνεργεῖ κ' ἡ συνήθια ὁλοένα ρίζωνε τὴν ἐνέργια της, τί θὰ μποροῦσε πιὰ νὰ τὴ ξετοπίσει ; Δὲ βλέπεις τί ἰδέες κατορθώνουν οἱ βουβοὶ νὰ ἀνταλλάζουν ;

— ΕΓΩ.— Ὡραῖο πρᾶμα ζούλεψες. Μήπως θὰ ἤθελες νὰ μᾶς περιορίσεις στὴ διανοητική τους περιφέρια; ὅ,τι κ' ἂν πεῖς μὲ τὶς χερονομίες μένει πάντα κάτι ἀόριστο κ' ἀπροσδιόριστο. Ἔπειτα καλά, οἱ χερονομίες μποροῦν νὰ παραστήσουν πράματα ὑλικά, ἀντικείμενα συγκεκριμένα ὅμως, τὰ ἀφηρημένα, τὰ μὴ ὑλικά ;

— Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ.— Οἱ ἀντιλογίες ἀφτὲς ἔγιναν, τὸ ξέρω· δώθηκαν ὅμως καὶ ἀναίρεσές τους. Τῶν βουβῶν τὸ νοητικὸ τὸ βρίσκομε περιορισμένο γιατὶ οἱ παραπάνω τους γίνουνται κουφάλαι ἐπειδὴ παθαίνουν κάτι στὸν ἐγκεφάλο κ' ἡ πάθησῃ συχνὰ εἶναι ἀπὸ κληρονομία, ἐνῶ οἱ τυφλοὶ παραπάνω ἀπὸ ἐξωτερικὲς αἰτίες γίνονται καὶ ἀργότερα παθαίνουν. Συλλογίσου ἀκόμη πὼς οἱ βουβοὶ περνοῦν τὰ πρῶτα τους χρόνια ἀναμεταξὺ σ' ἀνθρώπους ποὺ εἶναι γιὰ κείνους σὰν ἄλλο εἶδος ἀλαλόφωνοι, ἀφοῦ μόνο τ' ἀφτιὰ μεταχειρίζουνται Ὅσο γιὰ τὴν ἀοριστία ποὺ λὲς νάχουν οἱ χερονομίες, μὴν ὑποθέσεις πὼς οἱ λέξες ἔχουν τάχα τὴν ἀντίθετη ἀρετὴ μέσα τους φυτεμένη ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς. Ἂν πάρομε τὰ πράματα ὄχι ὅπως τόρα μᾶς παρουσιάζουνται, ἀλλὰ ὅπως θὰ ἔγιναν, βρίσκομε πὼς τὴ σωστάδα ὁ καιρὸς τὴν ἔδωκε στὰ σημάδια τοῦ ἀρθρωμένου λόγου. Ἡ προσπάθια, ἡ δουλιά, σώριασαν μέσα τους ἐκεῖνο ποὺ σοῦ φαίνεται ἀτόφιο. Καὶ γιὰ τὰ ἄλλα ὅλα ποὺ εἶπες, ἐργασία χρειάσθηκε. Ἐργασία γιὰ νὰ περάσῃ ἀπ' τὰ ὑλικὰ κ' ἐξωτερικὰ ποὺ σήμαινε ἀρχῆθε ἡ κάθε λέξη, στὴ δράση, στὴν ἀφηρημέν' ἰδέα, στὰ ἐσωτερικὰ ποὺ σημαίνει σήμερα ἡ ἴδια λέξη. Μὰ ὄχι μόνον ἡ λαλιὰ ἀλλὰ καὶ ἡ φωνὴ ἡ ἴδια ἂν καλοκοιτάξεις κ' ἐκείνη αἰώνων δούλεμα τῆς χρειάσθηκε γιὰ νὰ φτάσει ἀπ' τὶς ἄγριες στριγλιὲς τοῦ πρωτόγονου τρογλοδύτη στὸ γλυκὸ κελαΐδημα τῆς τραγουδίστρας ποὺ σὲ μαγέβει

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ

ΚΑΣΣΩΠΗ

Ἀγκαλὰ καὶ ἡ μικρὴ χώρα ἤτουν τώρα χριστιανική, καὶ ὁ Ἰουστιανὸς «πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων» εἶχε ἀπαγορέψει τὴ θρησκεία τῶν ἐθνικῶν, τὰ παλαιὰ χτίρια τῶν ἑλληνικῶν ναῶν ἐμέναν ἀκόμα ἄγγιχτα, καὶ ὀρθὰ τὰ εἴδωλα ποῦ τὰ ἐστολίζαν, μόνο οἱ ἀναβάθρες καὶ οἱ βωμοὶ εἶχαν χορτιάσει γιατὶ κ' οἱ λίγοι πιστοὶ τῆς ἀρχαίας λατρείας δὲν ἐτολμοῦσαν νὰ παραβοῦν τὸ νόμο.

Ὁ ναὸς τοῦ Κασίου Διὸς ἐσηκονότουν κάτασπρος σιμὰ στὸ μικρὸ λιμάνι τῆς πολιτείας, ὅλος ἀπὸ τὸ ντόπιο ἀμυγδάλι περίστυλος, κι' ἔφεγγε ἀνάμεσα στὰ μεγάλα ἱδρυὰ ποὺ τὸν ἔντυναν ἀπὸ τὰ τρία μέρη καὶ ποῦ δὲν ἄφιναν γυμνὴ παρὰ τοῦ γυαλοῦ τὴν πρόσοψη, ὥστε ποῦ τὸ πανέμνοστο δωρικὸ μνημεῖο ἐφαινότουν μακρόθες ἀπὸ τὸ πέλαγο, κ' ἤτουν τὸ μόνο χτίριο ποῦ τὰ πλεούμενα ἀντίκρυζαν μπαίνοντας, γιατὶ μέρος ἀπὸ τὰ σπίτια τῆς πολιτείας τἄκρουβε τῆς ἀκροθαλασσιᾶς τὸ γύρισμα, μέρος τὸ ψηλὸ καστρὶ ποῦ ὑπεράσπιζε τὴ χώρα καὶ τὸ στενὸ τῆς Κασσώπης.

Ἐκεῖ ἀποκάτου ἀπὸ τὰ ψηλὰ ἱδρυά, ποῦ ναὶ δὲν ἦταν πλιὰ ἁγιασμένα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν παρουσία, ἀλλὰ ποῦ δὲν εἶχαν χάσει γιὰ τοῦτο τὴ μυστικὴ πνοή τους, ἐγενότουν ἀκόμα, ὅπως καὶ στὰ παλιὰ χρόνια, ὁ περίπατος τῆς μικρῆς πολιτείας, ἐνῶ στἄλλα μέρη ἐξεφόρτωναν τὰ πλοῖα τὰ πλούτη τους ἢ ἐφόρτωναν τὰ προϊόντα τοῦ τόπου ποῦ τὰ πήγαιναν ἔπειτα στὴν Ἀνατολὴ ἢ καὶ στὴν Ἰταλία.

Τὸ καλοκαῖρι ἤτουν προχωρημένο κ' ἤτουν ἀπόγιωμα· ἀνάλαφρο ἀγεράκι ἐρχότουν ἀπὸ τὴ θάλασσα, ὁ κόσμος ἐκαθότουν ἢ ἐκινιότουν ἥσυχα στὸν ἴσκιο.

«Ἔφυγαν κι' ἄλλα ἀσκέρια γιὰ τὴν Ἰταλία· ὁ πόλεμος δὲν ἔχει τέλος» εἶπε ὁ Φιλόστρατος ἄντρας πενηντάρης καὶ καλοντυμένος.

«Ἔχουν σκληρὴ τὴ ζωὴ αὐτοὶ οἱ βάρβαροι» τοῦ ἀποκρίθη ὁ χιλίαρχος Θεόδωρος ποῦ ὅριζε τὸ κάστρο τῆς Κασσώπης, «καὶ δὲ βαριῶνται τὸν πόλεμο. Ὁ καινούργιος βασιλιᾶς τους ὁ Τωτίλας εἶνε καταστρεφτὴς μεγάλος, κ' ἐτσάκισε πολλὲς φορὲς τὸ στρατὸ τοῦ ἀφτοκράτωρα. Εἶνε ἐφτάψυχοι οἱ Γότθοι.»

«Εἶνε δεκαφτάψυχοι» ἀποκρίθη ὁ Φιλόστρατος χαμογελῶντας «ἀφοῦ βαστοῦν δεκαφτὰ χρόνια πόλεμο· μὰ ὡςτόσο δὲν τολμοῦν νὰ πολεμήσουν στὴ θάλασσα σὰν οἱ ὅμοιοι τους οἱ Βάνδαλοι, εἶνε τώρα ἑκατὸ χρόνια· ὁ Γιζέριχος τότες δὲν ἐλησμόνησε τὸ νησί μας· μόνο στὲς χῶρες δὲν ἐπάτησαν».

«Καὶ οὔτε ἄλλοι βάρβαροι δὲ θὰ πατήσουν» εἶπε ἡ Ἀσκληπηγένεια τοῦ Φιλόστρατου ἡ κόρη, ποῦ ἐπερπατοῦσε μαζῆ τους· «ὁ θεὸς ἀγαπάει τὴν Κασσώπη καὶ ὁ ἀφτοκράτωρας· γιὰ τοῦτο ἄφησε καὶ περσοὺς στρατιῶτες ἐδῶ».

«Τὰ κάστρα» εἶπε ὁ Θεόδωρος «ἦταν καλὰ μὰ ἐπάλῃωσαν· ἀπὸ χρόνια κανένας δὲν τὰ διόρθωσε· καὶ λείποντας ὁ Ἰονικὸς στόλος νὰ ἐμποδίζει, οἱ βάρβαροι θἄπαιρναν ἀμέσως τὴ χώρα· ὁ στρατὸς ἐδὼ εἶνε περιττός, γιατὶ εἶνε πάντα λίγος γιὰ ν' ἀντισταθεῖ στάμεμέτρητα φουσᾶτα τους. Στὸν πόλεμο, ἐλέγαν οἱ στρατηγοὶ τοῦ Αὐγούστου, σὰν ἕνας τους πέφτει, ξεφυτρώνουν δύο στὴ θέση τοῦ σκοτωμένου. Δὲν ξέρω γιατὶ δὲ στέρνουν καὶ μᾶς στὴν Ἰταλία. Ἴσως ἀργότερα.»

Ἡ Ἀσκληπηγένεια ἐκοκκίνησε. «Ὄχι, Θεόδωρε» εἶπε «χωρὶς ἐσᾶς θὰ νικήσουν ἀφτοῦ· ὁ Βελισάριος γνωρίζει νὰ καταβάνει τοὺς βαρβάρους· ἀφτὸς ἐκατάστρεψε τοὺς Βάνδαλους τῆς Λιβύας καὶ θὰ ριξει καὶ τοὺς Γότθους τῆς Γερμανίας στοὺς λόγγους τους· ἡ Ἑλ-

σήμερα σ' ένα ὡραῖο μελόδραμα. Καὶ τὸ σπουδαιότερο πέρνεις τὶς χερονομίες ἀφτοῦ ποὺ τὶς κατάντησε ἡ λαλιὰ ἀφοῦ τίς καταπόνεσε, τὶς ζούριασε, τὶς μάρανε. Γιὰ συλλογίσου ὅμως τί θάταν ἂν ἔμεναν ἀνεμπόδιστες; Ἔ λοιπόν; πιὸς ὁ λόγος ποὺ δὲν ἔγινε ἀφτό, παρὰ ποὺ χώρισαν πρῶτα, ξεπέρασ' ὁ λόγος, ξάπλωσε καὶ πῆρε τὸν τόπο πούπιαναν προτοῦ ἐκεῖνες; Νὰ οἱ αἰτίες ποὺ μᾶς χρειάζονται.

— ΕΓΩ.— Δὲ θυμᾶσαι ποὺ πρὸ κιαιὸ διαβάζαμε ὅτι ἕνας ἔξ χος Γάλλος φιλόσοφος εἶπε ὅτι ἡ λαλιὰ μὲ τὸ νὰ μποροῦσε νὰ χρησιμέβει στὰ σκοτεινὰ τῆς ἔδωκαν τὴν προτίμηση;

— Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ.— Ὁ λόγος ἀφτὸς δώθηκε, τὸ θυμοῦμαι. Ὅμως συλλογίσου πῶς οἱ πρωτόγονοι δὲ θάταν δὰ ὁλοένα στὸ σκοτάδι κ' ὅταν εἴρχουνταν ἡ νύχτα θάπεφταν νὰ κοιμηθοῦν. Ὅταν ἄναβαν φωτιὰ γιὰ νὰ φυλαχτοῦν ἀπ' τ' ἀγρίμια, τότες θάταν πγιὰ κάμποσο προοδεβμένοι γιὰ νὰ ὁμιλοῦν κουτσὰ στραβά.

Γιὰ νὰ καταλάβομε πῶς ἡ λαλιὰ ξετόπισε τὴ χερονομια, πῶς ὁ φωναχτὸς λόγος ξετόπισε τὸ βουβό, πρέπει νὰ ἔβρομε ἀνάγκες ἀληθινὲς στὴν καθημερινὴ τοῦ πρωτόγονου ζωή. Γιατ' ἡ ὁμαδιακὴ ζωὴ μόνο καὶ μονάχα δὲ φτάνει Μιὰ μικρὴ πρωτόγονη ὁμάδα, θὰ τὴ φανταστοῦμε σὰ μιὰ μονωμένη οἰκογένια. Σὲ μιὰ τέτια παρατήρηση, καὶ θὰ δεῖς ὅτι ὁ λόγος μαραίνεται. Ὁ ἕνας ξέρει τὸν ἄλλο, ὁ καθένας ξέρει τὴ δουλιά του, τὸ δάχτυλο φτάνει γιὰ τὶς διαταγὲς καὶ μιὰ ματιὰ στὴ φυσιογνωμία γιὰ τὰ ἐπίλοιπα.

Κοιταξ' τὰ παιδιὰ ν' ἀπορήσεις, τί νωρίς, πολὺ πρὶ μάθουν νὰ μιλοῦν καλά, προσέχουν στὴ φυσιογνωμία, νοιώθουν τὶς παραμικρὲς της ἀλλαγὲς κ' ἀλλάζουν κ' ἐκεῖνα στάση καὶ ὕφος ἀναλόγως.

Γιὰ νὰ καταλάβομε λοιπὸν πῶς καὶ γιατὶ ἄρχισαν οἱ πρωτόγονοι νὰ δίνουν τὴν προτίμηση στὴ λαλιὰ, πρέπει νάβρομε μιὰ ἰδιαιτερη δύναμη πούχε ἀφτὴ καὶ δὲν εἶχαν ὅλ' οἱ ἄλλ' οἱ τρόπ' οἱ γλωσσικοὶ ποὺ ὑπαρχαν πρὶν κ' εἶταν βαθιὰ ριζωμένοι.

— ΕΓΩ.— Εἶπαν πῶς ἡ ἐξέλιξη ἄρχισ ἀπ' ἀπ' τὶς τσιριές, πέρασε στὴ φωνὴ κ' ἔφτασε στὴν ἄρθρωση. Ὁ Wundt θυμᾶσαι ποὺ λέγει ὅτι καὶ τοῦτη, ἡ φωνὴ ἡ ἀρθρωμένη δηλαδή, εἶναι σὰ μιὰ χερονομία τῶν φωνητικῶν ὀργάνων. Στὴν ἀρχὴ ἡ φωνὴ πήγαινε ἀχώριστη μὲ τὶς χερονομίες, ἐκεῖνες τὶς πρῶτες τὶς σημαδιακὲς γιὰ κίνηση γιὰ δράση· ἔτσι σιγὰ σιγὰ ἡ φωνὴ ποτίζεται μὲ τὸ νόημα τῆς χερονομίας, πέρνει ἀπ' τὴ δύναμή της, γίνεται δηλαδὴ κ' ἐκείνη σημαδιακή· λίγο κατὰ λίγο δυναμώνει, παντᾶ τὴν κάπα ἐκείνη ἀπὸ σημαδιακὲς χερονομίες, ἀνεξαρτίζεται καὶ μένει μονάχη ἀφτὴ μὲ τὴ σημαδιακὴ δύναμη, πούχαν πρὶν χερονομία καὶ φωνὴ μαζί.

— Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ.— Καὶ μ' ἀφτὲς τὶς βοηθητικὲς θεωρίες πάλε μᾶς ἱστόρισες τὸ πῶς ἔγιν' ἡ ἐξέλιξη. Ἐμεῖς ὅμως ζητοῦμε τὸ γιατὶ ἔτσι κ' ὄχι ἀλλιῶς.

— ΕΓΩ.— Θυμᾶσαι τὴν ἐξήγηση ποὺ εἴβραμε σὲ μιὰ ὡραία μελέτη ἑνὸς Γερμανοῦ φιλόσοφου; Οἱ ἄνθρωποι, μᾶς λέει, ποὺ μαζὶ δουλέβουν, ποὺ σκάβουν, θερίζουν, λιχνίζουν, τρέχουν μὲ τὶς ἀλωκάνες, οἱ στρατιῶτες ποὺ βαδίζουν, συνηθοῦν νὰ βγάζουν ὅλοι μὲ μιᾶς κάτι φωνὲς ποὺ τοὺς φέρνουν σὰ μιὰ ξαλάφρωση. Τὶς φωνὲς ἀφτὲς τὶς κάνουν ὅλοι τὶς ἴδιες στὴν ἴδια ἐργασί' ἀπάνω, κ' ἔτσι γιὰ ὅλους ἔχουν οἱ φωνὲς ἐκεῖνες τὴν ἴδια σημασία. Νὰ λοιπὸν ἀπ' τὴ συνεργασία βγῆκ' ἡ λαλιά.

— Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ.— Μάλιστα, μὲ τοῦ Γερμανοῦ σοφοῦ τὴν ἐξήγηση μπαίνομε στὴν πρωτόγονη πραγματικότητα. Μὰ καὶ πάλε τοῦτο ποὺ δείχνει ὁ σοφὸς εἶν' ἕνα γλωσσικὸ ὑλικό. Σ' ἀφτὸ τὰ φωνήματα εἶναι σφιχτοδεμένα μὲ τὰ καμώματα. Μονάχα τους δὲ θὰ χωρίστηκαν. Τί λοιπὸν ἔκανε τὸν πρωτόγονο νὰ χωρισει τὸ μίγμα, νὰ κρατήσει τὰ φωνήματα, καὶ νὰ παρατήσει τὰ κινήματα;

Τὸ γιατὶ ἀρτὸ, τὸ κλειδὶ νὰ ποῦμε, μᾶς τόδωκ' ἕνας Γάλλος σοφὸς κ' εἶναι ἁπλούστατο. Στὶς πρῶτες ἐκεῖνες χοντροδουλιὲς ποὺ θάχαν οἱ ὁμάδες τῶν πρωτόγονων, κάθε ὥρα καὶ στιγμὴ θὰ παρουσιάζονταν ἡ ἀνάγκη ὁδηγοῦ καὶ ὁδηγίας. Ὅσ' εἶναι πεσμένη στὴ δουλιὰ δὲν εἶναι τρόπος νὰ βλέπουν κι' ἄλλοῦ. Ἡ προσοχή τους εἶναι καρφωμένη σ' ἐκεῖνο ποὺ βαστοῦν ἢ μετακινοῦν ἢ ὅ,τι ἄλλο κάνουν μὲ χέρια καὶ πόδια μαζί. Ὁ ὁδηγὸς πάλε γιὰ νὰ βλέπει τί χρειάζεται γιὰ νὰ προχωρέσει ἡ δουλιὰ, πρέπει νὰ στέκει ἀπὸ μακριά· κ' οἱ ὁδηγίες του λοιπὸν ἀπὸ μακριὰ σ' ὅλων τὴν ψυχὴ νὰ φτάνουν μονομιᾶς, μὲ σημάδια λοιπὸν ποὺ φτερωτὰ ἀπ' ἄλλο παραθύρι παρ' ἀπ' τὸ μάτι νὰ μπαίνουν στὴ ψυχή. Νὰ λοιπὸν οἱ ἀνάγκες· ἀνάγκες ποὶ καθεμέρα καὶ κάθε ὥρα ὁ καθένας χωριστὰ κ' ὅλοι μαζὶ αἰσθάνουνταν.

Ἀπ' τὰ ἔργα τῆς εἰρήνης πέρασε στὰ πολεμικὰ καὶ θὰ δεῖς τὴν ἀνάγκη πγιὸ ἀναγκαστικὴ· ἕνα ὀρδὶ στέκετ' ἕτοιμο νὰ ριχτεῖ καταπανω σ' ἓν ἄλλο. Ποῦ χωροῦν ἐδῶ χερονομίες; Οἱ διαταγὲς ἀνάγκη μονομιᾶς νὰ φέρνουν γύρο δίχως νὰ φαίνετ' ἐκεῖνος ποὺ τὶς δίνει. Ἔτσι λοιπὸν οἱ πρῶτες λέξες προσταχτικὲς θάταν διαταγὲς ἀπ' ἀφέντη σ' ἐργάτες, σ' ὑποταχτικοὺς, σὲ δοῦλους, προσταγματ' ἀπὸ ἀρχηγὸ σὲ στρατιῶτες. Ἔτσ' ἐξηγοῦν οἱ σοφοὶ καὶ τὶς μονοσύλλαβες προσταχτικές.

Νὰ λοιπὸν στὰ σπάργανα ὁ λόγος. Ἀλλὰ Ἡρακλῆς στὰ σπάργανα μὲ δύναμη ὑπεράνθρωπη. Ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς ὅλα τὰ πάντα μέσο του κατορθώνουνταν καὶ χωρίς του τίποτις δὲ γίνουνταν πγιά. Ἀπὸ μέσα του βγῆκε ζωὴ καὶ δύναμη πρωτόφανη καὶ φῶς ζωντανὸ γιὰ τῶν ἀνθρώπων τὴ ζωή, φῶς ποὺ φέγγει μὲς τὸ σκοτάδι, καὶ τὸ σκοτάδι δὲν τὸ κυρίεψε πγιὰ ποτές.

Καὶ νὰ γιατὶ ὁ ἄνθρωπος τὸν ἐθεοποίησε τὸν Λόγον. «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. . . . . Ἄραγες νὰ πέρασ' ὁ ἄνθρωπος μιὰ πρώτη περίοδο ποὺ νὰ εἶχε τὴ γλῶσσα κ' ὄχι ἀκόμη τὸ θρησκεφτικὸ αἴσθημα; Ἀλλὰ τί νὰ ἐξεταζεῖ κανεὶς τέτια ζητήματα. Τοῦ ἀνθρώπου ὅλη τὴ δράση θὰ τὴ φανταστοῦμε στὴ πρώτη της ἐκείνη κατάσταση, σὲ μιὰ μορφὴ μωρουδιάτικη κ' ἀξεχώριστη. Σιγὰ σιγὰ μὲ τοῦ νοῦ τὸ ξύπνημα ἀρχισαν νὰ ξεχωρίζουν ὅλες του οἱ ἱκανότητες κ' ἡ μιὰ τῆς ἄλλης τὴν ἐνέργια κεντρώντας νὰ πηγαίνουν ὁλοένα μπρός. Ἔτσι καὶ τὸ θρησκεφτικὸ αἴσθημα στὴ πρωτόγονη του ἐκείνη μορφὴ πρέπει νὰ τὸ πάρομε ἂν θέλομε νὰ νιώσομε τὴ σχέση του μὲ τὸ λόγο.

Στὶς μυθολογίες τὶς προχωρημένες ποὺ ἔφτασαν πγιὰ νὰ συστηματωθοῦν, τὴν οὐσία τὴ θεϊκὴ τὴ βρίσκομε σὰ διαλυσμένη καὶ ξεχωρισμένη ἀπ' τὸ φυσικὸ φαινόμενο ποὺ πρωτοθεοποίησε ὁ ἄνθρωπος ὅλο μαζὶ κ' ἀλάκερο. Τὸ Δία τὸν βλέπομε χωρισμένο ἀπ' τὸν οὐρανό, τὸν Ποσειδῶνα ἀπ' τὴ θάλασσα· ὁ Θεὸς διακοινιέται πέρα ἀπ' τὸ φυσικὸ φαινόμενο. Ἀκόμ' ἀρχήτερα ὁ Θεὸς εἶναι πγιὸ μέσα, πγιὸ συσωματωμένος, καὶ συψυχωμένος νὰ ποῦμε μὲ τὸ φυσικὸ φαινόμενο. Ἡ βκλανιδιὰ ποὺ θρέφει, ὁ ποταμὸς ποὺ ποτίζει τὸν ἄνθρωπο ἔχουν μέσα τους τὸ Θεὸ κάπου ἐκεῖ μὲς τὴ ψύχα ἢ στὴν πηγή.

Καὶ στὴ μιὰ καὶ στὴν ἄλλη ὅμως περίσταση ὁ Θεὸς φαίνεται μὲ διπλὴ φύση κ' ἕνας τέτιος ξεδιπλωμὸς δὲν πολυπάει μὲ πρωτόγονη φαντασία. Τοὺς πρωτάνθρωπους θὰ τοὺς φανταστοῦμε νὰ μιάζουν παραπάνω μὲ τὸν σημερινὸ τὸν ἁπλὸ ἄνθρωπο. Ὅπως ὁ σημερινὸς ἀδιάβαστος ἁπλοϊκὰ ζωοποιεῖ καὶ θεοποιεῖ συνάμα, ἔτσι κ' ἐκεῖνος. Ὁ λαὸς βρίσκει τὸν οὐρανὸ συλλογισμένο ἢ κατσουφιασμένο, τὸν ἥλιο νὰ γέρνει ἢ νὰ βασιλέβει, τὸν ἄνεμο συνεφοδιώχτη, τὸν βορειὰ δαγκανομύτη κ' ἄλλα τόσα ὄμορφα καὶ χαριτωμένα,

---

λάδα μας δὲ θὰ πατηθεῖ ἀπὸ ἀφτούς».

Ὁ Θεόδωρος ἄκουσε μὲ σπλάχνος τὴν ὁμιλία τῆς Ἑλληνοπούλας καὶ τὴν ἐκοίταξε κατάμματα. Τότες τοῦ φάνηκε ἀκόμα ὡρκιότερη στὴ δροσερότητα τῶν εἴκοσι χρόνων της, καὶ μὴ θέλοντας νὰ τῆς σαλέψει τὴ βεβκιότητά της δὲν ἀποκρίθη. Ἐκείνη ὕστερα ἀπὸ μία στιγμὴ ξακολουθῶντας τὴ σκέψη της, ἐπρόσθεσε.

«Θὰ νικήσουν καὶ χωρὶς ἐσέ».

«Ζηλεύω τὴ δόξα» ἀπολογήθη ὁ στρατιώτης. «Ἄχ, νἄτουν σωμένος ὁ πόλεμος καὶ νικητὴς νἄμουν γυρισμένος ἀπὸ τὴν Ἰταλία, τότες γιὰ μᾶς, Ἀσκληπηγένεια, θἄρχιζε ἡ εὐτυχία. Προσμένουμε τώρα μὲ τὴν ἐλπίδα, μὰ πῶς ν' ἀποφασίσω τοῦ στεφανώματός μας τὴν ἡμέρα ὅσο ὁ πόλεμος βαστάει; Οἱ καιροὶ εἶνε δύσκολοι κι' ὁ στρατιώτης δὲν ὁρίζει τὸν ἑαφτό του».

«Ὁ καιρὸς εἶνε δικός μας» εἶπε ἡ κόρη «μὰ στὴν Ἰταλία δὲ θελω νὰ σὲ στείλουν, εἶσαι μέγας καθὼς εἶσαι· ἔκαμες δέκα πολέμους, στὸ Δούναβη, στὴν Ἀφρικὴ, στὴν Περσία· οἱ Γότθοι θὰ ὑποταχτοῦν καὶ χωρὶς ἐσέ, ἀγαπημένε».

Ὁ Θεόδωρος ὅμως ἐκούνησε πικρὰ τὸ κεφάλι, κ' ὕστερα δίνοντας ἄλλη τροπὴ στὴν ὁμιλία εἶπε.

«Φιλόστρατε, φαίνεται δὲ φοβᾶστε ἐφέτο τὲς θέρμες τῆς Κασσώπης· ἀργήσετε στὴ χώρα· ἡ Ἡραΐδα σᾶς προσμένει καὶ τώρα ἡ ἐξοχὴ εἶνε ἀθάνατη· καὶ τὸ μετόχι σας σιμὰ στὸ νερό, σὲ ψηλὴ θέση»...

«Δὲ θαργήσουμε νὰ πᾶμε» ἀποκρίθη ὁ Φιλόστρατος «κ' ἔλα ἐκεῖ νὰ ἰδεῖς τὴν Ἀσκληπηγένεια».

«Θὰ νἄρθω ν' ἀποχαιρετήσω τοὐλάχιστο· ἢ καὶ γιὰ νὰ μείνω».

Κ' ἐθυμήθη ὁ νέος χιλίαρχος τὰ ταξείδια του στὴν Ἡραΐδα. Ἐκεῖ εἶχε πρωτογνωρίσει τὴν Ἀσκληπηγένεια· ἤτουν μικρότερη τότες παρόμοια σὲ ρόδου μπουμπούκι· καὶ τὴν ἀνανογιότουν μέσα στὲς μεγάλες κληματαριὲς μὲ τὰ χρυσὰ σταφύλια, σιμὰ στὸ νερό, ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ τὸ στόμα χαλκωματένιου λιονταριοῦ, νὰ γελᾶ καὶ νὰ παίζει στὴν εὐτυχία τῆς πρώτης νειότης. Πῶς ἐκοίταζε μὲ περιέργεια τὴ χρυσὴ περικεφαλαία, κ' ἐκρεμότουν ἀπὸ τὰ χείλη του, ὅταν τῆς ἐδιηγιοτουν τὴν ἱστορία τῶν πολέμων, ποὖχε κάμει· ἐκεῖ εἶχε ἀρχίσει ἡ ἀγάπη· καὶ τὸ μπουμποῦκι ἀπὸ χρονο στὸ χρόνο εἶχε γένει ρόδο, κ' ἔφεγγε τώρα μ' ὅλη του τὴν ὡραιότητα, κ' αἰσθανότουν ὁ Θεόδωρος πῶς κάθε μέρα ἐθέρμαινε κ' ἐπέρσευε ὁ ἔρωτας.

—

Ξάφνως ὅμως ἐνῶ οἱ τρεῖς τους ἥσυχα συνομιλοῦσαν ὁ κόσμος ὅλος ἀνακατώθη σὰ θάλασσα ἀνεμισμένη, κ' ἐβοοῦσε, ἀνήσυχος καὶ τρομασμένος, θέλοντας νὰ μάθει τὸ ἀνεπάντεχο κακὸ ποὖχε συνέβει, ζητῶντας βεβαίωση. Μία τρομερὴ φωνὴ εἶχε σπαρθεῖ, καὶ ὁ φόβος ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ ἐπλήθενε. Ἄρχιζαν οἱ γυναῖκες νὰ οὐρλιάζουν καὶ νὰ λιγοθυμοῦν κ' ἐγενότουν ἡ ταραγμένη βοὴ μεγαλήτερη.

«Στόλος, οἱ βάρβαροι».

Ἄλλες λέξες δὲν ἀκουόνταν· καὶ τοῦ κάκου οἱ κρουσμένοι πολῖτες ἐρωτοῦσαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, κανένας δὲν ἤξερε ἢ δὲν ἤθελε νὰ εἰπεῖ περσότερα. Ἀπὸ τὸ γυαλὸ τίποτα δὲν ἐφαινότουν, γιατὶ ἡ ράχη τοῦ κάστρου ἔκρυβε τἀνοιχτὸ πέλαγο, κ' ἤταν γιὰ τοῦτο ἡ ἀνησυχία μεγαλήτερη. Κι' ἀκούστη ἡ σάλπιγγα νὰ κράζει τοὺς στρατιῶτες, καὶ τοῦτοι ἀπ' ὅλα τὰ μέρη, ξαφνισμένοι ἐφέρναν τὰ πατήματά τους πρὸς ἀπάνου, καὶ τοὺς ἀκολούθησε ἄσκεφτα τὸ σκιασμένο πλῆθος, θέλοντας τοὐλάχιστο νὰ γνωρίσει τὴ μεγαλότη τῆς συφορᾶς.

Παιδιὰ ἐκλαῖγαν μοναχά τους στοὺς δρέμους κράζοντας τὲς μανάδες τους, ποὖ τάχαν μία στιγμὴ λησμονήσει, συρμένες καὶ κεῖνες ἀπὸ τὴν ὁρμὴ τοῦ κόσμου, ποὖ μὲ τοὺς στρατιῶτες ἀνέβαινε· καὶ τώρα ἡ πολιτεία εἶχε ἀδειάσει καὶ μόνο ἡ ράχη τοῦ κάστρου ἐμαύριζε ἀπὸ ἀνθρώπους.

Ὡς καὶ τρεῖς συνομιλητὲς εἶχαν ἀνεβεῖ, καὶ ἐπαρατηροῦσαν ἀπὸ τὸ ψήλωμα τὴ θάλασσα· ὁ λαὸς ἐφώναζε ἀπελπισμένος· «οἱ βάρβαροι, οἱ βάρβαροι» κ' ἤτουν ἀναποφάσιστος, «οἱ βάρβαροι οἱ βάρβαροι» ἐβοοῦσε.

γιατὶ ζωντανὰ καὶ μονοκόμματα. Ἔτσι λοιπὸν ἀφτὰ ποὺ λεμ' ἐμεῖς φυσικὰ φαινόμενα, ὁ πρωτάνθρωπος τὰ ζωοποιοῦσε καὶ τὰ θεοποιοῦσε μονομιᾶς. Ἡ καθημερινὴ πεῖρα τούδειχνε πῶς ἡ ζωὴ ἐκείνων τῶν θεῶν εἶχε μεγάλη σημασία στὴ δική του ὕπαρξη καὶ πῶς τοῦ εἶταν τῆς πρώτης ἀνάγκης νὰ ξέρει τί διάθεση εἶχαν οἱ θεοὶ γιὰ λόγου του. Μὰ πῶς νὰ τὸ καταλαβεῖ; Πῶς νὰ τὸ μαντέψει;

Γιὰ τοὺς φίλους, γιὰ τοὺς ἐχτρούς, γιὰ τὰ ζῶα τὰ ὠφέλιμα ἢ γιὰ τ' ἀγρίμια εἶχ' εὕρει τόσα σημάδια ἀπ' τὴ στάση, ἀπ' τὴ φκιάξη, ἀπ' τὸ παρουσιαστικό τους, ἀπ' τὴν κατεβασιά τους. Τοὺς θεοὺς ὅμως παντοῦ τοὺς ἔβλεπε, παντοῦ ἔνιωθε τὴν δύναμή τους κ' ὅμως τρόπο δὲν εἶχε νὰ καταλαβεῖ τί τοῦ μελετοῦσαν· οὔτε στάση, οὔτε φυσιογνωμία, οὔτε χερονομίες τούδιναν πιάσημα. Τοὺς ἔβλεπε καὶ τοὺς αἰσθάνουντας τοὺς θεούς του, τὶς πράξες τους ὅμως ἀδύνατον νὰ τὶς προβλέψει, τὰ αἰσθήματά τους νὰ τὰ ξεχωρίσει, τὶς βουλές τους νὰ τὶς βαθύνει, νὰ τὶς ξερεβνήσει. Τὰ φυσικὰ ποὺ μᾶς δείχν' ἡ πρωτόγονη τέχνη ὄχι τὴν ἀτεχνία ὅπως νομίζομε, ἀλλὰ τὴν ἀπορία τοῦ πρωτόγονου μπρὸς τὸ αἰώνιο μυστήριο. Ἐκεῖν' οἱ θεοὶ ποὺ λὲς κ' ἔχουν ὅλοι τους τὴν ἴδια ἔκφραση, ἔκφραση ποὺ δὲ σου λέγει τίποτις παρὰ μὲ τὸ ἴδιο αἰώνια χαμόγελο σὰ νὰ σε περιπαίζει, ὅλ' ἐκείνη ἡ ἁπλοτεχνιὰ τί ἁπλοϊκὰ ποὺ παρασταίνει τὸν πρωτάνθρωπο ἀντίκρυ στὸ μεγάλο τὸ ἄλυτο μυστήριο. Νὰ τὸν βλέπει ἄραγες, νὰ τὸν προσέχει ὁ Θεὸς ἢ ἀλλοῦ νάχει τὸ νοῦ του; ἢ μήπως τυχὸν τὸν βλέπει μὰ δὲν μπορεῖ κι' ἐκεῖνος νὰ τὸν καταλάβει τὸν ἄνθρωπο καὶ μήπως κι' ὁ ἄνθρωπος εἶναι νιώσμα γιὰ τὸ Θεό; Κ' ἂν ὁ Θεὸς ἀλλοῦ ἔχει τὴν προσοχή του, ἂν τοῦ εἶναι ἀδιάφορος ἢ τοῦ κακομελετᾶ, μὲ τί μέσο νὰ τὸν κάνει νὰ προσέξει, ὅταν ἔρχεται νὰ τὸν παρακαλέσει κρατόντας τὴν προσφορὰ στὸ χέρι; τί ἄλλο παρὰ ὁ λόγος ποὺ φτερωτὸς πετᾶ καὶ φτάνει στὰ μακρινὰ καὶ χώνεται στὰ κρύφια, καὶ φωτίζει τὰ σκοτινά; Ὅπως στὰ πολεμικὰ καὶ στὰ εἰρηνικὰ τοῦ καθενοῦ τὴ χωριστὴ θέληση μαζέβει καὶ δεματιάζει τοῦ ἀρχηγοῦ ὁ λόγος, ἔτσι κ' ἐδῶ ὁ ἴδιος λόγος θὰ φέρει ὅλους σὲ κοινωνία μὲ τὸ Θεό. Ὁ ἕνας θὰ μιλήσῃ στὸ Θεὸ γιὰ ὅλους κ' ἀφτὸς ὁ ἕνας εἶν' ὁ ἴδιος ὁ πολεμικὸς καὶ πολιτικὸς ἀρχηγὸς ποὺ γίνετ' ἔτσι καὶ θρησκεφτικὸς ἀρχηγός. Ὁ λόγος του λοιπὸν εἶναι λόγος κυρίου σὲ κύριο. Παρακαλεστικὸς κ' ἀπαιτητικός, παράπονο καὶ χάδι ἢ μάλωμα καὶ φοβέρα. Ὁ λόγος λοιπὸν ποὺ στὴν καθημερινὴ ζωὴ καὶ στὸν πόλεμο φανέρωνε τὴν ἐξουσία τοῦ ἀφέντη, τοῦ ἀρχηγοῦ, τὴν καθιέρωσε ἐδῶ πέρνοντας δύναμη μαγική.

Περιττὸ νὰ λεπτολογήσομε· ἡ πρωτινὴ ἐπίκληση ἡ παλαιϊκὴ θεοκλύτηση ἄρχισε σιγὰ σιγὰ νὰ μὴν εἶναι ἀρκετὴ γιὰ θεότητες, ποὺ μὲ τῶν αἰώνων τὸν δρόμο τὸ μυστήριο τους γίνουνταν ὅλο καὶ βαθύτερο κ' οἱ ἀπαιτήσές τους μεγαλήτερες κ' οἱ ἴδιες προσωπικότητες μ' αἰθερόπλαστα σώματα. Ἔτσι καὶ τὶς παλαιϊκὲς ἐκεῖνες ἁπλὲς ὡσὰν γητιὲς καὶ λιγόλογες παράκλησες τὶς ἀνέβαζει ὁ λόγος σιγὰ σιγὰ σ' αἰθερούφαντα ψάλματα σὰν τοῦτο δὰ τοῦ Εὐριπίδη.

Σοὶ τῷ πάντων μεδέοντι χοὴν
Πέλανόν τε φέρω, Ζεὺς εἴτ' Ἀΐδης
Ὀνομαζόμενος στέργεις· σὺ δέ μοι
Θυσίαν ἄπυρον παγκαρπείας
Δέξαι πλήρη προχυθεῖσαν
Σὺ γὰρ ἔν τε θεοῖς τοῖς οὐρανίδαις
Σκῆπτρον τὸ Διὸς μεταχειρίζων
Χθονίων θ' Ἀΐδῃ μετέχεις ἀρχᾶς.
Πέμψον μὲν φῶς ψυχᾶς ἐνέρων
Τοῖς βουλομένοις ἄθλους προμαθεῖν
Πόθεν ἔβλαστον, τὶς ριζα κακῶν.
Τίνα δεῖ μακάρων ἐκθυσαμένοις
Εὑρεῖν μόχθην ἀνάπαυλαν».

Ὡς τόσο κ' ἐδῶ βλέπεις πῶς ἡ καρδιὰ συνεπαίρνει τὸ νοῦ καὶ στοῦ πόθου τὰ φτερὰ ἀνεβαίνουν στὰ ὑπερήψηλα πάντα μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ξανοίξουν τὸ κοινὸ μυστήριο θεοῦ κι' ἀνθρώπων.

Καταλαβαίνεις τόρα ποὺ φτάσαμε; Τοὺς λόγους τοὺς καθαφτὸ ποὺ μᾶς ἐξηγοῦν κατάβαθα τὰ γλωσσικὰ φαινόμενα δὲν τοὺς βρήκαμε μὲς τὰ γλωσσικὰ φαινόμενα, ἀλλὰ ὄξω ἀπ' τὴ περιφέριά τους. Κ' ἔτσι μαθαίνομε τὸ λοιπὸν πῶς ὁ λόγος γενήθηκε ἀναμεταξὺ τῶν ἀνθρώπων κ' εἶναι ἔργο καὶ κατόρθωμά τους· ἔργο ποὺ δουλέβοντας σὰν ἐργάτες καὶ χρησιμέβοντας σὰν ἐργαλεῖο κατάφεραν. Κατόρθωμα ποὺ ἀπὸ καθημερινὲς ἀνάγκες καὶ ταπινὲς ἀρχὲς ξεκινόντας κ' ὅλο ἕνα ἐργάζοντάς το, τὸ ἀνέβασαν στὴ θαμαστὴ περιωπή του. Ὄχι λοιπὸν φαινόμενο μηχανισμοῦ ψυχοφυσιολογικοῦ, μηχανισμοῦ φυτεμένου μέσα μας ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Ὄχι φαινόμενο φυσιολογικὸ ἢ ψυχολογικὸ συνειδητὸ ἢ ἀσυναίσθητο, ἀλλὰ φαινόμενο γενικότερο ποὺ τὰ περιλαβαίνει ὅλ' αὐτά, φαινόμενο κοινωνικό. Φαινόμενο λοιπὸν ποὺ καὶ σ' ἀφτὴ τὴν περιωπὴ πούφθασε, οἱ ἴδιες ἐκεῖνες οἱ πρῶτες κοινωνικὲς ἀνάγκες καὶ δυνάμες ὁλοένα πγιὸ περισσὲς τὸ διατηροῦν, τὸ δυναμώνουν, τὸ νεώνουν, τὸ ἀλλάζουν, τὸ ζοῦν.

(ἀκολουθεῖ)

ΣΤΡΑΤΗΣ ΚΑΙ ΦΩΤΗΣ
Κουταλιανοί

ΤΡΕΛΛΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

XI

ΛΕΥΚΟ ΜΝΗΜΑ

Τὸ χιονόλευκό της σῶμο,
Ποῦ ἐστολίζανε ὡς τάχτὲς
Μάτια ὡραῖα κι ὡραῖο στόμα
Καὶ γραμμὲς ζουγραφιστές,

Πῆρ' ἐκεῖθε ὁ καταλύτης
Ὁ Καιρός, μὲ τόση βιά,
Ἀπὸ ἐργαστῆρί του τεχνίτης'
Καί, σὰν χιόνι ἑνὸς Βοριᾶ,

Τοῦ ματάπλασε τὰ τόσα
Κάλλη ὁλόλευκου κορμιοῦ
Καὶ τάφῆκε μονον ὅσα
Κρύβει ἡ γῆ κοιμητηριοῦ.

Κι ὅση ἀσπράδα τῆς ἐπῆρε
Κι ὅση ἀγνότητα λευκὴ
Μάρμαρο ἔκαμε καὶ σύρε
Νὰ τὸ ἰδῆς σὲ μνῆμα ἐκεῖ...

Εἶνε τόσο ἀπ' τὴ λευκότη
λαμπερὸ, παρθενικό,
Γιατὶ ἐπλάστηκε ἀπ' τὴ Νιότη
Μ' ἕναν τρὸπο μαγικό!
Σπέτσες

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΟΡΑΤΙΟΥ

Ὁ γιὸς τοῦ μεγάλου μας δάσκαλου Ψυχάρη, κ. Μιχάλης Ψυχάρης, ποῦ σπουδάζει φιλοσοφία στὸ Λύκειο Κοντορσέ, ἔβγαλεν ἕνα βιβλιαράκι πολὺ χρήσιμο γιὰ κάθε φιλόλογο· καὶ γιὰ κείνους ποῦ σπουδάζουν σὰν ἐπιστήμη τὴ φιλολογία καὶ γιὰ κείνους ποῦ τοὺς ἀρέσει ν' ἀνακατεύουνται μ' ὅποιον τρόπο μὲ τὴ φιλολογία, προπάντων τὴ Λατινική. Τὸ βιβλίο του λέγεται «Πίνακας Ἀναλυτικὸς τῆς Μυθολογίας τοῦ Ὁράτιου.» Δηλαδὴ εἶναι τὸ βιβλίο του ἕνα εὑρετήριο ὅλων τῶ θεῶν, ποῦ ἀναφέρει ὁ Ὁράτιος στὰ ποιήματά του. Μὰ δὲν εἶναι ξερὸ εὑρετήριο, γιατὶ ὁ νέος συγραφέας ξεχωρίζει πρῶτα τὶς θεότη-

---

Κι' ἀληθινὰ ἐδιακρενότουν ὁ στόλος ποῦ ἀνέβαινε πρὸς τὸ στενό, φανερὰ πρὸς τὴν Κασσώπη· οἱ μαῦρες καραβέλλες ἐπλέαν γοργά, γιατὶ πρύμος ἄνεμος ἐφούσκωνε τὰ κόκκινα πανιά τους κ' ἦταν λαμπρὸ καὶ ἀσυνείθιστο τὸ θέαμα τῆς θάλασσας μὲ τὰ πολλὰ πλεούμενα, ποῦ ἀντάμα ὅλα ἐσκίζαν τὰ κύματα.

Οἱ στρατιῶτες ποῦ ἤθελαν τώρα ν' ἀρχίσουν τὸ ἔργο τους, καὶ ποῦ ἡ πολικοσμία τοὺς ἐμπόδιζε ἔσπρωχναν τὸ πλῆθος πρὸς τὸ ρόβολο καὶ ὅλος ὁ κόσμος ἐπῆρε τρομασμένος τὸν κατήφορο βοῶντας, παρόμοιος σὲ φουσκωμένον τράφο κ' ἐχώθη πάλι στὴ χώρα, ἐνῶ στὸ κάστρο οἱ στρατιῶτες ἄναβαν στιὰ γιὰ νὰ πυρώνουν τοὺς μύδρους; κ' ἑτοιμαζόνταν νὰ πυλεμήσουν.

«Φιλόστρατε» εἶπε ὁ χιλίαρχος, ποῦ μαθημένος στὸν κίνδυνο δὲν ἐδειχνότουν ταραγμένος, «στὸ κάστρο νὰ μένετε δὲν μπορεῖτε· τὸ φουσᾶτο φαίνεται μεγάλο· καὶ ἡ χώρα θὰ πολιορκηθεῖ. Ποιὸς ξέρει πῶς θἄρθουν τὰ πράματα· πηγαίνετε ἀμέσως στὴν Ἡραΐδα, κ' εὑρῆτε τρόπο ἐκεῖθες γιὰ τὴν Ἀλεξάνδρεια ἢ γιὰ ἄλλο μέρος· τώρα ὁ πόλεμος θἀρχίσει. Χαίρετε.»

Κ' ἔτσι λέγοντας τοὺς ἄφησε νὰ φύγουν κι' ὁ ἴδιος ἐγύρισε πρὸς τοὺς στρατιῶτες.

Ὁ Φιλόστρατος σύμφωνα μὲ τὴν ὁδηγία τοῦ στρατηγοῦ ἐκίνησε μὲ τὴ θυγατέρα του καὶ μὲ λίγους σκλάβους γιὰ τὴν Ἡραΐδα· στὲς πόρτες τῆς χώρας τὸ διάβα ἤτουν δύσκολο, γιατὶ κόσμος πολὺς ἀλλαλιασμένος ἐσπρωχνότουν ἀφτοῦ, παίρνοντας ὁ καθένας μαζή του ὅ,τι εἶχε πολυτιμώτερο· ἀλλὰ δὲν ἔφευγαν ὅλοι, γιατὶ ἀπελπισμένοι μερικοὶ δὲν ἐπροσπαθοῦσαν οὐδὲ νὰ σωθοῦν, κ' ἐπρόσμεναν ἄνεργοι, καὶ ἄλλοι ποῦχαν περσότερο θάρρος ὁπλιζόνταν γιὰ νὰ πολεμήσουν. Μέσα στὴ χώρα ἡ πρώτη ἀνησυχία εἶχε πέσει, καὶ οἱ πλατεῖες ἦταν ἔρημες.

Ὡς τόσο τὰ καράβια εἶχαν σιμώσει καὶ ἀκουόνταν κι' ὅλας τὰ βάρβαρα φωνατά, κ' ἐδιακρενόνταν τὰ ξανθὰ πρόσωπα· Ἦταν μία ἑκατοστὴ καραβέλλες. Τώρα οἱ μηχανὲς τοῦ κάστρου ἀρχιζαν νὰ δουλεύουν, καὶ τὰ πυρωμένα σίδερα, ποῦ ἐπέφταν, ἐβαστοῦσαν τὰ πλοῖα σὲ ἀπόσταση, ἢ ἐπόντιζαν τὲς βάρκες ποῦ ἐδοκίμαζαν νὰ ρίξουν στρατὸ στὴ γῆς· κ' ἔκαναν ν' ἀφρίζει καὶ νὰ μπουρμπουλίζει τὸ μπλάβο πέλαγο καὶ νὰ βράζει, ἐνῶ οἱ κουπιὲς τὸ ἀνακάτωναν καὶ ὁ κρότος τοῦ δαρμένου νεροῦ, καὶ τὸ σφούρισμα τῶν μύδρων ἐσυγχιζότουν μὲ τὲς ἄγριες φωνὲς τῶν πολεμιστῶν καὶ μὲ τοὺς σκουσμοὺς τῶν ποντισμένων.

Ὅμως τὴν ἡμέραν αὐτὴν ἡ χώρα δὲν ἐπάρθη· γιατὶ ὡς τόσο εἶχε πέσει ἡ νύχτα, καὶ οἱ καραβέλλες ἔγυραν πλώρη πρὸς τὴν Ἰταλία.

Κ' ἐχύθη χαρὰ τόση στὸν ἀπελπισμένον τόπο ποῦ οἱ πολῖτες ἐφιλιοῦνταν στοὺς δρόμους κ' ἐκλαῖγαν ἀπὸ τὴ χαρὰ οἱ γυναῖκες· οἱ φευγᾶτοι, ποῦ εἶχαν ἰδεῖ ἀπὸ τὰ ψηλώματα τὴν τσάκιση τῶν βαρβάρων, ἔγερναν πίσω στὴ χώρα, καὶ τὄνομα τοῦ Θεόδωρου ἀποθεώθη.

Ἀλλὰ ὁ Φιλόστρατος μὲ τὴν Ἀσκληπηγένεια δὲν ἐξανἄρθαν.

Ὁ πόλεμος δὲν ἤτουν τελειωμένος. Τὸ ἄλλο βράδι χωριᾶτες τρομαγμένοι ἐμπῆκαν στὴ χώρα φέρνοντας φοβερὰ μαντᾶτα. Οἱ Γότθοι εἶχαν ἔβγει στὴν ἐξοχή, κ' ἐφόνευαν, κ' ἐκαῖγαν κ' ἐμίαιναν τὲς παρθένες. Ὁ κάμπος τοῦ Τυφλοῦ εἶχε πέσει ὅλος στὰ χέργια τους κ' εἶχε γένει ἐρημία· τὰ πλοῖα τους ἐσκέπαζαν τὴ θάλασσα κ' ἐκούρσευαν ἀνεμπόδιστα τὰ παράλια τῆς Ἤπειρος· ὁ ἀφτοκρατορικὸς στόλος πουθενὰ δὲν ἐφαινότουν· καὶ βέβαια δὲ θαργοῦσαν νὰ φανισταῦν πάλι τὰ ἴδια πλοῖα γιὰ ν' ἀποκλείσουν τὸ λιμάνι τῆς Κασσώπης, ἐνῶ ὁ στρατὸς ἀπὸ τῆς ξηρᾶς τὸ μέρος θὰ πολιορκοῦσε τὴ χώρα, ἀφοῦ φανερὰ τώρα οἱ βάρβαροι ἤθελαν νὰ πολεμήσουν τὸν ἀφτοκράτορα στὸν τόπο του, γιὰ νὰ τὸν ὑποχρεώσουν ἔτσι νὰ τραβήξει τὸ στρατό του ἀπὸ τὴν Ἰταλία· καὶ πρῶτος τόπος ποῦ ἐβρισκότουν στὸ δρόμο τους ἤτουν τὸ νησὶ τῆς Κόρκυρας.

Στὴν Κασσώπη κανεὶς δὲν ἔβλεπε πλιὰ σωτηρία· ἐμήνυσαν ἀπὸ τὴν ἀπελπισμένη χώρα στὸν ὕπαρχο τῆς Κόρκυρας καὶ στὲς σιμοτεινὲς πολιτεῖες τῆς Ἤπειρος ζητῶντας βοήθεια, ἀλλὰ ἀπὸ παντοῦ τοὺς ἐδηλώθη πῶς

τες σὲ ξένες καὶ σὲ καθαρὰ Λατινικὲς κ' ὕστερις βάνει πάλε ξεχωριστὰ τὶς Ἑλληνικὲς οὐράνιες θεότητες, τὶς θαλασσινές, τὶς γήϊνες· τὶς Λατινικές, τὶς ξένες, σὰν τὶς Αἰγυπτιακὲς καὶ Θρακικές, καὶ δίπλα στὸ κάθε ὄνομα τό ποίημα, ὅπου θὰ τὶς βρεῖ κανένας, κι' ἀρκετὲς παρατήρησες, γραμένες σ' ὀμορφότατη Γαλλικὴ γλῶσσα.

Μὰ ἀντὶς νὰ μιλήσω πιὸ μερικὰ γιὰ τὸ βιβλίο τοῦτο, νόμισα καλύτερο νὰ μεταφράσω τὸν πρόλογο, ποῦ τοῦγραψε ὁ γνωστότατος συγγραφέας τῆς σημερινῆς Γαλλίας κ. Ἀνατόλ Φράνς. Νὰ ὁ πρόλογος:

«Αὐτό, ποῦ ὁ γιὸς τοῦ Γιάννη Ψυχάρη, ὁ ἐγγονὸς τοῦ Ρενὰν, ἔγραψε ἀπάνου στὸ θρανίο του σπουδάζοντας τὴ φιλοσοφία, «κατάλογο τῆς μυθολογίας τοῦ Ὁράτιου», μᾶς ξαναφέρνει στὶς ὄμορφες μέρες τῆς Ξαναγέννησης καὶ μᾶς θυμίζει τὶς εὐγενικὲς ἐκείνες οἰκογένειες τῶν φιλόλογων, ποῦ εἶχαν κληρονομικὸ τὸν ἔρωτα τῆς ἐπιστήμης. Κι' αὐτό, δίχως ἄλλο, εἶναι ἀφορμὴ νὰ εὐχαριστηθοῦν ὅλοι ὅσοι δουλεύουν τὶς δύσκολες χάρες τῆς σκέψης.

Εἶμαι σὲ θέση νὰ ξετιμήσω κάπως τὸ ἔργο τοῦ νέου μου φίλου Μιχάλη Ψυχάρη, ὄχι πῶς εἶμαι κριτὴς σὲ κάποιο βαθμὸ πολύξερος, παρὰ γιατὶ τὸ ἔργο αὐτό, ποῦ μπόρεσα νὰ τὸ μελετήσω σὲ τυπογραφικὲς διόρθωσες, μοῦ φάνηκε πολὺ χρήσιμο. Ἤμουνα πραγματικὰ περίεργος νὰ μάθω πῶς φαντάζουνταν τοὺς θεοὺς ὅσοι ζοῦσαν στὸν καιρὸ τοῦ Αὔγουστου, τοῦ Τιβέριου καὶ τοῦ Κλαύδιου. Ἔγραφα ἕνα δήγημα — καὶ τί ἄλλο μπορεῖ νὰ κάνει ἕνας δηγηματογράφος παρὰ δηγήματα;—κ' ἤθελα νὰ κλείσω ἐκεῖ μέσα μεγάλες ἀλήθιες· ἤθελα νὰ βάλω ἐκεῖ θεούς, θεοὺς ἀνατολίτικους καὶ θεοὺς λατινικούς. Οἱ θεοὶ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Πάνθεου μὲ δυσκόλευαν πολύ. Δὲν εἶν' εὔκολο νὰ ξέρει κανένας τί σκέφτουνταν ὁ Κικέρονας κι' ὁ Σενέκας γιὰ τοὺς ἀθάνατους θεούς. Εἶναι πιὸ δύσκολο ἀκόμη νὰ ξέρει κανένας τί πίστευαν γιὰ τὸ Δία ὁ βαρκάρης τοῦ Τίβερη ἢ ὁ ψαρᾶς. Ἔπρεπε νὰ συβουλευτῶ τοὺς ποιητάδες. Οἱ ποιητάδες μᾶς δίνουν πιὸ πολὺ πληροφορίες κάμποσο καλὲς γιὰ τὶς θρησκευτικὲς ἰδέες τοῦ καιροῦ τους. Δὲν ἔχουν φιλοσοφίες. Δὲν ψιλολογοῦν· ξηγοῦν φυσικὰ τὸ λαϊκὸ αἴσθημα.

Ὁ πίνακας τοῦ Μιχάλη Ψυχάρη μὲ βοήθησε πολὺ τὴν ὥρα ποὺ πρεπε νὰ σχετιστῶ μὲ τὸ Πάνθεο τοῦ Ὁράτιου, καὶ τὸ ἄρθρο Δίας (Jupiter) μέμαθε γλήγορις ὅ,τι ἤθελα νὰ μάθω. Τὸ ἄρθρο αὐτὸ εἶναι πολὺ καλὰ φτιασμένο καί, ὅπως μοῦ φάνηκε, πολὺ ξετελιωμένο. Μπορεῖ κανένας ν' ἀκολουθήσει ἐκεῖ τὸ δρόμο τῆς παλαιᾶς θρησκείας τῶν θεῶν (Diovis) πρὸς τὸ μονοθεϊσμὸ τῶ Στωϊκῶν τῆς Αὐτοκρατορίας, τῶν Ἑβραίων καὶ τῶ Χριστιανῶν. Ὁ ἐγγονὸς τοῦ Ρενὰν κάνει ἐκεῖ τὴν παρατήρηση, ὅτι στὸ ξέπεσμα τῶ θρησκειῶν τὰ ὀνόματα τῶ θεῶνε μένουν, μὰ δὲν ἀντιπροσωπεύουν πιὰ τίποτις καὶ καταντοῦν ὀνόματα συνηθισμένα. Δήμητρα πᾶ νὰ πεῖ: ψωμί, καὶ Βάκχος: κρασί. Ἕνας ἀπ' τοὺς συνομιλητάδες σὲ κάπιο διάλογο τοῦ Κικέρωνα λέει ἀπάνου κάτου τὸ ἴδιο πράμα καὶ προσθέτει ὅτι μολαταῦτα κανένας δὲν εἶναι τόσο κουτὸς γιὰ νὰ πιστεύει πῶς τρώει ἢ πίνει θεό.

Ἕνας πίνακας καλοφτιασμένος εἶναι θησαυρός. Μοῦ χρησίμεψε ὁ «Ἀναλυτικὸς Πίνακας τῆς Μυθολογίας τοῦ Ὁράτιου», κι' αὐτὸ μοῦ ἔδωσε τὸ δικαίωμα νὰ γράψω τὸν πρόλογο. Εὐχαριστῶ τὸ Μιχάλη Ψυχάρη ποῦ μοῦδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ εἰπῶ φανερὰ ποιὰ βαθιὰ φιλία θρέφω γι' αὐτὸν καὶ τοὺς δικούς του.»

Ὕστερ' ἀπὸ τὸ πκίνεμ' αὐτὸ ποῦ κάνει στὸ βιβλίο ὁ Ἀνατόλ Φράνς καταλαβαίνει κάθενας πόσο χρήσιμες καὶ σοφὲς εἶναι κι' οἱ ἄλλες παρατήρησες, ποῦ συνοδεύουν τ' ὄνομα κάθε σπουδαίου θεοῦ, καὶ νοιώθει, ὅτι γιὰ νὰ γραφεῖ τέτιο βιβλίο—μικρὸ μὰ πολύτιμο—χρειάστηκε δουλιὰ καὶ μελέτη ὄχι συνηθισμένη. Μὰ ἀπὸ πατέρα, σὰν τὸ μεγάλο μας Ψυχάρη, μπορεῖ νὰ γεννηθεῖ παιδί, ποῦ νὰ μὴν τὸ κεντρίζει ὁ ἔρωτας τῆς ἀληθινῆς ἐπιστήμης καὶ νὰ μὴ βρίσκει τὸν ἴσιο δρόμο τῆς τέχνης;

ΗΛΙΑΣ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

Ο ΚΑΒΑΛΛΑΣ

(Ἀνέκδοτο δημοτικὸ τραγοῦδι τῆς Ρόδου, ἀπὸ τὴ συλλογὴ τοῦ κ. Παύλου Γνευτοῦ)

—Τοῦ κρίτη ὁ γυιὸς ὁ Κάβαλλας ὁ πρωτοταξεδιάρης
Ποῖτι κ' ἐπρωτορμάτωσε τὸ πρῶτο του καράβι.
Κ' ἤβγε κ' ἐποδιοκίνησε νὰ πάῃ στὸ ταξεῖδι,
Ἡ χώρα ὅλη ἐσείστηκε κι' ὅλα τὰ παρμακλήκια
ὅλες οἱ πόρτες ἀνοιχτὲς κι' ὅλα τὰ συρμακούτια,
Ἐμπρόβαλαν οἱ ὄμορφες ἀπὸ τὰ παναθύρια
Ἐμπρόβαλε κ' ἡ Σεβαστὴ ἀπὸ ψηλὸ καὶ μέγα.
Κεῖνος τὴ Σεβαστὴν εἶδε κ' ἔπεσε κ' ἐλιγώθη.
Σταμνιὰ νερὸ τοῦ ρίχνουσι καὶ τριὰ κανιὰ τὸ μόσκο.
Καὶ πέντε τὸ ροδόσταμο γιὰ νὰ συνέρτ' ὁ νοῦς του.
Ποῖτι κι' ὁ νοῦς του σύνηρτε ποῖτι κι' ὁ λογισμός του
Ὁ Κύρις του τὸν ἀρωτᾶ κι' ἡ μάνα του τοῦ λέει:
—«Γιέ μου τ' εἶνε ποὔπαθες; Γιέ μου τ' εἶνε ποὔχεις;
Γυιέ μου πολὺ κρασὶν ἤπιες κ' ἐξῆβγες ποῦ τὸ νοῦ σου.
—«Δὲν ἤπια ἐγὼ πολὺ κρασὶ κ' ἐξήβγα ποῦ τὸν νοῦ μου.
Τὴ Σεβαστοῦλαν εἶδα ἐγὼ κ' ἐξῆβγα ποῦ τὸν νοῦ μου.»
—Καὶ μὴ χολιᾶς υἱοῦκα μου κ' ἐγὼ νὰ σοῦ τὴ δώκω.
Νὰ στείλω εἰς τὴ πόρτα της χίλιους προξενητάδες.
χίλιους ἐστέλλω τὸ πορνὸ μύριους τὸ μεσημέρι
Καὶ τὰ ἡλιοβασιλέματα νὰ πάω καὶ πατή μου.»
Καὶ στέλλει εἰς τὴ πόρτα της χίλιους προξενητάδες.
Χίλιους ἐστέλλει τὸ πορνὸ μύριους τὸ μεσημέρι.
Κ' ἐμείνασι στὴ πόρτα της χρόνο καὶ πέντε μῆνες.
Ποῖτι κι' ὁ χρόνος πέρασε ποῖτι κ' οἱ πέντε μῆνες
Ἐσείσασε τὴν ἄλυσι κ' ἐσείστη τὸ παλάτι.
Κ' ἡ Σεβαστοῦλα ἐμπρόβαλεν ἀπὸ τὸ πκναθύρι.
—«Ποιὸς εἶνε εἰς τοῖς πόρτες μας ποιὸς εἶνε στοῖς αὐλές [μας;
Ἂν εἶν' περάτες ἄς περνοῦ διαβάτες ἄς διαβαίνου.
Ἂν εἶνε διακονιάρηδες νὰ τοὺς λεημονήσω.
—«Δὲν εἶν' περάτες νὰ περνοῦ διαβάτες νὰ διαβαίνου
Δὲν εἶνε διακονιάρηδες νὰ τοὺς λεημονήσης
Ὁ Κάβαλλας μᾶς ἔστειλε γυναῖκα του σὲ θέλει.
Καὶ κοίττεται γιὰ λόγου σου κοντεύει νὰ πεθάνη»
—«Καὶ δὲν τὸν καταδέχουμε στὴ πιὸ μικρή μου δοῦλα
Γιατὶ εἶνε τὰ σκαπίνια της μπλεμένα μὲ χρουσάφι
Κ' εἶνε καὶ τὰ παποῦτσια της μὲ τὸ μαργαριτάρι.
Κ' ἐκείνου τὸ παποῦτσ' ἔχει τριῶ λογιῶ τουμάρι
Καὶ γάττικο καὶ σκύλλικο καὶ γαδουροποντίκιο
Τὴ σκλάβα μου τὴ δοῦλα μου τὴν πιὸ πορικιμιά μου
Καὶ πάλαι ναὶ καὶ πάλ' ὄχι καὶ πάλαι ὡς μοῦ δόξει
Καὶ μὴ θαρεῖ τοῖς σκλάβες μου κ' ἔχω τες παρακάτω.
Κ' ἄ ξεραθῇ ἡ θάλασσα καὶ γίν' ὡρὴ χωράφι
Καὶ σπείρουσι τοῦ γάμου μας σιτάρια καὶ κριθάρια

(*) Γόνος τῆς ἱστορικῆς οἰκογενείας τῶν Γαβαλλάδων, οἱ ὁποῖοι εἶχαν χρηματίσει ἁρμοσταὶ τῆς νήσου, ὁ δὲ ἁρμοστὴς εἶχε καὶ τὸν τίτλον τοῦ κριτῆ.

στρατὸς στὸ χέρι δὲν ὕπαρχε, καὶ ἀπὸ μέρες τὰ πλοῖα εἶχαν λάβει διαταγὴ ν' ἀναχωρήσουν πρὸς ἄγνωστο τέλος, ἀφήνοντας μόνο στὰ λιμάνια λίγα καράβια ἄχρηστα γιὰ μακρυνὸ ταξεῖδι. Ἐλέγαν κι' ὅλας οἱ μαντατοφόροι πῶς ὁ ἴδιος ὁ βασιλιᾶς Τωτίλας εἶχε πιάσει γῆς στὰ Σύβοτα, κ' εἶχε πάρει τὸ δρόμο τῆς Μακεδονίας, ἐνῶ τὰ τρακόσια κάτεργά του, ποὖχαν ἔρθει μαζῆ του ἀπὸ τὴ Σικελία, εἶχαν περνάσει σιμὰ στοὺς Παξούς, κ' ἐκάναν πανιὰ γιὰ νὰ προσβάλουν τὴν Ἀχαΐα, κ' ἐζήτοῦσαν τὸ Ἰονικὸ στόλο γιὰ νὰ τὸν πολεμήσουν. Ἔτσι λοιπὸν δὲν ἐρχότουν βοήθεια· κ' οἱ μέρες ἐπερνοῦσαν σὲ μεγάλην ἀπελπισία, οἱ κάτοικοι δὲν ἔβλεπαν παρὰ στὰ βουνὰ καταφυγὴ γιατὶ ἐφοβοῦνταν τὸ θάνατο καὶ τὴν πεῖνα, ἂν οἱ βάρβαροι ἐκλειοῦσαν κ' ἐπαῖρναν τὴ χώρα.

Ἀλλὰ ὅσο ὁ κόσμος ἔφευγε, τόσο ἐγενότουν δυσκολώτερη ἡ ὑπεράσπιση, καὶ ὁ Θεόδωρος ἀποφάσισε ν' ἀπαγορέψει τὴν ἔξοδο, καὶ ὑποχρέωσε τὸν κόσμον ὅλον νὰ δουλεύουν ἀγγαρία γιὰ νὰ διορθωθοῦν τὰ τειχιὰ καὶ τὰ φρούρια. Ἐκήρυξεν ἐλέφετρους ὅσους δούλους ἤθελαν πάρει τὰ ὅπλα κ' ἐδιάταξε τοὺς πλούσιους νὰ προσφέρουν τὰ χρήματά τους γιὰ ν' ἀγοραστοῦν ἅρματα καὶ ζωοτροφίες ἀπὸ τὲς χῶρες τῆς Ἤπειρος, ὅσο ἀκόμα ἦταν βολετὸ νὰ ξεφεύγουν τὴν προσοχὴ τοῦ βαρβαρικοῦ στόλου, ποὖ ἐβίγγλιζε ὅλο τὸ πέλαγο.

Οἱ νέες τοῦτες διαταγὲς ἐκακοφάνισαν κόσμον πολύ· γιατὶ ἕνα μέρος ἀπὸ τοὺς σκλάβους ποῦ ἦταν ἄμαθοι τελείως στὸν πόλεμο, ἐπροτιμοῦσαν τὴν καλοζωιὰ καὶ τὴν ἡσυχία ἀπ' ὅλες τὲς ἐλεφτερίες· καὶ πολλοὶ πλούσιοι εἶχαν κι' ὅλας θάψει τὸ ἔχει τους κ' ἐλογάριαζαν νὰ τὸ ξανάβρουν στὸ γυρισμό τους, ὅταν οἱ Γότθοι ἐξεθύμαιναν καὶ τὰ πράματα ἡσύχαζαν· κ' ἦταν κι' ἄλλοι ποῦ ὄρεξη δὲν εἶχαν νὰ χτυπηθοῦν γιατὶ ἐθεωροῦσαν κάθε προσπάθεια χαμένη, κ' ἐπιθυμοῦσαν μόνο νὰ βροῦν τρόπο γιὰ ν' ἀσφαλίσουν τὴ ζωή τους.

Κ' ἦταν ἐλεεινὴ ἡ κατάσταση τῆς πολιτείας· οἱ ἐλεφτερωμένοι σκλάβοι εἶχαν σηκώσει πρόσωπο κ' ἐπάσκιζαν νὰ ἐγδικιῶνται τοὺς ἀφέντες τους γιὰ ὅσα εἶχαν πάθει ἕως τότες, καὶ τοὺς ἐκαταδίναν στὴν ἐξουσία μυλογῶντας ποῦ εἶχαν κρυμμένα τὰ χρήματα, ἢ καὶ τοὺς ἐσυκοφαντοῦσαν κακόβουλα κ' ἐδοκίμαζαν νὰ τοὺς κάνουν μισητοὺς στὸ λαὸ παραστείνοντάς τους ἀδιάφορους γιὰ τὰ πράματα τῆς πατρίδας. Καὶ ἂν κανεὶς πλούσιος ἐτολμοῦσε νὰ φανεῖ ἀνυπόταχτος στὲς διάταξες τοῦ Θεοδώρου δύσκολα ἐξέφευγε, γιατὶ οἱ ἐλεφτερωμένοι σκλάβοι ἦταν πάντα ἔξυπνοι, κ' ἤξεραν νὰ φυλάγουν καὶ πόρτες καὶ λιμάνι, κ' ἔγερναν πίσω τοὺς ἄτυχους ποὖχαν πολλὰ νὰ ὑποφέρουν, ὡς τὴν ἡμέρα τῆς καταδίκης τους. Οὐδὲ πλούσιος κανένας δὲν εἶχε ἡσυχία γιατὶ ἦταν πάντα φόβος ἀπὸ τοὺς νέους ἄταχτους στρατιῶτες.

Ὡς τόσο κάθε μέρα σ' ὅλες τὲς πλατεῖες τῆς πολιτείας ἐγμναζόνταν οἱ καινοῦργοι ὁπλῖτες καὶ ὁ Θεόδωρος ἐπιστάτευε παντοῦ, ἀλλὰ δὲν ἔβανε βάση στὸ ἄταχτο ἀσκέρι καὶ αἰσθανότουν τὴ βεβαιότητα ποῦ, ἂν τὰ πράματα δὲν ἄλλαζαν, ἡ χώρα θἄπεφτε στὰ χέρια τῶν βαρβάρων. Καὶ ἀκουότουν ἀπὸ τοὺς χωριάτες πῶς τὸ ξανθὸ φουσᾶτο ἐπροχωροῦσε πάντα χωρὶς νὰ βιάζεται. Οἱ Γότθοι ἤξεραν ποῦ τὸ νησὶ ἤτουν δικό τους· χωρὶς δυσκολία ἐκάναν κάθε μέρα λίγα πατήματα πρὸς τὰ ἐμπρός· στὰ λειβάδια εἶχαν εὕρει πλούσια χωριὰ κ' ἐμεθοῦσαν μὲ τὸ κρασὶ κ' ἐγλεντοῦσαν. Οἱ κάτοικοι τοὺς ἀπόφευγαν ἢ ἐδοκίμαζαν μὲ τὴν ὑποταγὴ νὰ τοὺς γλυκαίνουν. Κ' ἔτρεχε λόγος στὴν Κασσώπη πῶς οἱ φευγᾶτοι πολῖτες ἐπαραδινόνταν στὰ χέρια τοῦ Γότθου στρατηγοῦ κ' ἦταν ἀφτοὶ ποῦ ὁδηγοῦσαν τὸ ξένο ἀσκέρι· γιὰ τοῦτο ἐθύμωνε μ' ἀφτοὺς ὁ ὄχλος κ' ἐχαλοῦσε τὰ σπίτια τους, κ' ἔκαιγε στοὺς δρόμους τὲς εἰκόνες τους, ἢ ἐγδικιονότουν μ' ὅσους δικούς τους εἶχαν μείνει στὴ χώρα.

Καὶ ἡ συγκοινωνία μὲ τὴν Ἤπειρο εἶχε καντατήσει κίνδυνη τόσο, ποῦ σπάνιες φορὲς ἐτολμοῦσε καράβι νὰ διαβεῖ τὸ στενό, καὶ τὰ λίγα πλεούμενα ποῦ κάπου κάπου ἐμπαῖναν στὸ λιμάνι ἐφέρναν πῶς ὁ μαῦρος στόλος ἔπλεε πάντα στὰ νερὰ τοῦ νησιοῦ, ἔβγαζε κουρ-

Κι' ἂν κατεβῇ ὁ βασιληὰς καὶ πιάσῃ τὴ δραπάνι
Κι' ἂν κατεβῇ ἡ βασίλισσα καὶ τὴ σταχολοίσῃ.
Κι' ἔρθουν τὰ βασιλόπουλα δεμάτια καὶ τὰ δέσου
Κι' ἂν γένουν τἄστρια πρόβατα καὶ τὰ βουνὰ βουβάλια
Κι' οἱ ποταμοὶ γλυκὸ κρασὶ νὰ πιοῦν τὰ παληκάρια,
Καὶ πάλαι ναὶ καὶ πάλ' ὄχι καὶ πάλαι δὲν τὸν θέλω.»
Φεύγουν οἱ προξενῆτες του καὶ πᾶν νὰ τοῦ τὸ ποῦσι
Καθὼς τοὺς εἶδ' ὁ Κάβαλλας ἐμπροσηκώθηκέν τους.
—«Καλῶς τους προξενῆτες μου μὲ τὰ καλὰ χαπάρια»
—«Κακῶς τοὺς προξενῆτες σου μὲ τὰ κακὰ χαπάρια
Καὶ δὲ σὲ καταδέχεται στὴ πιὸ μικρὴ της δοῦλα.
Γιατ' εἶνε τὰ σκαπίνια της μπλεμένα μὲ χρουσάφι
Κ' εἶνε καὶ τὰ παπούτσια της μὲ τὸ μαργαριτάρι
Κι' ἐσένα τὸ παποῦτσ' ἔχει τριῶ λογιῶ τουμάρι
Καὶ γάττικο καὶ σκύλλικο καὶ γαδουροποντίκιο.
Τὴ δοῦλα της τὴ σκλάβα της τὴν πιὸ πορεξιμιά της
Καὶ πάλαι ναὶ καὶ πάλ' ὄχι καὶ πάλαι ὡς τῆς δόξει.
Καὶ μὴ θαρρεῖς τοῖς σκλάβες της κ' ἔχει τες παρακάτω
Κι' ἂ ξεραθῇ ἡ θάλασσα καὶ γιν' ὡρὴ χωράφι
Καὶ σπείρουσι τοῦ γάμου σας σιτάρια καὶ κριθάρια
Κι' ἂν κατεβῇ ὁ βασιληὰς καὶ πιάσῃ τὸ δραπάνι
Κι' ἂν κατεβῇ ἡ βασίλισσα καὶ τὰ σταχολοίσῃ
Κι' ἔρτουν τὰ βασιλόπουλα δεμάτια καὶ τὰ δέσουν
Κι' ἂν γίνουν τἄστρα πρόβατα καὶ τὰ βουνὰ βουβάλια
Κι' οἱ ποταμοὶ γλυκὸ κρασὶ νὰ πιοῦν τὰ παληκάρια,
Καὶ πάλαι ναὶ καὶ πάλ' ὄχι καὶ πάλαι δὲ σὲ θέλει.»
Ὁ Κάβαλλας σὰν τἄκουσε σὲ συλλογὲς ἐμπῆκε
Κράζει τοῖς βάγιες κι' ἔρχονται καὶ προσταγὴ τοῖς' δίνε
—«Πιάσετε Βάγιες φάνετε ὁλόχρουσο ζωνάρι
Μ' ἀσῆμι καὶ μὲ μάλαμα καὶ μὲ μαργαριτάρι.
Βάρτε στὴ μέση Κάβαλλα, στὴν ἄκρηα Σεβαστοῦλα »
Ποῖσι καὶ ξετελεύτηκε ὁ Κάβαλας τὸ πῆε
Σὲ μιανῆς μάγισσας παιδὶ σὲ μιανοῦ μάγου γένα
Τὸν οὐρανὸ μαγεύει τον καὶ τἄστρα κατεβάζει.
Κι' ἐμάγεψε τολόχρουσο τοῦ Κάβαλλα ζωνάρι
Ὁ Κάβαλλας ἐζώστην τον κ' ἤβγε στὴ πατινάδα
Ὄξω στὴ πόρτα κάθουνταν μάνα καὶ θυγατέρα
—«Ἐτοῦτος ὁποῦ ἔρχεται δὲν εἶν' ἀρρωστημένος
Μηδ' ἀπ' ἀγέραν εἶ' χλωμὸς μηδ' ἀποῦ ἥλιο μαῦρος
Μόνο κορίτσιν ἀγαπᾶ κ' ἡ κόρη δὲν τὸ θέλει.
Μ' ἂς μ' ἔδινε τὴ ζώνη του καὶ νὰ τὴν ἔχη πόψε »
—«Πάρε λογάριν ἄμετρο καὶ βαροξόδιαζέ το.»—
—«Ἔχετο τὸ λογάρι σου νὰ τὸ βαροξοδιάζῃς.»—
—«Ἔπαρε τὸ σπαθάκι μου ποῦνε μαλαματένιο
Κι' ὁ Ἅης Γεώργης κι' ὁ Χριστὸς πάνω ζωγραφισμένος»
—Ἔχε το τὸ σπαθάκι σου ποῦνε μαλαματένιο
Κι' ὁ Ἅης Γεώργης κι' ὁ Χριστὸς πάνω ζωγραφισμένος
Μό' δό' μου τὸ ζωνάρι σου καὶ νὰ τὴν ἔχῃς πόψε»
Κ' ἐκεῖνος ποῦ τὴν λαύρα του ξεζώστη κ' ἔδωκέν το.
—«Ἄφησ' τὴ πόρταν ἀνοιχτὴ καὶ τὸ λυχνάρι νἄφτῃ.
Τὴ σκύλλα τὴν ἐφτάστομη μ' ἐφτ' ἅλυσες τὴ δέσε.
Κεῖνος τὴ πόρτα σφάλιξε καὶ τὸ λυχνάρι σβύνει.
Τὴ σκύλλα τὴν ἐφτάστομη ἐφτάλυτη τὴ 'φίνει.
Καὶ μέσα τὰ μεσάνυχτα ἡ κόρη ἐδαιμονίστη.
Τὴ βάγια της ἐσήκωσε στοῦ Κάβαλλα παείνουν.
Στὴ στράτα ποῦ παείνασι λέει ἕνα μυργολόϊ.
—«Τὶς εἶδεν ἥλιο τὴν αὐγὴ κι' ἄστρο τὸ μεσημέρι,
Τὶς εἶδε κόρη σὰν κ' ἐμὲ νὰ πορπατῇ τοῖς νύχτες;»
Ἡ βάγια της ἡ σκλάβα της ἡ πιὸ καλήτερή της,
Ἐπηλοήθη κ' εἶπεν τη κ' ἐπαρεγόρεσέν την.
—«Ἐγὼ εἶδα ἥλιο τὴν αὐγὴ κι' ἄστρα τὸ μεσημέρι
Ἐγὼ εἶδα κόρη σὰν κ' ἐτὲ νὰ πορπατῇ τοῖς νύχτες»
Ἐκεῖ πῆαν κ' ἐχτύπησαν στοῦ Κάβαλλα τῇ πόρτα
Ὁ Κάβαλλας ἐμπρόβαλε ἀπὸ τὸ παναθύρι.
—«Τὶς εἶνε εἰς τοῖς πόρτες μας τὶς εἶνε στεῖς αὐλές μας.
Ἂν εἶ' περάτες ἄς περνοῦ διαβάτες ἄς διαβαίνου.
Ἂν εἶνε διακονιάριδες νὰ τοὺς λεημονήσω.
Ἂν εἶνε γιὰ νὰ φᾶν νὰ πιοῦν ν' ἀνοίξω νἄμπουν μέσα.
Κι' ἂν εἶνε τὸ τελώνιο ξορκίζω το καὶ φεύγει.»
—Ἄνοιξ ἄνοιξε Κάβαλλα γιατ' ἡ ψυχή μου βγαίνει.
Στοῖς πόρτες σου μ' ἐφέρασι τὰ δυνατά σου μάγια»
—«Ἄλλοτες εἰς τὸ σπῆτι μας πουλάκια μὲ ξυπνοῦ σαν
Τόρα θωρῶ καὶ τί θωρῶ πουτάνες μὲ ξυπνοῦσι»
—«Ἐμάγιωσές με Κάβαλλα καὶ τόρ' ἀναγελᾶς με.»
Θωρεῖ πανω, θωρεῖ κατω κανένα δὲν ἐβλέπει
Θωρεῖ στὸ δαχτυλάκι της βρίσκει ἕνα δαχτυλίδι.
Γύρω τριγύρω μάλαμα στὴ μέση τὸ φαρμάκι.
Στὰ χείλη της τὸ πόσυρε κ' ἐξῆβγεν ἡ ψυχή της.
Ὅσο νὰ τρέξῃ ὁ Κάβαλλας βρίσκει τὴν πεθαμένη.
—«Γιὰ δὲ δουλιὰν ἀποῦπαθα πατός μου καὶ πατός μου.»
Καὶ βγάλλει τὸ χατζάρι του ποῦ τὴν λιανή του μέση
Στοὺς οὐρανοὺς τὸ πέταξε στὰ στήθη του τὸ δέχτη.
Μὲς στὴ καρδιὰ του τὸ μπῆξε κ' ἐξῆβγε ἡ ψυχή του.
—«Ἄμε καὶ σὺ ψυχοῦλα μου μαζὺ μὲ τὴ δική της
Ὡς κλαίει ἐκείνη ἡ μάνα της ἂς κλαίῃ κ' ἡ δική μου»
Ἀντάμα τοὺς ἐθάψασι τοὺς δυὸ τους σ' ἕνα μνῆμα
Καὶ βγαίν' ὁ νηὸς κυπάρισσος κ' ἡ νηὰ χρουσομηλίτσα
Κάθε μεγάλη Κερεκὴ κάθ' ἀκριβὴν ἡμέρα
Ἔγυενε ὁ Κυπάρισος κ' ἐφίλειε τὴ μηλίτσα

Ο ΓΥΝΑΙΚΟΚΟΣΜΟΣ

Η ΜΟΔΑ

Ἀπὸ τὸ Παρίσι 6]19 τ' Ἀπρίλη 1904

Φίλε Νουμᾶ,

Συχνὰ σὲ διαβάζω καὶ πολὺ μοῦ ἀρέσεις γιὰ ὅλα ὅσα γράφεις. Μὰ βρίσκω πῶς μ' ὅλη σου τὴ νοστιμὰ καὶ τὴ σοφία, ἐσὺ ποῦ λέει ἡ ἱστορία, ἔπαιρνες κρυφά, μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρό, τὴ γνώμη τῆς θεᾶς Ἠγερίας, καὶ μ' ἀφτὸ τὸν τρόπο σὲ γυναῖκα χρωστᾶς τὴ δόξα σου τὴν παλιά, τώρα ποῦ ξαναβγῆκες στὴ μέση κ' ἔχεις τόσες ἄλλες καλὲς ἰδέες, ξεχνᾶς τὶς σημερνές μας γυναῖκες καὶ δὲν τὶς ἀφιερώνεις καὶ κάποτε μερικὲς γραμμές, γιὰ ἕνα ζήτημα ποῦ φυσικὰ τὶς ἀρέσει.

Θέλω νὰ πῶ γιὰ τὴν Μόδα· δηλαδὴ γιὰ τὸν τρόπο πῶς νὰ ντύνουνται ὄμορφα καὶ σκερτσόζικα χωρὶς μεγάλο ἔξοδο, οἱ κυρίες ποῦ σὲ διαβάζουνε.

Κι ἐπειδὴ τὸ Παρίσι εἶναι σ' ἀρτό, τὸ μεγαλήτερο Σκολειὸ τοῦ κόσμου, κ' ἐπειδὴ τυχαίνει νὰ εἶμαι κ' ἐγὼ στὸ Παρίσι, μοῦ ἦρθε ἡ ἰδέα νὰ σοῦ στέλνω κάθε τόσο, ἀπὸ δυὸ λέξοῦλες γιὰ κάθε καινούριο ποῦ βγαίνει στὴ φορεσιὰ καὶ ποῦ ἀρέσει.

Κι ὅπως τὸ ξέρεις πολὺ καλά, ἡ μόδα ἀλλάζει κάθε λίγο κ' ἔχει κανεὶς συχνὰ νὰ γράψῃ κ' ἕνα καινούριο πρᾶμα.

Βέβαια δὲ σοῦ γράφω γιὰ τὰ λίγο ἀτρελλὰ κόκκινα παπούτσια καὶ τὶς ὁλοκόκκινες κάλτσες ποῦ εἶναι τώρα τῆς ἡμέρας. Μὰ εἶναι τόσα ἄλλα ποῦ μπορεῖ νὰ γράψῃ κανεὶς καὶ ποῦ εἶναι ἔφκολο νὰ τὰ μιμηθοῦνε κ' οἱ δικές μας, ἀφοῦ καὶ γοῦστο ἔχουνε κ' ἐπιτήδειες εἶναι.

Νἀρχίσουμε ἀπὸ τὰ καπέλλα· φέτο μποροῦνε νὰ μεταχειριστοῦνε ὅ,τι τοὺς ἀπόμεινε ἀπὸ τὴν περασμένη χρονιά, γιατὶ δὲν εἶναι τῆς μόδας νὰ εἶναι ὅλα τὰ γαρνιμέντα στὸ ἴδιο χρῶμα. Συνηθίζουνται πολλὰ χρώματα μαζί, φτάνει νἄχῃ κανεὶς γοῦστο νὰ τὰ διαλέξῃ καὶ νὰ τὰ ταιριάξῃ, ποῦ νὰ χτυπᾶνε ὄμορφα στὸ μίτι.

Σοῦ ἀναφέρνω μιὰν ψάθα πράσινη, ποῦ εἶδα χτὲς στὴν ἔκθεση, μὲ φιόγγους ἀπὸ μελιντζανιὲς κορδέλες βελουδένιες καὶ μὲ τριαντάφυλλα χρῶμα ἀδάνας. Μὲ τὴν ἴδια παράξενη ἀναλογία, μπορεῖ νὰ μεταχειριστῇ μιὰ κυρία, ὅπως σοῦ εἶπα καὶ παραπάνου, ὅ,τι ἔχει πρόχειρο καὶ νὰ καταφέρῃ ἕνα ὡραῖο καπελλάκι.

Ἂν εἶναι ἡ ψάθα μαύρη, μπορεῖ νὰ βάλῃ ἀπάνου πράσινο καὶ κόκκινο μαζί· ἂν εἶναι μπλέ, νὰ τὴ γαρνίρῃ μὲ μώβ καὶ χρυσαφί, ἢ καὶ πορτοκαλὶ ποῦ πηγαίνει τόσο στὶς μελαχρινές. Σὲ ψάθα φυσικιὰ πηγαίνει ὡραῖα τὸ ρόζ μὲ ἄσπρο καὶ κίτρινο ἀχνό, καὶ μενεξέδες τῆς Πάρμας, ποῦ κλίνει τὸ χρῶμα τους στὸ μώβ. Ἀφτὸ τὸ καπέλλο εἶναι γιὰ ξανθή.

Κι ὁλόασπρο καπέλλο ἀπὸ τούλια καὶ ταντέλες καὶ μ' ἕνα στεφανάκι ὁλόγυρα ἀπὸ μικρούτσικα τριανταφυλλάκια ἄγρια, εἶναι πολὺ ὡραῖο γιὰ νέα κοπελοῦδα.

Τέτοια πολλὰ θὰ σοῦ γράφω, ἀγαπητὲ Νουμᾶ, γιὰ νὰ τὰ λὲς στὶς καλὲς φιλενάδες σου, μαζὶ καὶ μὲ τά δικά μου τὰ χαιρετίσματα.

Ἡ φίλη σου.
Α. Ξ.

σάρους τρογύρου κ' ἐμπόδιζε τὴ θάλασσα νὰ τρόπο ποῦ τὸ νησὶ ἦταν κοντὰ ὁλότελα ἀποχωρισμένο ἀπὸ τὸ ἐπίλοιπο μερος τῆς ἀφτοκρατορίας.

Ὁ Θεόδωρος ἐσυλλογιότουν τώρα καὶ τὴν Ἀσκληπηγένεια ποῦ, ἂν δὲν εἶχε ἀναχωρήσει κατὰ τὴν παραγγελία του, ἐκινδύνευε περσότερο παρὰ ἡ ἴδια ἡ χώρα, γιατί, ὡς ἐπληροφοροῦσαν, οἱ Γότθοι ἐβρισκόνταν σιμὰ στὴν Ἡραΐδα. Καὶ ἡ ἰδέα ποῦ ἡ κόρη ἦταν σὲ κίνδυνο θανάτου καὶ ντροπῆς, καὶ ποῦ τρόπος δὲν ὕπαρχε νὰ γλυτώσει, τὸν ἐζάλιζε καὶ δὲν τὸν ἄφινε ψυχρὰ νὰ σκέφτεται. Στὴν Ἡραΐδα κάθε ἀντίσταση ἤτουν ἀδύνατη καὶ ἀπὸ μία στιγμὴ στὴν ἄλλη οἱ βάρβαροι θὰ τὴν ἔπαιρναν καὶ θὰ τοὔπαιρναν καὶ τὴν Ἀσκληπηγένεια. Πῶς νὰ τὴν προστατέψει; Ἐσυλλογιότουν πράματα ἀδύνατα.—Ἂν ἔβγαινε νὰ πολεμήσει τοὺς βαρβάρους; Μὰ τότες, ἂν ἐφανιζότουν ὁ στόλος, ἡ Κασσώπη θἄπεφτε ἀμέσως· ποιὸς θ' ἀντιστέκότουν; Κι' ἂν πάλι τῆς ἐμηνοῦσε νἄρθουν ὀπίσω; Ἀπὸ τὴν ὀργὴ τοῦ λαοῦ θὰ τὴν ἐπροστάτευε· μὰ μὴ δὲν ἤξερε πῶς ἡ Κασσώπη ἦταν χαμένη; Ἴσως ὅμως ὁ Φιλόστρατος εἶχε εὕρει τρόπο νὰ φύγουν, μὰ καὶ τοῦτο ἦταν δύσκολο, γιατὶ ὁ χιλίαρχος ἐγνώριζε πῶς τὲς πρῶτες μέρες δὲν τὄχαν κάμει. Τώρα ἤθελε θετικὰ νὰ γνωρίζει ποῦ καὶ πῶς ἐβρισκότουν ἡ ἀγαπημένη του κ' ἐποθοῦσε νὰ τὴν ἰδῇ. Ποιὸς ξέρει τί ἐμποροῦσε νὰ συμβουλέψει. Τὸν ἐβασταῦσε ὅμως ὀπίσω ἡ σκέψη ποῦ ὁ Φιλόστρατος στὴν ἀπελπισιά του ἐμποροῦσε νἄχε παραδοθεῖ σὰν τοὺς ἄλλους· κι' ἀλήθεια τότες ἡ κόρη θἄταν κάπως ἀσφαλισμένη, μὰ ποιὰ θἄτουν ἡ θεση του, ἂν ἐπήγαινε; Κι' ἀνησυχοῦσε κι' ἄλλαζε ὁ χαραχτῆρας του· ὁ κατάκαρδος πόνος δὲν τὸν ἄφινε νὰ προσέχει στἄλλα, δὲν ἐτιμωροῦσε πλιὰ τοὺς ἀνυπόταχτους δὲν ἐπιτηροῦσε πλιὰ μὲ ζῆλο τὰ γυμνάσια τοῦ στρατοῦ του, δὲν ἔτρωγε οὐδ' ἐκοιμότουν, κι' ὁ κόσμος εἶχε παρατηρήσει τὴ μεγάλην ἀλλαγὴ καὶ δὲν ἔβρισκε ἐξήγηση.

—

Μίαν ἡμέρα εἶχε ἀκουστεῖ ἀπὸ τοὺς χωριάτες πῶς τὸ βαρβαρικὸ φουσάτο εἶχε πολὺ προχωρέσει κ' ἐκάτεχε τώρα τοὺς κάμπους ὅλους καὶ τὲς Ράχες ἀπὸ τὸ Δράστη στὰ ριζοβούνια, καί, ἂν εἴδηση ἦταν ἀληθινή, ἡ Ἡραΐδα εἶχε πέσει στὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν ἢ δὲν εἶχαν νὰ κάμουν παρὰ λίγα στάδια γιὰ νὰ τὴν πάρουν.

Καὶ ἡ Ἀσκληπηγένεια; Ἦταν λοιπὸν χαμένη;

Ἀκούοντας ὁ Θεόδωρος ἐκιτρίνισε σὰν νεκρός· τὸ λογικό του δὲν ἐδούλευε ἄλλο· ἤξερε μόνο ποῦ καιρὸ δὲν εἶχε νὰ χάνει καὶ ποῦ ἔπρεπε νὰ τρέξει στὴν Ἡραΐδα. Ἡ Κασσώπη ἦταν καὶ σὲ κίνδυνο, γιατὶ τὰ καράβια δὲν εἶχαν φύγει, μὰ γιὰ τὴν ὥρα δὲν ἐπολεμοῦσαν, ἐνῶ ἡ Ἀσκληπηγένεια θἄτουν στὴν τελεφταῖαν ἀκμή. Στενοχωρημένος ἀπὸ τὸ πάθος ἀποφάσισε. Ἔκαμε ἀμέσως νὰ τοῦ σελλώσουν κ' ἐδιάταξε μία δεκαριὰ ἀνθρώπους νὰ τὸν ἀκολουθήσουν Ὕστερα ἐπαράδωκε τὴν ἐξουσία στὸν πρῶτο του ἀξιωματικὸ δηλόνοντάς του ὅτι σὲ λίγες ὧρες θὰ νἄτουν γυρισμένος.

Μὰ ὁ ἀξιωματικὸς τοῦ παρατήρησε.—«Μὲ συγχωρᾶς, Θεόδωρε, τί σκέφτεσαι νὰ κάμεις;»

«Θὰ γυρίσω ἀπόψε»· ἀποκρίθη.

«Μὰ ἡ Κασσώπη κινδυνεύει».

«Οἱ βάρβαροι ἐπῆραν ἢ παίρνουν τὴν Ἡραΐδα· κ' ἡ Ἀσκληπηγένεια»;

«Οἱ βάρβαροι φαίνεται ἔχουν πάρει τὸ βουνό· ἀλλὰ ἡσύχασε, ὁ Φιλόστρατος εἶνε ἀπὸ κείνους ποῦ ἔφυγαν· θἄνε κι' ἀφτὸς συνενοημένος μὲ τὸν ἐχτρό, ἀλλοιῶς πῶς θἄμενε ἔξω»;

«Πρέπει νὰ ἰδῶ ὁ ἴδιος».

Τἄλογα ἦταν ἕτοιμα. Ἀνεβῆκε κ' ἐβάδισε μὲ τὴ συνοδεία του πρὸς τὲς πόρτες. Ὁ κόσμος ποῦ ἐπρόσεχε κάθε του κίνημα, γιατὶ δὲν εἶχε παρὰ σ' ἀφτὸν τὲς λίγες ἐλπίδες του τὸν ἐκοίταζε στατικὸς καὶ τὸν ἀκολούθησαν πολλοὶ μ' ἀνήσυχη περιέργεια. Στὲς πόρτες ἐσταμάτησαν φοβούμενοι τὴν τιμωρία· τὸν εἶδαν νὰ μακραίνει πρὸς τὴν ἐξοχὴ καὶ κατακραυγὴ ἐβγῆκε ἀπὸ πολλὰ στόματα. «Φεύγει!» Κ' ἐκοινολογήθη στὴ χώρα τὸ φύγει του κ' ἐταραχτῆκαν ὅλοι, κ' ἐτρόμαξαν, κ'

Ο „ΝΟΥΜΑΣ"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

Η ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ:

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα δρ. 10.—Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10

10 λεπτὰ τὸ κάθε φύλλο λεπτὰ 10

ΠΟΥΔΙΕΤΑΙ: Στὰ κιόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμονοίας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιοδρόμου (Ὀφθαλμιατρεῖο) Σταθμοῦ ὑπογείου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια) στὸ καπνοπωλεῖο Σαρρῆ (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) καὶ στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἑστίας» Γ. Κολάρου.

Ἡ συνδρομή του πληρώνεται μπροστὰ κ' εἶναι γιὰ ἕνα χρόνο πάντοτε.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΜΥΣΤΙΚΟ

τὸ κρατοῦνε ἀκόμα, γιὰ λόγους Ἐθνικούς, μὰ ἐμεῖς θὰ τὸ γράψομε. Οἱ καλὲς πράξεις δὲν πρέπει νὰ κρατιοῦνται μυστικές. Τὸ ἐναντίο, πρέπει νά τελαλίζονται γιὰ νὰ ἐνθουσιάζουν τὸν λαό, γιὰ νὰ παρακινοῦν κι' ἄλλους σὲ μίμηση.

Ἐμάθαμε λοιπὸν—Δευτέρα βράδυ μᾶς τόπαν τὸ μυστικὸ—πῶς οἱ βουλευτές μας δὲν θὰ τὴν πάρουν τὴν πρόσθετη ἐπιχορήγηση τῶν 1500 δρ. ἢ τὸ σωστότερο, θὰ τὴν πάρουν γιὰ νὰ τὴν δώσουν οἱ ἴδιοι, μὲ τὰ χέρια τους, στὸ ταμεῖο τῆς Ἐθνικῆς Ἄμυνας.

Νὰ πατριωτισμὸς μιὰ φορά! Ὄχι μὲ λόγια, παρὰ μὲ πράγματα! Οἱ βουλευτὲς ἐσκέφθηκαν σὰν καλοὶ πατριῶτες ποὺ εἶναι πώς δὲν ταιριάζει σὲ τόσο κρίσιμες περιστάσεις σὰν τὶς σημερινές, νὰ βυζαίνουν δίχως λόγο τὸ Δημόσιο ταμεῖο καὶ νὰφαιροῦν τὰ μέσα ἀπὸ τὸν κ. Στάη νὰ δεκαπλασιάζῃ τὶς μεταθέσεις τῶν δασκάλων, ποὺ γίνονται ὅλες γιὰ λόγους Ἐθνικούς. Ἔχει τόσες ἄλλες ἀνάγκες τὸ Ἔθνος, ὄχι ὅμως καὶ σπουδαιότερες ἀπὸ τὶς μεταθέσεις, ὥστε τὸ Δημόσιο ταμεῖο πρέπει νὰ δυναμωθῇ μὲ κάθε τρόπο γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ τὶς ἀντιμετωπίσῃ παλικαρίσια. Ἔτσι ἐσκέφτηκαν οἱ βουλευτές μας καὶ εἶπαν:

— Ἀρκετὰ πληρωθήκαμε γιὰ τὰ λόγια ποὺ εἴπαμε καὶ γιὰ τὶς δουλιὲς ποὺ δὲν κάναμε σ' αὐτὴ τὴ Σύνοδο Μένει τώρα μονάχα ὁ προϋπολογισμός. Γιὰ νὰ τὸν περάσῃ κι' αὐτὸν ὁ Θεοτόκης, εἶναι πρόθυμος καὶ τρεῖς καὶ τέσσερις χιλιάδες στὸν καθένα μας νὰ δώσῃ. Γαλαντόμος ὁ ἄνθρωπος —μὲ ξένους παράδες πάντοτε. Μὰ δὲν τοὺς θέλομε τοὺς παράδες του. Τὸν περνᾶμε καὶ τὸν προϋπολογισμὸ σὲ μιὰ δυὸ μέρες, κ' ἔτσι τὴν προσθετη ἐπιχορήγηση τὴ χαρίζομε στὸ Ἔθνος.

Νὰ λοιπὸν ποὺ καὶ τὸ Ἐθνικὸ Λεπροκομεῖο ἀρχίζει νὰ μᾶς θαμπώνῃ μὲ γενναῖες καὶ πατριωτικώτατες πράξεις. Κρῖμα μονάχα ποὺ δὲν εἶναι σήμερα πρωταπριλιά γιὰ νὰ δικαιολογηθῇ ἡ χονδροειδεστάτη αὐτὴ ψευτιὰ ποὺ γράφομε.

Η «ΚΡΙΤΙΚΗ»

ἔπαψε. Ἴσως βγάλει, μᾶς εἶπαν, κανένα φυλλάδιο ἀκόμα γιὰ νὰ τελειώσῃ μερικὰ δημοσιεύματά της, ποὺ τἀφήνει τώρα στὴ μέση, κ' ἔπειτα θὰ κοιμηθῇ κι' αὐτὴ τὸν ὕπνο τὸν αἰώνιο. Κρῖμα! Κάτι ἔδειξε κι' αὐτὴ στὴν ἀρχή πώς μποροῦσε νὰ κάνῃ, κάτι ἤθελε, κάτι φαντάνε πώς ζητοῦσε, μὰ δυστυχῶς ὕστερ' ἀπὸ τρία τέσσερα φυλλάδια ἄρχισε νὰ παραδέρνῃ κ' αὐτὴ σὰν τὸ καράβι ποὺ βρίσκεται δίχως τιμόνι μέσα σ' ἀνταριασμένο πέλαγο.

Κι' ἀπὸ τὴν «Κριτικὴ» τὸ τιμόνι ἔλειπε. Ὄχι πώς δὲν ἤτανε ἄξια παιδιὰ ἐκεῖνοι ποὺ τὴν διεύθυναν. Κι' ὁ Ἀξιώτης, καὶ ὁ Λαμπελέτ, καλὰ παιδιὰ κ' οἱ δυό τους. Κ' ἐσπούδασαν γερὰ στὴν Ἰταλία νὰ συνθέτουν μελοδράματα καὶ νὰ διευθύνουν ὀρχήστρες, ὄχι ὅμως νὰ διευθύνουν καὶ «Κριτικὴ». Καὶ γι' αὐτὸ οἱ καημένοι—ἀφοῦ κον τὰ στ' ἄλλα εἴχανε καὶ τὸ μεγάλο ἐλαττωμα γιὰ διευθυντὴ ἑνὸς τέτοιου περιοδικοῦ νὰ θυσιάζονται γιὰ νὰ μὴ γαλνοῦν φιλικὰ χατήρια—ἀντὶ νὰ διευθύνουν τὴ «Κριτικήν», διευθυνόντουσαν οἱ ἴδιοι ἀπὸ τοὺς συνεργάτες τους. Κ' ἔτσι ἔρριξαν τὴν Κριτική του σακολέβα πάνου στὰ βράχια τῆς ἰδεολογικῆς ἀναρχίας καὶ τὴν κατακομμάτιασαν.

Λυπηρὸ αὐτό, τὸ ξαναλέμε, γιατὶ κι μ' ὅλες τὶς ἐλλείψεις της ἡ «Κριτικὴ» κάτι καλύτερη ἀπὸ τὰ «Παναθήναια» ἤτανε καὶ κάτι σοβαρώτερο κι' ἀξιοπρεπέστερο ἀπὸ τὸν κ. «Ἀκρίδα» ζητοῦσε.

ΤΟ ΦΡΑΓΚΟ

ὅσο πάει καὶ κατεβαίνει καὶ σὲ λίγο θὰ ἐξευτελιστῇ τόσο ποὺ κ' ἡ χαρτινη δραχμή μας, ἡ βρωμιάρα κ' ἡ κουρελιασμένη, θὰ τὸ περιφρονῇ.

Ἴς ὄψονται ποὺ τὸ κατάντησαν ἔτσι. Μὰ περισσότερο ἀπ' ὅλους ἂς ὄψονται οἱ ἔμποροι ποὺ ἐνῷ ἀκριβαίνουν τὶς πραγμάτειες τους μόλις τὸ φράγκο ἀνεβῇ ἕνα τέταρτο τοῦ λεπτοῦ, τώρα ποὺ κατρακυλάει κάθε μέρα στὸν κατήφορο, κρατοῦν τὶς ἴδιες τιμὲς μὲ τὴν πρόφαση πῶς εἶχανε ἀγοράσει ὅταν τὸ φράγκο βρισκόταν στὶς δόξες του.

Τὴν παρατήρηση αὐτὴ τὴν κάνει σήμερα ὅλος ὁ κόσμος, γι' αὐτὸ καὶ μεῖς τὴν γράφομε Γιὰ κανένα ἄλλο λόγο.

Η ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

τοῦ κ. Ἰουλίου Ἔσσλιν μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν ποιητὴ κ. Κ. Χατζόπουλο (Πέτρο Βασιλικὸ) θᾶναι ἡ καινούρια ἐπιφυλλίδα μας ποὺ θὰρχίσῃ ἀπὸ τἄλλο φύλλο.

Ἡ «Ἰφιγένεια» εἶναι δρᾶμα σὲ τρεῖς πράξεις γραμμένο γερμανικά, μ' Ἑλληνικὴ ὑπόθεση, ἐβγῆκε δὲ τελευταῖα σὲ βιβλίο, ἀφοῦ πρῶτα δημοσιεύτηκε στὸ «Magasin für Litteratur» τὸ ἀρχαιότερο κ' ἕνα ἀπὸ τὰ ἐπισημότερα Γερμανικὰ περιοδικά.

Ὁ κ. Ἔσσλιν, ποὺ ἦταν ὡς τώρα γνωστὸς ὡς λυρικὸς ποιητής, διηγηματογράφος καὶ κριτικός, μὲ τὴν «Ἰφιγένειά» του—ἡ ὁποία δημοσιεύτηκε ἀμέσως ὕστερ' ἀπὸ τὸ μυθιστόρημά του «οἱ Δημιουργίες»—ἐγκαινιάζει τὸ δραματικό του στάδιο στὸν φιλολογικὸ κόσμο τῆς Γερμανίας.

Τὸ πρῶτο αὐτὸ δρᾶμα τοῦ Ἕλληνα τῆν κατανωγὴ συγγραφέα ἐχαραχτηρίστηκε ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς κριτικοὺς ὡς ἔργο γνησίου ποιητῆ, γεμάτο ζωή, ἀπὸ κεῖνα ποὺ σπάνια γράφονται.

Ο ΚΑΡΑΜΗΤΣΑΣ

ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς δυὸ τρεῖς ἀληθινοὺς ἐπιστήμονες ποὺ ἔχουν ἀπομείνει στὴ Ἰατρικὴ Σχολή. Οἱ μαθητές του τὸν ἐχτιμοῦσαν καὶ τὸν ἐλάτρευαν. Τὸ ἴδιο κ' ἡ κοινωνία. Σοβαρὸς στὴ δουλειά του, μὰ καὶ γλυκομίλητος. Μὰ περισότερο ἀπ' ὅλα, ἀξιοπρεπὴς κι' ὡς ἐπιστήμονας κι' ὡς ἄνθρωπος κοινωνικός.

ἔπασχαν νὰ ἐξηγήσουν τὴν αἰτία. Καὶ ἄλλο λόγο δὲν ἔβρισκαν, πάρεξ ποὺ ὁ χιλίαρχος εἶχε λάβει διαταγὴ ν' ἀναχωρήσει γιὰ τὴν Κόρκυρα ἢ γιὰ ἄλλο κάστρο, κ' ἐσυμπέραιναν ποὺχε παρθεῖ ἀπόφαση νὰ παρατήσουν τὴν Κασσώπη στὴν τύχη της, κ' ἐδειλιαζαν ὅλοι. Κ' ἐγίνηκε στὴν ἄτυχη χώρα ὀχλαγωγία μεγάλη· ὁ λαὸς ἤθελε νὰ παραδοθεῖ γιὰ νὰ μὴ χυθεῖ ἀδίκως αἷμα, ἀφοῦ ἄλλη σωτηρία δὲν ἔβλεπε. Ὁ ἀξιωματικὸς ἐβρέθηκε σὲ δύσκολη θέση καὶ γιὰ νὰ ἡσυχάσει τὸν κόσμον ἐκήρυξε, ὅτι τὸ βράδι ὁ Θεόδωρος θἄτουν ὀπίσω, γιατὶ εἶχε πάει μόνο στὴν Ἡρακίδα νὰ ἰδεῖ τὴν ἀρραβωνιστική του. Ἡ κήρυξη ὅμως τούτη ἐρέθισε· πολλοὶ δὲν ἐπίστεψαν κ' ἐξακολουθοῦσαν νὰ φωνάζουν γιὰ τὴν παράδοση· «Ὁ Φιλόστρατος» ἐλέγαν «εἶναι προδότης τί ἔχει νὰ κάμει μ' ἀφτὸν ὁ στρατηγός μας»; ἄλλοι ὅμως ποὺ ἐγνώριζαν τὴν πατρειά του ἐλυπηθῆκαν, καὶ μιὰ φωνὴ ἐβγῆκε στὸν κόσμο, ἄσκημη γιὰ τὸ χιλίαρχο, ποὺ ὕστερα χίλια στόματα τὴν ξανάειπαν. «Ἄχ, κι' ὁ Θεόδωρος ἔχει νὰ κάμει μὲ τοὺς φευγάτους προδότες, καὶ μᾶς ἔφυγε».

—

«Ὁ Θεόδωρος» ἔκραξε ἡ Ἀσκληπηγένεια χαρούμενη κ' ἔδραμε πρὸς δεξίωσή του μὲ ἄμετρη χαρά.

Κι' ὁ Θεόδωρος ἤτουν πολὺ συγκινημένος· οἱ βάρβαροι δὲν εἶχαν πάρει τὴν Ἡρακίδα κ' ἦταν ἀκόμα ἀφτοῦ ἡ Ἀσκληπηγένεια.

«Τί νέα» ἐπρόσθεσε ἐκείνη δακρυσμένη· «οἱ βάρβαροι ἔφυγαν; τοὺς ἐνίκησες»; Ὁ χιλίαρχος ἐκρέμασε τὸ πρόσωπο· τί ἐπρόσμεναν ἀπὸ ἀφτὸν τὸ ἀδυνατο; Ἀποκρίθη·—»Οἱ βάρβαροι δὲ φεύγουν· ναὶ στὴ χώρα δὲν ἔβαλαν ἄλλο χέρι, μὰ κουρσεύουν τὰ χωριά· καὶ θὰ ξέρετε βέβαια ποὺ ἐσίμωσαν ἐδῶ τώρα. Ἤρθα, Ἀσκληπηγένεια, νὰ ἰδῶ ποὺ εἶστε, νὰ μάθω τί θὰ κάμετε· ἤμουν στενοχωρεμένος Πῶς νὰ σᾶς γλυτώσω»;

«Γὶ εἶμαι γὼ» ἀπολογήθη μὲ πάθος ἡ νέα· «ὁ τόπος μου καταστρέφεται καὶ τρόπος δὲν ὑπάρχει φαίνεται νὰ διωχτοῦν ἐδῶθες. Ἄχ τὸ καϋμένο τὸ νησὶ πόσα ὑποφέρνει. Καὶ οἱ κάτοικοι δὲν πολεμοῦν· τοὺς κάνουν τόπο. Τὰ λειβάδια εἶναι ἔρημα, ὁ κόσμος ἐπῆρε τὰ ὄρη, ἄλλοι ὑποτάζονται καὶ ὑποφέρνουν κάθε τὶ γιὰ νἄχουν τὴ ζωὴ χάρισμα. Ἀπὸ τὰ χτές μᾶς λέγουν, ἀνεβαίνουν οἱ βάρβαροι καὶ στὰ βουνά μας· ποὺ θὰ δώσει ὅλος ἀφτὸς ὁ κόσμος»;

«Μὰ γιατί, Ἀσκληπηγένεια, δὲν ἐπρολάβετε ἀλλοῦ νὰ φυλαχτῆτε, ὡς σᾶς ἐσυμβούλεψα»;

«Τὶ πειράζει; Ἤμουν βέβαιη ποὺ θὰ τοὺς ἐνικοῦσες. Τώρα καὶ νὰ ἠθελαμε τρόπος δὲν εἶνε. Ἀπὸ τἄλλο μέρος τοῦ βουνοῦ ἄλλοι τόσοι βάρβαροι δέρνουν τὸν τόπο καὶ ἡ Κόρκυρα στρατὸ δὲν ἔχει γιὰ νὰ τοὺς πολεμήσει. Ὁ αὐτοκρατορικὸς στόλος φαίνεται ἐπωντίστη κ' ἐκεῖνος, οἱ θάλασσες εἶνε γιομᾶτες πλοῖα τοῦ Τωτίλα».

«Τὶ θὰ γένει λοιπὸν τώρα;»

Ἡ Ἀσκληπηγένεια ἐσήκωσε τὲς πλάτες.

«Θὰ σᾶς πιάσουν» εἶπε ὁ Θεόδωρος μὲ πόνο.

«Ὄχι, ὄχι· ζωντανὴ δὲ θὰ μὲ πιάσουν»· ἀποκρίθη χαμογελῶντας κ' ἐσώπασαν κ' οἱ δύο κ' ἐμέναν ἀναποφάσιστοι. Ἐπέρασε ἔτσι ὥρα καμπόση.

«Ὥρου, κόρη μου» ἔκραξε ξάφνως ὁ Φιλόστρατος περίτρομος. «Ἐχαθήκαμε· οἱ βάρβαροι ἔρχονται, ποῦ νὰ πᾶμε;»

Ὁ χιλίαρχος ἄχνισε, ἀλλὰ μαθημένος στὸν κίνδυνο δὲν ἔχασε τὸ νοῦ του. «Ποῦ εἶνε τοι;» εἶπε.

«Ἀνεβαίνουν».

Κι' ἀληθινὰ ἕως διακόσια ἄλογα ἐφαινόνταν στὸ ριζὸ τοῦ βουνοῦ ποὺ ἀνέβαιναν χωρὶς νὰ βιάζονταν κατὰ τὸ ταχτικό τους· οἱ χρυσωμένες περικεφαλαῖες ἐλάμπαν κ' ἕνα σύγνεφο μποχοῦ τοὺς ἀκολουθοῦσε.

«Εἶνε μακρὰν ἀκόμα» εἶπε ὁ Θεόδωρος «ἂς φύγουμε στὴν Κασσώπη. Ποῦ ἀλλοῦ νὰ πᾶτε; Τὸ κάστρο εὔκολα δὲ θὰ μοῦ τὸ πάρουν κ' ἴσως φτάσει κι' ὁ Ἰονικὸς στόλος».

Κι' ἀνεβῆκαν στἄλογα, κι' ἐβιαζόνταν πρὸς τὴ χώρα. Ὁ δρόμος ἦταν ἐλέφτερος, ἀλλὰ πουθενὰ ἄθρωπος δὲν ἐφαινότουν· οἱ κάμποι ἐκάπνιζαν, τὰ χωριὰ ἦταν ρειπισμένα· σὲ λίγες ἡμέρες τὸ γελάμενο νησὶ εἶ-

Τὰ θαλάσσωσε ὅμως κ' ὁ μακαρίτης μιὰ φορά, ὅταν δῶ καὶ δυὸ χρόνια ἀνακατεύτηκε στὸ γλωσσικὸ ζήτημα μὲ τὰ περίφημα ἐκεῖνα ἄρθρα του στὴν «Ἀκρόπολη» ποὺ τὰ ὑπόγραφε μὲ τὸ ψευτόνομα «Δῆμος ὁ Ἐμπειρικός»

Ὅσοι τὰ διάβασαν τότε ὁμολόγησαν πὼς δὲν ταίριαζε στὸν Καραμήτσα τόση σχολαστικὴ στενοκεφαλιά.

Ο ΑΓΩΝΑΣ

ποὺ μὲ τόση λύσσα ἔγινε γιὰ τὴν ἕδρα τῆς Παιδιατρικῆς—ἀγῶνας περισσότερο γκραβαρίτικος παρὰ ἐπιστημονικός—εἶχε καὶ τὴν καλή του ὄψη, ἀφοῦ ἀπάνω στὴ βράση του ἀκούστηκαν καὶ δυὸ ἐξυπνάδες ποὺ αὐτὲς καὶ μόνες ἔφεραν τὴν κοινὴ γνώμη μὲ τὸ μέρος τοῦ κ. Μαλαντρίνου, ὅπως ἡ ἐπιστημονική του ἀξία ἔφερε μὲ τὸ μέρος του τὴν πλειονοψηφία τῶν καθηγητῶν τῆς Ἰατρικῆς.

Μπόμπες κ' οἱ δυὸ καταστρεπτικώτατες. Τὴν πρώτη τὴν ἔριξε κάποιος ἀνώνυμος—τὄνομά του δὰ εἶναι γνωστότατο μὰ δὲν συμφέρει νὰ τὸ φανερώσουμε—ποὺ βάφτισε τὴν ἕδρα τῆς Παιδιατρικῆς, ἕδρα τῆς Παπαδιατρικῆς γιατὶ τρεῖς παπα—οἱ κ. κ. Παπαβασιλείου, Παπαγιάννης καὶ Παπαπαναγιώτου—ἐσυμμάχησαν γιὰ τὴν καταλάβουνε. Καὶ τὴ δεύτερη μπόμπα τὴν ἔριξε ὁ ἴδιος ὁ κ. Μαλαντρῖνος ποὺ ὀνόμασε σὲ μιὰ ἔξυπνη καὶ πειστικώτατη διατριβή του, τὸν κ. Παπαβασιλείου, «Φλοριζὲλ τῆς Παιδιατρικῆς» ἀπὸ τὴν ἀνάποδη ὅμως, γιατὶ ὁ κ. Παπαβασιλειου τώρα τελευταῖα «τὴν μέσην ὑπερβὰς τοῦ βίου ἡλικίαν» ἐπεδόθηκε σ' αὐτὸν τὸν κλάδο.

Ὁ κόσμος ἐγέλασε καὶ μὲ τὶς δυὸ αὐτὲς ἐξυπνάδες κ' ἔτσι ἡ σοφὴ Παπατριανδρία ἔμεινε στὰ κρύα τοῦ λουτροῦ.

ΕΝΑ ΒΡΑΔΥ

τὴν περασμένη βδομάδα, γιὰ νὰ ξεσκάσουμε, καθήσαμε κ' ἐγράψαμ' ἕνα γράμμα στὴν «Ἑσπερινή». Τὸ ὑπαγόρεψε ὁ Βουτιεριδης, τὄγραψ' ἕνας συνεργάτης μας καὶ τὸ πρωὶ ἐστάλθηκε τὸ γράμμα στὸ γραφεῖο τῆς Πανεθνικῆς αὐτῆς ἐφημερίδας, μὲ τὴν ὑπογραφὴ «ἕνας συνταξιοῦχος διοικητικὸς ὑπάλληλος».

Μέσα στὸ γράμμα ἐβρίζαμε τὸν «Νουμᾶ», τὸν ἀποκαλούσαμε προδοτικὸ ρυπαρόφυλλο καὶ ζητούσαμε νὰ ἐνεργήση ἡ σεμνὴ ἐφημερίδα τοῦ κ. Γιάνναρου νὰ μᾶς φυλακίσουν γιατὶ ἐδημοσιεύαμε «ἐν εἴδει ἐπιφυλλίδος (!!!)» ἕνα αἰσχρούργημα: τοῦ Λόγγου δηλ. «τὸν Δάφνη καὶ τὴν Χλόη».

Τὰ γέλια ποὺ κάναμε δὲν περιγράφονται Ὅταν μαλλιστα φτάσαμε στὸν ἐπίλογο «εὐελπιστῶ ὅτι ἡ ἐθνική σας ἐφημερὶς θὰ καταδείξη εἰς τὴν δικαστικὴν ἀρχὴν τὸ καθῆκόν της καὶ θὰ εὕρη ἡ κοινωνία ἠθικὴν ἱκανοποίησιν» ὁ Βουτιερίδης ἔπεσε ξερὸς ἀπὸ τὰ γέλια κι' ἡ πέννα τινάχτηκε στὸ ταβάνι ἀπὸ τὸ φίλο ποὺ τὄγραφε.

Πέρασαν μέρες καὶ τὸ γράμμα δημοσιεύτηκε μέσα στὸ φύλλο τῆς περασμένης Τρίτης. Ὁ «συνταξιοῦχος διοικητικὸς ὑπάλληλος» ἔγινε «εἷς τακτικὸς ἀναγνώστης» καὶ ὁ κ. Μπενῆ Ψάλτης, ποὺ θἄχη διαβάσει τὸν Λόγγο, ποὺ ναι μεταφρασμένος σ' ὅλες τὶς γλώσσες τοῦ κόσμου καὶ ποὺ μπορεῖ νὰ τὸν διαβάση κι' ὁ κ. Γιάνναρος χωρὶς νὰ παθῆ τίποτα, θὰ καταδιώξη τὴν «Ἑσπερινή».. γιὰ τὴν ἀνοησία της. Τῆς ἀξίζει.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Τὸ βιβλιο τοῦ κ.Σκιᾶ περὶ «γλώσσης καὶ δὲ συμμοζεύεται» τὸ τύπωσε τὸ Ἐθνικὸ Πανεπιστήμιο,

— Μὴν παραξενευτῆτε καθόλου γι' αὐτό. Νὰ παραξενευόσαστε μονάχα ἂν τὸ Πανεπιστήμιο δὲν υἱοθετοῦσε παρόμοιες μωρίες.

— Νὰ κ' ἕνα ἐπίγραμμα σχετικὸ μὲ τὸ περίφημο αὐτὸ βιβλίο, καὶ λίγο συμβολικό:

— Ὅπου δῆς δυὸ Μιστριῶτες
καὶ στὴ μέση ἕναν Σκιᾶ,
ἐκεῖ πέρα εἶναι θαμμένες
Λογικὴ καὶ Ἀνθρωπιά.

— Τὴ Λογικὴ τὴν ἔθαψε ὁ κ. Σκιᾶς καὶ τὴν Ἀνθρωπιὰ ἄμφω Μιστριώτα.

— Εὐχαριστοῦμε τὸν ἀγαπητὸ «Χρόνο» ποῦ στὸ φύλλο τῆς Δευτέρας μᾶς ρεκλαμαρισε τὸν «Ρομπισῶνο».

— Ὁ «Χρόνος» ὑποθέτει «πῶς ὁ φοβερὸς καὶ τρομερὸς αὐτὸς κύριος ὁ ὁποῖος ἀπειλεῖ ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ ἐνσκήψη εἰς Ἀθήνας εἶναι ὁ παλαιὸς γνωριμός μας Ρομπινσών».

— Ἂν δὲν εἶναι τόρα ὁ ἴδιος, τί ἔχει νὰ κάνη ; Ὁ ἀνόητος Ψυχάρης ἐκαυτηριάστηκε καὶ τὸ Πανελλήνιο ἐσώθηκε ἄλλη μιὰ φορά.

— Καλὰ τοῦ τἄψαλλε τοῦ Παλαυᾶ γιὰ τὶς «Ἀλυσσίδες» του ὁ κ.Πώπ.

— Εἶναι ποιήματα αὐτά ; Καὶ τότε τὰ ποιήματα τῆς φιλολογικῆς συμμορίας Ταγάρη-Πώπ καὶ Πολεμο-Ταγάρη τί θὰ γίνουν ;

— Ὁ Παλαμᾶς δὲν πρέπει νὰ ξαναγράψη «ἀλυσσίδας». Νὰ τὶς φυλάη γιὰ νὰ δένη τοὺς διαφόρους κ.κ. Ταγάρηδες ὅταν τοῦ ζητοῦν μὲ μπιλιετάκια τὴ συνεργασία του.

— Ὁ συνεργάτης μας καὶ μεταφραστὴς τοῦ «Αἴα» κ. Ζήσιμος Σίδερης βγῆκε βουλευτὴς στὴ Χώρα τῆς Σάμου.

— Εἶναι ἀπὸ τοὺς λίγους Κυβερνητικοὺς ποὺ ξέφυγαν τὴν φοβερὴ πανολεθρία.

— Ὁ Δ. Ταβουλάρης, ὁ ὑπάλληλος δηλ. ποὺ ἐπρόσφερε τὸ μισὸ μιστό του γιὰ τὸ ταμεῖο τῆς Ἐθν. Ἄμυνας, ἐπαύθηκε προχτὲς ἀπὸ τὴ θέση του.

— Ἡ Κυβέρνηση τὸν ἔπαψε γιὰ νὰ τοῦ ἀπόδειξη πὼς δὲν ἐπιτρέπεται σ' ἕνα φτωχὸ ὑπάλληλο νἀφήνη τὸ μισὸ ψωρομιστό του στὸ Ἔθνος ὅταν οἱ Ὑπουργοί, κ' οἱ ἀνωτεροί τους ἀκόμα, τραβοῦν ὁλόκληρο τὸν λουφέ.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙΑ

11

ΑΛΛΟΙ ΣΤΘ ΔΡΟΜΟ ΣΟΥ...

Ἄλλοι στὸ δρόμο σου
Λουλούδια ἀπλώνουν,
Ἄλλοι στὴ θύρα σου
θρηνοῦν καὶ λυώνουν.

Στολίδια ἀρίφνητα
Ἕνας σοῦ φέρνει.
Ἄλλος ἀμέτρητα
Φιλιὰ σοῦ στέρνει

Ὅλοι τρελλάθηκαν
Ἀπ' τὴ λαχτάρα,
Ὅλοι γυρίζουνε
Μὲ τὴν κιθάρα

Στὸ περιβόλι σου,
Στὴ γειτονιά σου,
Τὴ διαλαλήσανε
Τὴν ὀμορφιά σου.

Μὰ ἐοῦ, μικρούλα μου,
Ἀλλοῦ 'ναι ὁ νοῦς σου,
Ἀλλοῦ τὰ ὀνείρατα
Τοῦ λογισμοῦ σου.

Γιατὶ σὰν κοίταξες
Τὸ πρόσωπό μου
Τὸν πόνο μάντεψες
Τὸ μυστικό μου.

Α. Ε.

χε καταντήσει λυπητερὴ ἐρημιά.

Ἐπερπάτησαν ὥρα καμπόση καὶ πρὶν τοῦ βουνοῦ τὸ γύρισμα τοὺς κρούψει τὴν Ἡραΐδα, ἡ Ἀσκληπηγένεια ἐγύρισε νὰ τὴν κοιτάξει, κ' εἶδε τὸ σπίτι της νὰ καίεται. Τότες δάκρυα πολλὰ ἐβγῆκαν ἀπὸ τὰ μάτια της, ἔκλαψε τὴν καταστροφὴ ἀπὸ τὰ πράματα ἐκεῖνα ποὺ ἀπὸ τὰ μικρά της χρόνια ἀγαποῦσε· Ἀργὰ πρὸς τἀπόγιωμα ἀντίκρυσαν τὴ μικρὴ χώρα μὲ τὰ λευκὰ σπίτια της, μὲ τους μαρμαρένιους ναούς της, καὶ βλέποντας μέσα σ' ὅλην ἀφτὴν τὴν ἐρήμαξη τόπον κατοικημένον αἰστανθῆκαν ἐλάφρωση. Μὰ στὴ θάλασσα μπρὸς στὸ λιμάνι ἦταν οἱ καραβέλλες ποὺ ψηλάθες ἐφαινόνταν μικρές, κι' ὁ Θεόδωρος μὲ χτυποκάρδι εἶπε.

«Πολεμοῦν στὴν Κασσώπη».

—

Ἔφτασαν βράδυ· οἱ πόρτες ἦταν κλεισμένες· μὰ ὁ Θεόδωρος ἔκαμε ν' ἀνοίξουν δίνοντας τὸ σύνθημα. Βαβοῦρα ἀνθρώπων ἀκουότουν ἀπὸ τὴ χώρα, κι' ὁ δέκαρχος ποῦ ἐφύλαγε ἀφοῦ ἐχαιρέτισε εἶπε.

«Ὁ στόλος ἐξαναφάνη καὶ δὲ φεύγει».

«Τὸ ξέρω» εἶπε σκεφτικὸς ὁ Θεόδωρος.

«Καὶ σ' ἐζητοῦσαν· ἡ χώρα εἶναι ἀνταριασμένη».

Ὁ Φιλόστρατος ὡς τόσο, καὶ ἡ Ἀσκληπηγένεια εἶχαν πεζέψει ἀπὸ τἄλογα καὶ τἄχαν ἀφίσει στοὺς δούλους ἦταν φοβισμένοι ἀπὸ τὰ σοβαρὰ νέα ποῦ εἶχαν ἀκούσει.

«Πηγαίνουμε σπίτι» εἶπε ὁ Φιλόστρατος «τέτοιαν ὥρα κανεὶς δὲ θὰ μᾶς γνωρίσει».

Κι' ἄφησαν τὸ Θεόδωρο, ποῦ ἐκινησε κ' ἐκεῖνος μὲ τοὺς καβαλλαρέους του πρὸς τὴ χώρα. Ὅλος ὁ κόσμος ἤτουν στὸ πόδι· ὅλοι ἐθρηνοῦσαν κ' ἐκλαῖγαν. Στὴν πλατεῖα τοῦ πραιτώριου τἄλογο ἐπροχωροῦσε μὲ δυσκολία κανεὶς ὅμως δὲν ἐπρόσεξε στοὺς καβαλλάριδες, γιατὶ συχνὰ ἐπηγαινοερχόνταν τἄλογα. Οἱ ἐχτροὶ τοῦ Θεόδωρου ἐμεγαλοφωνοῦσαν καὶ τὸν ἔβριζαν φανερὰ κ' ἐρέθιζαν τὸν κόσμο ποῦ ὀδυρότουν ἀπελπισμένος γιὰ τὴ μελάμενην καταστροφή. Οἱ στρατιῶτες εἶχαν ἀρνηθεῖ νὰ παραδώσουν τὴ χώρα, καὶ καθένας ἐγνώριζε τὶ τὴν ἀνέμενε. Κ' ἐσπερνότουν κάθε στιγμὴ μία εἴδηση, τρομερὴ πάντα, ποῦ ἐμεγάλωνε τὴ στενοχώρια.

«Οἱ βάρβαροι εἶχαν ρίξει βάρκες». «Τὸ κάστρο εἶχε λίγα πολεμοφόδια».

Μὰ ὁ Θεόδωρος ἀκούοντας τὴν κατάκρισή ἐσυγχιζότουν τώρα. Ἐσπερούνισε τἄλογό του πάνου στὸ πλῆθος, ποῦ ἐσκίστη σὰν κοῦμα. Καὶ τότες τὸν ἐγνώρισαν. Ὅλοι τὸν ἐκοίταξαν μία στιγμὴ ἀναποφάσιστοι· μὰ κάποιος ἐφώναξε.—«Θάνατος» καὶ χίλια στόματα ξαναείπαν τὸ λόγο καὶ βροντερὰ ἐλέγαν.—«Ὁ προδότης τοὺς ἔφερε, γι' ἀφτὸ ἐπῆγε στοῦ Φιλόστρατου· θάνατος».—Κ' ἕνα σύγνεφο πέτρες ἐπέταξε, κ' ἐπλήγωσε τἄλογά του κ' ἐκεῖνον. Τότες τὸ ἄτι τοῦ χιλιάρχου ἐσηκώθη στὰ πισινὰ πόδια πάνου ἀπὸ τὰ κεφάλια τοῦ κόσμου καὶ τὸ πλῆθος μαθημένο νὰ ὑποτάζεται ἔκαμε τόπο κι' ἄφηκε ἀνοιχτὸ τὸ διάβα πρὸς τὸ παλάτι. Ἐκεῖ ἐμπῆκε ὁ Θεόδωρος κ' ἔδρακαν ὅλοι κατόπι του βογγῶντας σὰν ὠργισμένη θάλασσα, βρίζοντας πάντα σφεντονίζοντας πέτρες στὰ παράθυρα.—«Προδότη, προδότη» τοὔλεγαν «τοὺς ἔφερες, γιὰ νὰ γλυτώσεις ἐσὺ καὶ ἡ ἀγαπητικιά σου».

Μὰ ξάφνως ἐβγῆκε φωνὴ τρόμου ἀπὸ τὸ θυμωμένον ὄχλο, γιατὶ ἐβγῆκε ἄκουσμα πῶς ἀσκέρι μεγάλο ἀπὸ τῆς ξηρᾶς τὸ μέρος εἶχε ζώσει τὴν Κασσώπη, κ' ἐστιοῦσε τὰ τσατήρια του ζώγναντα στὰ τειχιά. Τὴ στιγμὴν ἀφτὴν ὁ Θεόδωρος ἐφανερώθη σ' ἕνα παραθῦρι γιὰ νὰ μιλήσει μὰ οἱ κραυγὲς ἔπνιξαν τὴ φωνή του.—«Μᾶς ἔχασες, μᾶς ἔχασες· ὁ ἴδιος τοὺς ἔδειχνες τὸ δρόμο, ἔφτασαν μαζή σου». Κ' ἐρρίχτη ὁ κόσμος νὰ ξεφουντώσει τὲς πόρτες. Ἀλλὰ ὁ χιλίαρχος τότες ἐπικεφαλῆς ἀπὸ τοὺς καβαλλαρέους του καὶ ἀπὸ τοὺς λίγους ἀνθρώπους, ποῦ ἐφύλαγαν τὸ πραιτώριο, ἐβγῆκε ἁρματωμένος κ' ἐπλήγωσε τοὺς τολμηρότερους ποῦχαν κάμει τὴν ἀρχὴ τῆς ρίξης καὶ τότες τοῦ λαοῦ τὸ κῦμα ἀντιμαμάλησε πρὸς ὀπίσω καὶ ὁ Θεόδωρος μὲ τοὺς ἄντρες του, σπρώχνοντας κατὰ μέτωπο, ἐμπόρεσε ν' ἀνοίξει πάτημα, κ' ἐδιαβῆκαν ἀπάνου στοὺς σκοτωμένους κ'

ΑΠΟ ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ 18 ΤΟΥ ΜΑΗ

ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ ΡΟΜΑΝΤΣΟ ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

—ΖΩΗ ΚΙ ΑΓΑΠΗ ΣΤΗ ΜΟΝΑΞΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΝΟΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΥ ΡΟΜΠΙΝΣΩΝΟΥ

ΑΠΟ ΤΑ ΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ὁ κ.Α. Thumb στὸ γερμανικὸ περιοδικὸ «Deutsche Literaturzeitung» γράφει τὰ ἀκόλουθα γιὰ τὸ δεύτερο τόμο τῶν «Ρόδων καὶ Μήλων» τοῦ κ. Ψυχάρη:

«Ὁ δεύτερος τόμος τῶν ἔργων τοῦ κ. Ψυχάρη περιέχει ἑξὸν ἀπὸ δυὸ λογοτεχνικὰ κομμάτια. (Τραγούδια χωρὶς στίχους, τοῦ χάρου τὸ τραγούδι) καὶ μιᾶς πολιτισμοϊστορικῆς μελέτης—τὸ φιλὶ—διάφορα ἄλλα ἄρθρα ἀνατυπωμένα καὶ μελέτες γιὰ τὴν ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς γλώσσας καὶ τῆς λογοτεχνίας.

Μὲ τὴν λογοτεχνία ἔχουν νὰ κάνουν δυὸ μελέτες, μιὰ δηλαδὴ γενικὴ κρίση γιὰ τοὺς νεώτερους λογίους (Δύσκολο ζήτημα) καὶ μιὰ ἄλλη μελέτη ποῦ σ' αὐτὴν μέσα ὑπερασπίζεται ἐναντίο τοῦ Ροΐδη μὲ λόγια δικαιολογημένα καὶ θερμὰ τὴ νεοελληνικὴ διηγηματογραφία ποῦ τὴν ὑλη της τὴ ζητάει στὴ ζωὴ τοῦ λαοῦ. Αὐτὸς ὁ κλάδος τῆς νεοελληνικῆς λογοτέχνίας (Sheriftum) ἀξίζει ὁλοκληρωτικὰ τὸν ἔπαινο, ποῦ τοῦ κάνει ὁ Ψυχάρης, γιατὶ καὶ στὸ περιεχόμενο καὶ στὴ μορφὴ εἶναι ἐθνικὸς καὶ γι' αὐτὸ πρωτότυπος· ὅ,τι οἱ διάφοροι ἀπ' αὐτοὺς τοὺς διηγηματογράφους ἐδημιούργησαν εἶναι ἀπὸ τὰ νοστιμώτερα καὶ ὡραιότερα τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας καὶ ἀξίζουν νὰ ἐξεταχθοῦν σχετικὰ μὲ τὴ παγκόσμια λογοτεχνία. Οἱ περσότερες διατριβὲς εἶναι γιὰ τὴ γλώσσα, ποῦ σ' αὐτὴν ὁ κ. Ψυχάρης βάζει ὅλα τὰ δυνατά του. Θάθελα ἀπ' ὅλα νὰ ἐπαινέσω περσότερο τὸ ἄρθρο «γλώσσα κάὸ γλωσσικὰ» γιατὶ ἐκεῖνο πάνω κάτου περιέχει ὅλο τὸ πρόγραμμα τῆς ἀναμορφωτικῆς ἐνεργείας τοῦ κ. Ψυχάρη, ἐνῶ τὰ ἄλλα κομμάτια πότε τὴ μιὰ πότε τὴν ἄλλη μεριὰ τοῦ ζητήματος δυναμώνουν. Στὰ περσότερα μέρη πρέπει κανένας νὰ συμφωνήση μὲ τὸν συγγραφέα· μόνο γιὰ τὴ ἀνάμιξη τῶν διαφόρων τύπων τῆς δημοτικῆς γλώσσας (περπατοῦσε καὶ περπάτασε) νομίζω πὼς δὲ μποροῦν τώρα νὰ λείψουν μὰ τὸ πρᾶμα δείχνει ἕνα μεταβατικὸ στάδιο γιὰ τὴν ἑνότητα.

Μπροστὰ ἀπὸ μερικὲς διατριβὲς βρίσκονται ἐξηγητικὲς παρατήρησες· αὐτὲς χρησιμεύουν νὰ ἐξηγοῦνε στοὺς ἀναγνῶστες ποῦ δὲ ξέρουνε τὸ τί συνέβηκε στὴν Ἑλλάδα τὶς αἰτίες ποῦ ἔδωκαν ἀφορμὴ σ'ἐπιστολὴ ἢ δὲ κανένα ἄρθρο ἐφημερίδας. Δυὸ ἀπ' αὐτὲς τὶς εἰσαγωγὲς—ὁ νοῦς καὶ τὸ χέρι καὶ παλιὲς ἱστορίες—εἶναι μεγάλες, ὅπου σ' αὐτὲς μέσα ὁ συγγραφεὺς μὲ δριμεῖα πολεμικὴ συζητᾷ μὲ τὸν ἀρχαῖο ἀντίπαλό του τὸν κ. Χατζιδάκι.— Ὁ ἀγῶνας πάλι ξαναζωντανεύει ἀλλὰ πρέπει νὰ τονίσομε τοῦτο, πὼς ὁ κ. Ψυχάρης ὄξω ἀπὸ τὴ προσωπική του εὐφυΐα μιλάει καὶ μὲ κάποια ἠρεμία, μάλιστα στὸ γλωσσικὸ ζήτημα, ὅπου ὁ κ. Χατζιδάκις στὶς θεωρίες του δὲ φαίνεται ὅμοιος.

Θὰ μάκραινα πολύ, ἂν ἤθελα γιὰ τὰ διάφορα ἐπιστημονικὰ καὶ προσωπικὰ ζητήματα τοῦ ἀγώνα του νὰ μιλήσω, ἀλλὰ ἕνα πρᾶμα ἐδῶ πρέπει νὰ πῶ, πὼς ἡ κατηγορία γιὰ τὴ λογοκλοπία ποῦ ἐναντίον τοῦ Ψυχάρη γίνηκε, τουλάχιστο κατὰ τὴ γνώμη μου δὲ μπορεῖ πλιὰ νὰ βαστηχθῆ· κατάντησε νὰ γίνη μιὰ ἀστοχασιά,ποῦ χωρὶς ἄλλο μποροῦσαν νὰ τὴν ἀποφύγουν.

Μπορεῖ κανένας νὰ παραδεχτῆ πῶς τὸ γλωσσικὸ ζήτημα μὲ τὸ βιβλίο τοῦ Kurmbacher ἐσήκωσε τὸ ἐνδιαφέρο σὲ μεγαλύτερο φιλολογικὸ κύκλο, καὶ ἔτσι μπορεῖ κανένας νὰ περιμένη πῶς καὶ τὰ ἔργα τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἑλλήνων ἀναμορφωτῶν θὰ κοιταχτοῦν μὲ τὴ προσοχὴ ποῦ τοὺς τάξιζει». **Α.**

ΦΤΗΝΑ ΒΙΒΛΙΑ

Στὸ γραφεῖο τοῦ «Νουμᾶ» καὶ στὰ κιόσκι ατῆς Ὁμονοίας, καὶ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν πουλιοῦνται τἀκόλουθα βιβλία, ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ τὸ ἕνα — κ' ἕνα φρ. χρ. γιὰ τὸ Ἐξωτερικό:

Τοῦ ΨΥΧΑΡΗ : «Τὸ νιό τοῦ Γιαννάρη» καὶ τὸ «Ταξίδι μου». —Τοῦ ΠΑΛΛΗ : «Ἥλιος καὶ Φεγγάρι».—Τοῦ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ:«Ἡ Μαζώχτρα (διήγημα) καὶ ὁ Βουρκόλακας (δρᾶμα).—Τοῦ ΦΩΤΙΑΔΗ:«Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ ἐκπαιδευτική μας ἀναγέννησις».—Τοῦ ΦΙΛΗΝΤΑ «Γραμματικὴ τῆς Ρωμέϊκης γλώσσας» καὶ Ἀπ τοὺς θρύλους τῶν αἰώνων (ποιήματα).

Οἱ ἀγοραστὲς τῶν ἐπαρχιῶν πληρώνουν 30 λεπτὰ ταχυδρομικὰ γιὰ κάθε βιβλίο .

Οἱ ἀγοραστὲς τοῦ ἐξωτερικοῦ δὲν πληρώνουν ταχυδρομικά.

ΘΡΥΛΟΙ

ΤΟ ΝΥΧΤΕΡΙ

Ὁ γέρος τὸ κονδύλι του
τρεμοκρατεῖ 'ς τὸ χέρι,
κ' ἕνα λυχνάρι ὠχρὸ φωτᾷ
τὸ σιωπηλὸ νυχτέρι.

Καὶ πίσω 'ς τὸ εἰκόνισμα
γράφει τὶ μέρα ἦτον
ποὺ πῆραν τό παιδί των
γενίτσαρο οἱ ἐχθροί.

Δώδεκα μάτια ἀσπαίροντας
ἀκολουθοῦν τὸ χέρι,
κ' ἕνα λυχνάρι ὠχρὸ φωτᾷ
τὸ σιωπηλὸ νυχτέρι.

ΨΑΡΑΔΕΣ

Γεράσανε 'ς τὴ θάλασσα
ψαράδες, ποὖχαν χύσει
ἰδρῶτα ποὺ περσότερο
τὸ κῦμα ν' ἁρμυρίση.

Γιὰ τὸ σκληρὸ τὸ πάλεμα
ἐδῶ 'ς τὸν βίο τοῦτο
τὰ δίκτυα, τὴ βαρκοῦλα τους
εἶχανε μόνο πλοῦτο,

Καὶ μόλις ἄκουσαν—Τιμὴ
ζητᾷ ἡ πατρίδα ἡ δόλια !—
μὲ τὰ μολύβια τῶν δικτυῶν
τρέχουν νὰ κάνουν βόλια.

ἐπῆραν τὸν ἀνήφορο τοῦ κάστρου.

Στὴ χώρα τὸ ἐρεθισμένο πλῆθος ἐχύθη στοὺς δρόμους, κ'ἔβανε φωτιὰ στὰ σπίτια τῶν πλούσιων καὶ στὰ δημόσια χτίρια, κ' ἐκακοποιοῦσε τοὺς ἀνθρώπους. Μάλιστα μπρὸς στὸ σπῖτι τοῦ Φιλόστρατου εἶχε μαζεφτεῖ πολὺς λαὸς καὶ ἡ Ἀσκληπηγένεια δὲ θὰ γλύτωνε βέβαια ἀπὸ τὸν καινούργιο κίνδυνο, ἂν στρατιῶτες δὲν κατέβαιναν ἀπὸ τὸ κάστρο ἀρκετοὶ γιὰ νὰ τιμωρήσουν τοὺς ἄταχτους καὶ νὰ φέρουν τάξη στὴν ἀναγκεμένη πολιτεία. Ὁ Θεόδωρος ἄνοιξε τὸ κάστρο στοὺς ἀδύνατους, κ' ἐμπῆκαν μέσα γυναῖκες πολλὲς καὶ παιδιὰ κι' ὅσοι ἦταν κυνηγισμένοι ἀπὸ τὸν ξεφρενιασμένον ὄχλο.

Ἀφτοῦ ἔμενε τώρα καὶ ἡ Ἀσκηπηγένεια.

—

Ὅλη νύχτα οἱ βάρβαροι εἶχαν ἐργαστεῖ γιὰ νὰ ὀχυρώσουν τὸ στρατόπεδο. Μπροστά, μπροστὰ ἀπὸ μία θάλασσα σ' ἄλλη εἶχαν τοποθετήσει τὲς κακοκάμωτες μηχανές τους, ὥστε ποῦ ἀπόκλεισαν τελειωτικῶς τὴ χώρα μ' ἕναν δέφτερον κινητὸν τοῖχο ποῦ ἐμποροῦσαν νὰ σπρώχνουν ἀπὸ πίσω, ὅταν ἤθελαν νὰ σιμώσουν, καὶ μ' ἀφτὸν τὸν τρόπον ἦταν κι' ὅλας προφυλαγμένοι ἀπὸ ξαφνικὴ προσβολὴ τοῦ ἱππικοῦ. Ὕστερα ἄφηκαν ἕναν τόπον ἄδετο καὶ πίσωθε εἶχαν στήσει τὲς σκηνές τους· μακρότερα ἀκόμα εἶχαν βάλει τάλογα νὰ βόσκουν κ' εἶχαν ξεφορτώσει τὲς ἀποσκευές τους

Ὁ στόλος εἶχε σταθεῖ μπρός στὸ λιμάνι κ' εἶχε λάβει διαταγὴ μὲ τὸ ξημέρωμα νὰ σηκώσει τὲς ἄγκυρες, νὰ πασκίσει νὰ κόψει τὲς σιδερὲς καδῆνες, καὶ νὰ μὴν ἀφήσει σ' ἄνεση τὸ κάστρο, γιὰ νὰ βρίσκονται ἔτσι διαιρεμένες οἱ προσπάθειες τῶν πολιορκημένων. Ὁ στρατὸς ἀπὸ τἄλλο μέρος θάδινε τὴν ἔφοδο σπρώχνοντας μὲ ζόρι τὲς μηχανές του· οἱ κριοὶ θὰ κολλοῦσαν στὰ τειχιὰ γιὰ νὰ τὰ ρειπίσουν, οἱ κινητοὶ πύργοι θὰ ἐσίμωναν στὲς πόρτες καὶ στἄλλα μετερίζια γιὰ νὰ πολεμοῦν ἀπὸ ψήλωμα τοὺς Ρωμαίους, καὶ μηχανὲς ἄλλες θὰ σφεντόνιζαν πέτρες καὶ στιὰ μέσα στὴ χώρα· ἔτσι ὁ Γότθος στρατηγὸς ἔλπιζε νὰ μὴ χασμερήσει μπρὸς στὴν Κασσώπη.

Ἀλλὰ μόλις ἐξημέρωσε εἶδαν οἱ βάρβαροι ἀπάνου στὸ καστρὶ νὰ κυματίζει λευκὴ σημαία, καὶ ὁ στρατηγός τους ἀπόσυρε τὲς διαταγές του, ὡς νἄρθη σὲ λόγια μὲ τοὺς ἀντίπαλους καὶ νὰ μάθει τὶ ἐπιθυμοῦσαν. Καὶ σὲ λίγο ἐβγῆκαν ἀπὸ τὴ χώρα τρεῖς ἀποστολάτορες ποῦ ἐζήτησαν νὰ μιλήσουν μὲ τὸν ἀρχηγό.

Θορισμοῦθος ἐλεγότουν ὁ Γότθος· κ' ἦτουν ἄντρας μισόκοπος, τεράστιος, καὶ ὡραῖος. Ἐφοροῦσε μεγάλην ξανθὴ γεννειάδα κ' εἶχε μάτια μπλάβα καὶ πολὺ ἄσπρο ἦτουν τὸ δέρμα του. Δὲν εἶχε ἀκόμα φορέσει τὰ ὅπλα τοῦ κ' ἦταν ντυμένος κατὰ τὴ Ρωμαϊκὴ συνήθεια, ποῦχε γένει κοινὴ τότες σ' ὅλον τὸν κόσμο. Οἱ ἀποστολάτορες σοβαροὶ ἐμπῆκαν στὴ σκηνή του κι' ὁ Θορισμοῦθος τοὺς ἐδέχτη μὲ τρόπους ὥμορφους, μιλῶντας τους τὴ Λατινικὴ γλώσσα. Ἦταν ἀφτοῦ κι' ἄλλοι ἀξιωματικοί, ποῦ ἐσυνόμοιαζαν στὰ σουσούμια μὲ τὸν ἀρχηγό τους καὶ ποῦ ἐκαθόνταν τρυγύρου του ἀμίλητοι.

Καὶ εἶπαν οἱ ἀποστολάτορες.—«Ὁ Ρωμαῖος χιλίαρχος Θεόδωρος, ποῦ ὁρίζει τὸ κάστρο τῆς Κασσώπης σὲ χαιρετᾶ καὶ ρωτάει ἂν ἦρθες σὰ φίλος ἢ γιὰ νὰ πολεμήσεις;»

«Θὰ πολεμήσω» εἶπε ὁ Γότθος γελῶντας «μὴ δὲν εἶδε τὸ στόλο μου καὶ τὸ στρατό μου;»

«Τότες» εἶπαν «ἄκουσε τὸ μήνυμά του. Οἱ πολῖτες κατηγοροῦν τὸ στρατηγό μας γιὰ προδοσία· τὸν κατηγοροῦν ποῦ ἀφτὸς ὁ ἴδιος σᾶς ἔφερε· εἶνε τοῦτο ἀλήθεια, Θορισμοῦθε;»

«Ὄχι».

«Καὶ ἀφτὸς θέλοντας νὰ δείξει ὅτι θάνατο δὲ φοβᾶται καὶ μὲ τὴν ἀποδειγμένην ἀντρειά του θέλοντας νὰ ξεπλύνει τὴν ὕβρη σὲ καλεῖ,Θορισμοῦθε, σὲ μονομαχία, ἀγκαλὰ καὶ ὁ Ρωμαϊκὸς νόμος ρητῶς τὸ ἀπαγορεύει. Δέχεσαι, Γότθε;»

«Ναὶ» ἀποκρίθη γελῶντας καὶ τὰ μάτια του ἐφέξαν.

«Εὖγε, εὖγε, Θορισμοῦθε» εἶπαν Γοτθικὰ οἱ ἀξιω-

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

—Ἕνα φυλλάδιο μᾶς ἐστάλθηκε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Ἐπιγράφεται «Γλωσσικαὶ μελέται ἐξ ἀφορμῆς τῶν Ἀκαδημαϊκῶν ἀναγνωσμάτων τοῦ κ. Γ. Ν. Χατζηδάκη» κ' εἶναι γραμμένο ἀπὸ τὸν συμπατριώτη μας γιατρὸ καὶ λόγιο κ. Β. Ἀποστολίδη. Ἡ μελέτη τοῦ κ. Ἀποστολίδη πρέπει νὰ διαβαστῇ ἀπὸ τοὺς εἰδικοὺς ποὺ κατέχουν ἐπιστημονικά, καὶ ὄχι ἐρασιτεχνικά, τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Αὐτοὶ θὰ τὴν κρίνουν, καὶ αὐτοὶ θὰ τὴν ἐχτιμήσαν. Ἐμεῖς ἐδῶ τὴν ἀναφέρομε μονάχα, χρονογραφικῶς, καὶ παίρνουμε ἀπ' αὐτὴν ἕνα παραγραφάκι καὶ τὸ παρουσιάζομε γιὰ δεῖγμα στοὺς ἀναγνώστες μας: «Ἡ πρὸ τῶν Ἀλεξανδρινῶν χρόνων — γράφει ὁ κ. Ἀποστολίδης — εἰς τὸν ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος Ἑλληνισμὸν ἐν χρήσει **κοινὴ διάλεκτος** δὲν προῆλθεν ἐκ διαφθορᾶς τῆς Ἀττικῆς, ὡς ὁ κ. Χατζηδάκης τὸ διδάσκει, ἀλλ' ἐκ προϊόντος καθαρισμοῦ τῆς Ὁμηρικῆς γλώσσης ἀπὸ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα οἱ τότε ποιηταὶ καὶ ὑμνογράφοι τὴν εἶχαν καταφορτώσει. Ὅταν δὲ ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων ἐξέλιπον καὶ οἱ Λογιώτατοι, ἡ γλῶσσα αὕτη μείνασα ἐλευθέρα, ἀκολούθησε τὴν φυσικὴν αὐτῆς πορείαν, καὶ χάρις εἰς τὴν ἁπλοτητά της, δὲν ἄργησε νὰ γίνει, ὡς εἴπομεν, ἡ Κοινὴ τῶν Ἑλλήνων Διάλεκτος καὶ νὰ ὑποσκελίσῃ μίαν μίαν ὅλας τὰς παλαιὰς διαλέκτους αἵτινες ἦσαν ἀκόμη ἐν χρήσει εἰς διάφορα μέρη, μὴ ἐξαιρουμένης μηδ' αὐτῆς τῆς Ἀττικῆς ἐν Ἀθήναις».

— Ὁ ἀγαπητός μας φίλος καὶ συνεργάτης κ. Μ. Μαλακάσης τύπωσε τὴν «Κυρὰ τοῦ Πύργου» σ' ἕνα ὄμορφο βιβλιαράκι. Ποίημα καὶ τὸ βιβλιαράκι, ποίημα κ' ἡ «Κυρὰ τοῦ Πύργου», — ποίημα τοῦ Μαλακάση, δηλ. τραγοῦδι γιομάτο γλύκα καὶ ἁρμονία, ποὺ σὲ συνεπαίρνει καὶ δὲ σαφήνει νὰ σκεφτῇς ἂν εἶναι «δρᾶμα» — ὅπως τὸ θέλει ὁ ποιητής — καὶ ἂν ἔχῃ ψεγάδια ὡς δρᾶμα ἢ ἀκόμα κι' ὡς ποίημα. Ἡ ὑπόθεση ποιὰ εἶναι, δὲν μποροῦμε νὰ σᾶς ποῦμε. Τὸ διαβάσαμε δυὸ τρεῖς φορές, μὰ τόσο παρασυρθήκαμε ἀπὸ τοὺς καλοδουλεμένους καὶ ἁρμονικότατους στίχους, ποὺ τίποτ' ἄλλο ἀπ' αὐτοὺς δὲ θυμόμαστε. Ὁ Μαλακάσης εἶναι λυρικὸς ποιητής. Καὶ δρᾶμα καὶ κοινωνικὴ μελέτη καὶ οἰκονομολογικὸ ἄρθρο ἀκόμα νὰ γράψῃ, τραγοῦδι θἆναι παντα ὅ,τι βγῇ ἀπὸ τὴν πέννα του. Ὅταν δὲν εἶναι τραγοῦδι, καὶ τόνομα του ἄχῃ γραμμένο φαρδὺ πλατὺ ἀπὸ κατω, μὴ τὸ πιστέψετε. Δὲ θἆναι γραμμένο ἀπὸ τὸν ποιητὴ Μαλακάση. Τραγοῦδι κ' ἡ «Κυρὰ τοῦ Πύργου». Δικό του ἔργο λοιπὸν κι' αὐτό.

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ

ΣΤΗΝ ΑΜΜΟΥΔΙΑ

Εἶχε γυρίσει τὶς προάλλες ἀπ' τὴν Ἀμερικὴ καὶ τὸν χαίρονταν τὸ χωριὸ σὰν νιόγαμπρος τὴ νύφη, μὲ τὰ κολάρα του καὶ τὰ γιορτιάτικά του ἀκόμα. Μὰ περνῶντας οἱ γιορταδες ἀγόρασε μιὰ φελούκα καὶ τώρα τὴν ἔφτιανε παραθάλασσα γιὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ παληὸ ἔργο του. Εἶχε προσκαλέσει ἔκτακτα κ' ἕνα μαραγκό, γιὰ δυὸ τρεῖς ὧρες νὰ τῆς περάσῃ κατάστρωμα. Ὁ μαραγκὸς ἐδούλευε στὴν πλώρη, κι' ὁ κυρ Γιάννης (τὄνομά του) ὁ ἰδιοχτήτης στὴν πρύμη· ἀλλὰ τόσο πολὺ μακρυὰ ἦταν ἡ πρύμη ἀπ' τὴν πλώρη ὥστε πολλὲς φορὲς οἱ δυὸ τους κόντεψε νὰ σπάσουν τὰ κεφάλια τους σηκόνοντας τὸ σκεπάρνι γιὰ νὰ καρφώσουν κανένα ξύλο. Κάμποσοι ἄλλοι ναυτικοὶ ἀπ' ἔξω παρατηροῦσαν.

—Τί θὰ τὸ κάν'; αὐτὸς ρώτησε ἄξαφνα ὁ κὺρ Γιάννης.

—Δῶ στὴ ραφὴ θὰ τὸ καρφώσω· καὶ ἔδειχνε ἕνα ξύλο χονδρὸ...σὰν δάχτυλο.

—Τέτιο σῶμα καημένε, πάρτο λίγο μὲ τὸ ρουκάνι.

— Ὄχι δὰ κὺρ Γιάννη, εἶπαν ἀπέξω, καλὸ εἶναι· ἄμα τὸ φτηνήνῃ θὰ σπάσῃ.

—Ἀμ' οὔλα αὐτὰ βάρηκα εἶναι στὴ βάρκα· νὰ κι' αὐτὸ κ' ἐκεῖνο, οὔλα ρουκάνισμα θέλει.

Κείνη τὴ στιγμὴ νὰ σου κ' ὁ Κώστας ὁ Μεθυόκλιακας, καθὼς τὸν ἔλεγαν, ἐρχότανε τρικλίζοντας.

—Ξεσαβούρωτος εἶναι, παιδιά, ὁ Κώστας καὶ τὸν πῆραν τὰ ρέμματα, εἶπ' ἕνας ἀπ' τὴν παρέα.

—Ἴσια-ἴσια ἀπ' τὴ πολλὴ τὴ σαβούρα κυλάει, εἶπεν ἄλλος ἐννοῶντας τὸ κρασὶ ποὺ εἶχε πιεῖ ὁ Κώστας.

—Ποιό... ποιὸς πέθανε βρέ; φώναζε ὁ Κώστας ἐρχάμενος σιμὰ· τίνος κάσα εἶν' ἐκείνη;

Κανένας δὲν τ' ἀπάντησε.

—Ρουκάν'σι του λίγο ἀπὸ δῶ, ἔλεγε κάποιος στὸ μαραγκό.

—Ἄφσε, εἶπε κι' ὁ κὺρ Γιάννης, τοὺ πέρνου ἐγὼ μὲ τὸ μαχαῖρι.

—Μπᾶ, κὺρ Γιάννη, ἄφισε τὸ μάστορα νὰ κάνῃ τὴν τάξη, πῶς θὰ τὸν πάρ μὲ τὸ μαχαῖρ';

—Βρὲ δὲν ἀκοῦτε τί σᾶς λέω; ποιὸς πέθανε;

—Ἄσε μας ἡσυχ' νὰ μὴ βρῇς τὸ μπελᾶ σ' μουρμούρῃζ' ὁ κὺρ Γιάννης.

—Τί σὲ μέλει ποιὸς πέθανε; τοὺ τσίπρου νὰ βγῇ, εἶπε κάποιος πειράζοντας τὸν Κώστα.

—Βρὲ ἀκοῦς τί σ' λέου... ξέρς ποιὸς εἶμ' ἐγώ; δὲ μὶ μελ' γιὰ τοὺ τσίπρου! κι' ἀρχίνησε νὰ τραγουδᾷ «δὲν μί μέλλει τὸ σκοτάδι, δὲν μί μέλλ' ἡ φυλακὴ» καὶ ἄξαφνα πάλι: ἀκοῦς τί σ' κουβεντιάζω; δὲ μί μέλλει ἰμένα γιὰ τὸ τσίπρο, τσίπρο πίνου ὅπ' ἄλλους μὰ ποιὸς πέθανε ρωτάου, γιατί μὲ πονεῖ ἐμένα... εἶν' ἀδερφός μ' ... δὲν ξέρς τί εἶπι κ' ὁ Χριστός.

—Ἄσε μας, καημένε Κώστα, νὰ χαρῇς, τὸν παρακάλεσαν ὁ κὺρ Γιάννης, ἄσε μας νὰ κάνουμε τὴ δουλειά μας.

—Καλὰ σ' λέει, εἶπε κι' ὁ μαραγκός, φεῦγα τώρα ἀπὸ 'δῶ, δὲν εἶναι γλέψ' ὡρα.

—Βρὲ ἀκοῦς τί μ' κρίν' κεῖνος, βρὲ ποιὸς πέθανε σ' λέω.

—Ἐ καϋμένε Κώστα, πιτάχτηκ' ἕνας, θὰ σὲ πάρνι γιὰ μεντζμένον τὰ παιδιὰ μ' αὐτὰ π' λές· τί διάολο δὲ γλέψ' βάρκα φκιάνει.

—Βάρκα, ἔκανε ὁ Κώστας καὶ γύριζε δῶ καὶ κεῖ τὴ ματιά του ποὺ ἦταν σὰ μισόσβυστη λαμπάδα· βάρκα λέει, μ' αὐτὴν ἐγὼ τὴ πέρνου σ' χούφτα μ'.. Βρὲ εἴμαστα ναῦτες ἐμεῖς στὸν καιρό μας. ναῦτες σωστοὶ ὄχι σὰν κ' ἐσᾶς, ποῦναι καὶ τὰ τριχαντήρια μας ποῦ τώρα κ' οἱ σέσουλες οἱ δικές σας. ἐμένα θὰ μ' πῆς ἀπὸ βάρκα π' ἔκανα τοσα χρόνια μὲ τοσ Γεροδημαῖοι καὶ ταξείδευα στὴν Τουρκία, ὄχι δῶ τρογύρου στ' καλύβα.

—Ἔκανες τόσα χρόνια, μὰ ξέρ τί λένε τὰ παιδιά; ρώτα τὸν Νικολάκη.

—Δὲν ἔχου ἀνάγκη νὰ ρωτήσω κανένανε... τί λένε βρὲ ἐσὺ π' τὰ ξέρς; εἶπε γυριζοντας στὸ Νικολάκη.

—Ἐγώ.. μπᾶ, τίποτα... Τί νὰ ξέρου ἐγὼ γιὰ τὸν Κώστα; τὰ παιδιὰ μοναχὰ ἀπὸ δῶ θέλνι νὰ ποῦνε τάχα, ὅτι ἐσὺ πιτοῦσες σ' θάλασσα τὸ ψωμὶ γιὰ νὰ τελειώσ' γλήορα νὰ γυρισετε πίσω.

—Ἐγώ; ἔκανε μιὰ ὁ Κώστας καὶ τὰ μάτια του στηλώθηκαν θαμπὰ στὸ πρόσωπο τοῦ Νικολάκη· ὅλοι νόμισαν πῶς θὰ εἶχαν οἱ δυὸ τους ξεδιαλεμὸ μὰ ἔξαφνα πάλι ὁ Κώστας, σὰ νὰ μὴν εἶχε ἀκούσῃ τίποτε, ρώτηξε ξανανιόθοντας σὰν ἀπὸ ὕπνο.

—Βρὲ δὲ μιλᾶτε; ποιὸς πέθανε σᾶς ρωτῶ νὰ πῶ κ' ἐγὼ Θιὸς σχωρέστον.

—Ἄμε στὸ καλὸ σου χριστιανέ μου, μὴ μὲ βάνς σὲ μπελᾶ, τοῦ εἶπεν ὁ κὺρ Γιάννης καὶ τινάχτηκε μὲ θυμό. Ἔρχεται κανένας νὰ σὲ πειράξ' ἐσένα ὅταν πᾷς καὶ πίν'ς; ἄσε μας καὶ 'μᾶς νὰ κάνουμε τὴ δουλειά μας. Τί διάολο γι' ἀναποδιὰ μᾶς ἦρθες νὰ μᾶς πῆς ποιὸς πέθανε; δὲ γλέψ' ἀπ' σκαρώνουμε βάρκα; ἄϊντε σύρε στὸ καλὸ! καὶ τὸν ἔσπρωχνε μὲ τὸ χέρι.

—Βρὲ ποιὸν σπρώχτις; εἶπ' ὁ Κώστας κ' ἀναφτεν ὁ θυμός· οἱ ἄλλοι ὅμως τὸν καθησύχασαν. Καλὰ σ' λέει βρὲ Κώστα...ἄφσε νὰ κάνουν τὴ δουλειά τους οἱ ἄνθρωπ'.

ματικοί του.

«Στὴν Ἰταλία» ξακολούθησε ὁ στρατηγὸς «πολεμοῦμε δεκαφτὰ χρόνια μὲ τοὺς Ρωμαίους, καὶ ὡς τώρα οἱ στρατηγοὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐνικοῦσαν τοὺς δικούς μας, ὄχι ἀπὸ ὑψηλότερη παλληκαριὰ καὶ περσότερη δύναμη· οἱ Ρωμαῖοι ἐγνωρίζετε τέχνες καὶ μηχανὲς ποὺ ἐξολόθρευαν τὸν κόσμο μακρόθες. Ἕως τώρα δὲν τὲς εἴχαμε συνειθίσει γιατὶ τὲς ἐπεριφρονούσαμε· μόνο ἡ ἀνάγκη μᾶς ἔκαμε νὰ τὲς δεχτοῦμε. Ἐμεῖς τιμοῦμε τὴν ἀντρειά. Γιὰ τοῦτο πολλὲς φορὲς οἱ ξακουσμένοι βασιληάδες μας καὶ οἱ Γότθοι κόμητες ἐπροσφερνόνταν νὰ μονομαχήσουν μὲ τοὺς ἐδικούς σας· κανεὶς ποτὲ δὲν ἐδέχτη προφασιζόμενοι ποῦ ὁ νόμος τὸ ἐμπόδιζε. Δὲ θέλω νὰ πάρω ὁρμηνειὰ ἀπὸ τοὺς κακοὺς στρατηγούς σας· ἐμεῖς οἱ Γότθοι νομίζουμε ντροπερὸ ν' ἀρνηθοῦμε τὸν ἀγῶνα ποῦ μᾶς προσφέρνεται, γιατὶ τέτοια ἄρνηση ἀποδείχνει δειλία. Ὁ Θορισμοῦθος δέχεται τὴ μονομαχία μ' εὐχαρίστηση κ' ἐλπίζει στὴ νίκη· θὰ χτυπηθοῦμε μπρὸς στὰ τειχιὰ τῆς Κασσώπης καὶ μπρὸς στὸ ἀσκέρι μου, ἀφοῦ πρῶτα ἐσεῖς μοῦ δώσετε λόγο, καὶ οἱ ἄντρες μου ὁρκιστοῦν, στὴ μαλιὰ νὰ μὴ βοηθηθεῖ ἀπὸ τοὺς δυό μας κανένας».

«Εὖγε, εὖγε, Θορισμοῦθε» ἔκραξαν οἱ ἀξιωματικοί του.

—

Καὶ ἔγεινεν ἔτσι. Ἅμα οἱ ἀποστολάτορες ἀναχώρησαν, οἱ Γότθοι στρατιῶτες ἐδιαταχτῆκαν νὰ παραταχτοῦν στὸν κάμπο καὶ ἀσπροντυμένοι κράχτες τοὺς ἐκήρυξαν, πῶς ὁ κόμητας Θορισμοῦθος ἔμελλε νὰ μονομαχήσει μὲ τὸ Ρωμαῖο χιλίαρχο, καὶ ἀπαίτησαν ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες ὅρκο νὰ μὴν ταραχτοῦν, ὅ,τι κι' ἂν ἐσυνέβαινε, γιὰ νὰ βοηθήσουν τὸ στρατηγό, πάρεξ μόνο ἂν ἔβλεπαν τοὺς ἐχτροὺς νὰ κινιῶνταν. Καὶ τὸ ξανθὸ φουσᾶτο ἐδέχτη τὰ μαντᾶτα μ' εὐχαρίστηση καὶ μεγαλόφωνα ἐπαίνεσε τὸν ἀρχηγό του.

Καὶ τότες ἀμέσως ἀνοίχτη μία πόρτα τῆς χώρας ἐνῶ οἱ σάλπιγγες καὶ τὰ βούκκινα ἐσήμαιναν κ' ἔβγῃκαν εἴκοσι καβαλλαρέοι ὅλοι μὲ λαμπρὰ φορέματα καὶ ἁρματωμένοι. Καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τους ἦταν ὁ χιλίαρχος. Ἐφοροῦσε διχτᾶτο θώρακα καὶ στὸ ζερβὶ χέρι ἐβαστοῦσε βκρὺ σκουτάρι, ὅπου ἦταν ζωγραφισμένοι οἱ Ρωμαϊκοὶ ἀετοί. Οἱ ἀντζες του καὶ τὰ μεριά του ἦταν σκεπασμένα μ' ἀτζάλι, στὸ δεξὶ χέρι ποῦ ἦτουν κ' ἐκεῖνο ντυμένο μὲ σιδερὸ χερόχτι, ἐκρατοῦσε μακρὸ κοντάρι, στὴ ζώσι ἐκρεμότουν ἡ σπάθα· ἐσίμωνε μὲ τὸ κεφάλι κάτου, κ' ἐφαινότουν σκυθρωπὸς μέσα στὰ κατεβασμένα σίδερα τῆς χρυσωμένης περικεφαλαίας· τἄλογό του ἦταν θωρακωμένο καὶ κεῖνο μὲ διχτάτην ἁρματωσιά, ποῦ δὲν εἶχε παρὰ δύο μόνο τρύπες γιὰ τὰ μάτια τοῦ ζώου.

Οἱ σύντροφοι ἐσταμάτησαν· κι' ἀφτὸς ἐβάδισε μόνος ἕως τὴ μέσι τοῦ κάμπου κ' ἐπρόσμεινε. Καὶ· νά, μὲ τὸ λάλημα ἀπὸ βούκκινα ὁ Θορισμοῦθος ἐρχότουν πηλαλῶντας, παρόμοιος σὲ περήφανο λιοντάρι, κι' ἀνεμιζότουν ἡ ξανθὴ γεννειαδα του, κ' ἐκυμάτιζε ἡ ὀρὰ τῆς ψηλῆς περικεφαλαίας του, ποῦχε στὴν κορφὴ ὁμοίωμα δράκοντα μὲ ἀνοιχτὸ στόμα. Ἐφοροῦσε κ' ἐκεῖνος ἀσημόχρωμο θώρακα ἀπὸ πλέριο ἀτζάλι καὶ στὸ ζερβὶ χέρι ἐκρατοῦσε τετράγκωνο ἀλαφρὸ σκουτάρι καὶ πάνου στὸ σκουτάρι ἦτουν σμαλτωμένος σὲ πράσινον κάμπο ἕνας ὄφις χρυσὸς μὲ πολλὲς βύρες, μ' ὀρθωμένο κεφάλι, καὶ ποῦ ρουφοῦσε ἕνα ἀνθρωπινο κουφάρι χρυσὸ κ' ἐκεῖνο, καὶ ἀπὸ τὸ κουφάρι δὲν ἐφαινότουν παρὰ τὸ ἀπάνου μέρος, γιατὶ τὸ ἀποδέλοιπο ἦταν μέσα στὸ στόμα τοῦ θερίου.

Καὶ ὁ Θεόδωρος, ὡς εἶδε τοῦ καβαλλάρη τὴ χύσι, ἐκέντησε καὶ ὁ ἴδιος τἄλογο, κ' ἔστησε ἀναμάσκαλα τὸ κοντάρι· μὰ ἐμεῖναν μία στιγμὴ κ' οἱ δυὸ κ' ἐχαιρετηθήκαν μετρῶντας ὁ ἕνας τὴ δύναμη τοῦ ἄλλου, συνομοιάζοντας τὴ φορεσιά τους. Ὡραιότερος ἦτουν ὁ Θορισμοῦθος, ὁ χιλίαρχος εἶχε περσότερη χάρη. Ὕστερα ἐσηκῶσαν τὸ μουσοῦδι· Κι' ἀρχῆσαν τὴ μαλιά

Ἐχυθῆκαν ὁλόγοργα ὁ ἕνας ἀπάνου στὸν ἄλλον βαστῶντας μὲ δύναμη τὰ κοντάρια· τὸ χτύπημα τοῦ Γότθου ἔσφαλε κι' ἀπὸ τὴ φόρα ἀνταμωθῆκαν. Τότες

— Ἀμ μὰ τὸ Θεό, γι' ἀναποῦδιὰ ἔρχεται τέτια ὥρα; ἔλεγεν ὁ κὺρ Γιάννης ἐνῶ ἡ δεισιδαιμονιά του ἀνάφτοντας τὸ θυμό του τοῦ ἔφερνε δάκρυα.

— Δὲ πειράζ'... εἶπαν ἀπόξω. Ὁ Κώστας δεν ἔχει κακὴ καρδιά· κέρασ' τον κι' ἕνα τσίπρου σὰ θέλεις, νὰ πῇ καλορίζικα. Ἔ, Κώστα, τί λές; Τοὺ πίνς;

— Τοὺ πίν' τοὺ πίν' ! εἶπαν οἱ ἄλλοι. Τοὺ πίν' μὰ νὰ πῇ καὶ καλορίζικα !...

— Ἄϊντε καλορίζικα, εἶπε κι' ὁ Κώστας ἀδειάζοντας τὸ ποτῆρι, καὶ νὰ μὲ συμπαθᾷς. Μὰ ὁ διάολος νὰ μὲ πάρῃ, μουρμούριζε παραπέρα, ἂν δὲ μοιάζει αὐτὴ ἡ σέσουλα σὰ κάσα πεθαμένου !..

Βόλος

ΝΙΚ. Γ. ΜΑΡΓΩΜΕΝΟΣ

Η ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο κ. Ν. ΛΑΡΔΗΣ

Εἰς τὰ τόσα βραβεῖα μὲ τὰ ὁποῖα ἴσα μὲ τώρα ἔχει τιμηθῇ τὸ καλλιτεχνικὸν βιβλιοδετεῖον τοῦ κ. Ν. Σ. Λάρδη, τὸ πρῶτον καὶ τελειότερον Βιβλιοδετικὸν ἐργοστάσιον τῆς Ἀνατολῆς, προσετέθη καὶ τὸ Χρυσοῦν Βραβεῖον διὰ τὸ ὁποῖον οἱ Ἑλλανοδίκαι τῆς Διεθνοῦς ἐκθέσεως Ἀθηνῶν ἐτίμησαν αὐτό, τιμήσαντες οὕτως ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κ. Λάρδη, τὸν ἀκάματον ἐργάτην καὶ τὸν φιλότιμον καλλιτέχνην, τὸν ἀφειδῶς ἐξοδεύοντα καὶ ἀδιακόπως ἐργαζόμενον διὰ νὰ τελειοποιήσῃ τὸ ἐργοστάσιόν του, διὰ νὰ τὸ ἀνιδείξῃ, ὅπως καὶ τὸ ἀνέδειξεν, ἐφάμιλλον τῶν εὐρωπαϊκῶν.

Μία ἐπίσκεψις ἁπλῆ εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πραξιτέλους ἐργοστάσιόν του, κατὰ τὰς ἐργασίμους ὥρας, θὰ σᾶς πείσῃ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν γραμμῶν αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι ἀδυνατοῦν ν' ἀναπαραστήσουν καὶ τὴν ἀμυδροτέραν εἰκόνα περὶ τῆς εἰς αὐτῷ ἐπικρατούσης τάξεως, περὶ τῆς καλλιτεχνικῆς ἐργασίας τῆς ἐξερχομένης ἐκ τῶν τελείων μηχανημάτων καὶ ἐκ τῶν χειρῶν ἐμπειροτάτων τεχνιτῶν

Ὅτι ἡ Βιβλιοδετικὴ ἐν Ἑλλάδι ἀνεδείχθη ὑπὸ τοῦ κ. λάρδη κανεὶς δὲν τὸ ἀμφισβητεῖ. Ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας ἀφοσιωθεὶς εἰς τὴν τέχνην καὶ ἐπὶ τριάκοντα ὁλόκληρα ἔτη διευθύνων τὸ τελειότερον βιβλιοδετικὸν ἐργοστάσιον τῆς Ἀνατολῆς, ἐδημιούργησε διὰ τῶν ἰδίων του χειρῶν καὶ διὰ τῆς παροιμιώδους ἀγαθότητος καὶ εἰλικρινείας του, θέσιν ἐπίζηλον ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἀπέδειξε δὲ πρὸ τούτοις τετραγωνικώτατα τί δύναται νὰ κατορθώσῃ ἡ ἐργασία, ὅταν τὴν ἐγκολποῦται τίμιος ἄνθρωπος, εὐλαβούμενος αὐτὴν ὡς θρησκείαν καὶ προσφέρων εἰς αὐτήν, ὡς θυμίαμα, ὄχι μόνον τὸν ἱδρῶτα τοῦ προσώπου του ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς του τὰς ἀρετάς.

Ὁ κ. Λάρδης δὲν ἀνέδειξε μόνον τὴν Βιβλιοδετικήν, ἐτίμησε καὶ ἀνέδειξε τὴν ἐργασίαν ἐν γένει, καὶ δι' αὐτὸ παρ' ὅλων ἐθεωρήθη δικαιοτάτη ἡ τιμή, διὰ τῆς ὁποίας τὸν περιέβαλαν οἱ Ἑλλανοδίκαι τῆς Διεθνοῦς Ἐκθέσεως, ὅπως

θεωρεῖται δικαιοτάτη καὶ ἡ ἐξιδιασμένη ἐμπιστοσύνη δι' ἧς τὸν περιβάλλει ἡ πολυπληθὴς καὶ ἐκλεκτάτη πελατεία, εἰς τὴν ὁποίαν συγκαταλέγονται καὶ αἱ ἐνταῦθα ξέναι ἀρχαιολογικαὶ Σχολαί, ἀναθέτουσαι εἰς αὐτὸν πᾶσαν ἐργασίαν τῶν Βιβλιοθηκῶν των.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΟΙ ΝΕΟΙ ΜΑΣ

Ἀγαπητέ μου Νουμᾶ,

Καθὼς καταλαβαίνεις ἀπ' τὸ γράψιμό μου εἶμαι μαθητής, ἀπὸ κείνους ὅμως ποὺ «θέτουν ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ» τὸ σχολειό. Γιατὶ ἔχω μανία νὰ διαβάζω καὶ προπάντων τὰ καλὰ χρονογραφήματα τῶν ἐφημερίδων. Διάβαζα λοιπὸν πρῶτα τὰ δικά σου ποὺ δημοσίευες σ' τὴν «Ἑστία» καὶ δὲν ξέρεις τί ἡδονὴ μοῦ φέρνανε. Ἅμα εἶδα τὴν ἀγγελία πῶς θὰ βγῇ ἐφημερίδα «Ὁ Νουμᾶς», μ' ἀνυπομονισία μεγάλη περίμενα τὸ πρῶτο φύλλο καὶ πρῶτος ἴσως ἤμουνα ποὺ τ' ἀγόρασα καὶ ἀφοῦ διάβασα τὸ πρῶτο ἄρθρο σου κατάλαβα καλὰ καλὰ πῶς ἡ ἐφημερίδα αὐτὴ θἄχει «μέλλον.» Καὶ δὲν ἐλαθεύτηκα ὅπως εἶδα ὕστερα ποὺ πότε πότε ἔπερνα τὸ φύλλο σου γιατὶ μοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ τὸ πέρνω ταχτικά. Εἶδα πῶς ὁ «Νουμᾶς» μπροστὰ στὴν Ἀλήθεια δὲν ψηφάει προσωπικὰ συμφέροντα ἀλλὰ μ' ἀλάκερη ἀνεξαρτησία πολεμάει· καὶ γι' αὐτὸ τὸν ἀκολούθησαν οἱ ἀληθινοὶ πολεμιστάδες ποὺ ἀπ' τὴ μούχλα θέλουν νὰ λευτερώσουν τὸ ἔθνος. Κοντεύω νὰ σημειώσω ἐδῶ πῶς οἱ ἀρχὲς τοῦ «Νουμᾶ» συμφωνοῦν μὲ τὰ δικά μου «ἔνστικτα» — γιατὶ ἀπὸ μικρὸς δὲ χώνευα καὶ δὲ χωνεύω τὰ παράξενα — κι' αὐτὰ τὰ «ἔνστικτα» πολὺ μοῦ τὰ δυνάμωσε ὁ Νουμᾶς. Καὶ στὸ σκολειὸ ἅμα βλέπω τὸν καθηγητὴ νὰ ψιλοκοσκινίζῃ τὰ πίτουρα, νὰ ποῦμε, σπασμοὶ μὲ πιάνουνε· ἄσ' τα πειὰ ἅμα βλέπω διακρίσεις ὡς ἐξύπνων μερικῶν φαφλατάδων συμμαθητῶν μου κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Τὰ συχαρίκια μου λοιπὸν γιὰ τὸ σεμερνό σου ἄρθρο ποὺ ἔγραφε γιὰ τὴν Τσιριγωτικη—ἀμερικανικὴ πεῖγα νὰ γράψω—ρεκλάμα ποὺ κάνει γιὰ τὸν ἑαυτό του ὁ Στάης ἀναλώμασι τῶν ποδαργιῶν μας. Ἀ! ἀλήθεια ἡ καρδιά μου πάει στὸν τόπον της ἅμα βλέπω τὸ δίκαιο κουρέλιασμά του ἀπὸ τὸ «Νουμᾶ». Εἶνε ἀλήθεια πῶς ὅποιος καὶ νἄρθῃ στὰ πράματα ὅλο τὰ ἴδια χάλια θὰ μᾶς πλακώσουνε : ὅλοι εἶνε «πάρ' τὸν ἕνα—χτύπα τὸν ἄλλο». Ἐγὼ ὅμως παρακαλάω νὰ μὴν εἶνε στὸ ἅρμα τῆς ἐξουσίας ὁ Κορφιάτης μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ μὴν εἶνε ὑπουργὸς τῆς Ἀπαιδευσίας ὁ Καπετὰν Ρεκλάμας-ὅπως τὸν λές-καὶ ἑπομένως νὰ μὴν εἶνε κ' οἱ Ἕλληνες δάσκαλοι περιηγητὲς τῆς Ἑλλάδας καὶ μεῖς νἄχουμε τὰ πόδια μας.

Γειά σου

ΜΙΚΡΟΠΑΡΑΞΕΝΟΣ.

ΑΠ' ΤΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΑ

Ἀγαπητέ μου «Νουμᾶ»

Ἔλαβα ἕνα γράμμα ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ καθήκον μου θεωρῶ νὰ σᾶς τὸ στείλω μὲ τὴν πεποίθηση πὼς θὰ τὸ δημοσιέψετε γιατὶ ἐνδιαφέρει ὅλους ποὺ σε διαβάζουν:

«Ἱεροσόλυμα. Δὲν ἠξέρω ἂν ὅλοι ποὺ ὑπερασπίζουνται καὶ πετσοκόβουνται γιὰ τὴν καθαρεύουσα εἶναι σὰν κι' αὐτὸν ποὺ μᾶς ἐπισκέφθηκε. Αὐτὸς ἦλθε δῶ κάτω νομίζοντα πὼς θὰ μᾶς περάσῃ γιὰ πράσινο χαβγιάρι. Λύτοῦ πέρα δὲν ἤτανε γιατροὶ νὰ τοῦ γιάνουν ἄραγε τὰ μάτια κι' ἦλθε ἐδῶ νὰ τοῦ τὰ γιάνουμε

τὸ ἄτι τοῦ Θεόδωρου ἐσηκώθη στὰ πισινὰ πόδια κι' ὁ Ρώμαῖος ἐκατάφερε στὸν ἐχτρό του μπηχτὴ κονταριὰ στὸν ἀριστερὸν ὦμο, ἀλλὰ ὁ Γότθος ἔμεινε στέρεος στὴ σέλλα. Τἄλογα ξακολούθησαν νὰ τρέχουν μακραίνοντας· μὲ τέχνη τὰ γύρισαν ξάφνως κ' ἐχυθῆκαν ὀπίσω. Ὁ Θορισμοῦθος ἐσκόπεψε στὸ στῆθος κρένοντας πῶς οὐδὲ σκουτάρι, οὐδὲ θώρακας θἄμεναν ἀτρύπητα, ἀλλὰ ὁ Ρωμαῖος ἐδέχτη τὸ χτύπημα πάνου στὸν ἀετὸ τοῦ σκουταριοῦ του καὶ στὸν ἴδιον καιρὸν ἔστριψε λίγο τἄλογο, ὥστε ποῦ τὸ κουσπὶ τοῦ κονταριοῦ ἐξεγλίστρησε πάνου στὸ χάλκωμα κι' ὁ Θορισμοῦθος θἄβγαινε ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ ζώου, ἂν δὲν ἐστιοῦσε τὸ κοντάρι στὴ γῆς. Ὅπως ἤτουν σταματημένος ὁ χιλίαρχος τὸν ἐπρόφτακε καὶ κάνοντας πάλι νὰ ὀρθωθεῖ τὸ φκρί του, τοῦφερε δεύτερο χτύπημα κατάστηθα· καὶ τὸ ὅπλο δὲν ἐπροσπέρασε τὸ χοντρὸ θώρακα, ἀλλὰ τὸ ξαφνικὸ ἀχούμισμα τὸν ἔκαμε νὰ ζυγαρίσει· καὶ πρὶν λάβει καιρὸ νὰ βρεῖ πάλι τὸ ἴσιο, ὁ Θεόδωρος τοῦφερε κι' ἄλλη βαρηματιὰ ποῦ εὔκολα τὸν ἐξέγυρε, καὶ ὁ κόμητας ἔφυγε ἀπὸ τὸ πλευρὸ κ' ἔπεσε βαρὺς στὴ γῆς. Πετῶντας ὁ χιλίαρχος τὸ σκουτάρι ἄδραξε μὲ τὰ δυὸ χέρια τὸ ὅπλο του καὶ τὄστησε ἀπάνου στὸ λαιμὸ τοῦ Θορισμούθου, στὸ μέρος ποῦ κολλοῦσε ὁ θώρακας μὲ τὴν περικεφαλαία καὶ ποῦχε μείνει ἀπὸ τὴν πεσηματιὰ γυμνό. Κ' ἤτουν ἕτοιμος νὰ τὸ μπήξει.

«Παραδίνεσαι;» τὸν ἐρώτησε.

«Ἡ χώρα εἶνε δική τους. Θὰ τὴν πάρουν καὶ χωρὶς ἐμέ· τέλειωνε».

Κι' ὁ Θεόδωρος ἐσυλλογίστηκε μὲ πολλὴ γλιγωράδα πῶς ὁ νικημένος ἀρχηγὸς τοῦλεγε ἀλήθεια· ἡ χώρα θἄπεφτε καὶ θ' ἀγρίευαν οἱ βάρβαροι θέλοντας νὰ ἐγδικηθοῦν γιὰ τὸ φόνο τοῦ Θορισμούθου ποῦ στὰ μάτια τους θἄτουν ἄδικος, γιατὶ ὁ κόμητας δὲν εἶχε πέσει λαβωμένος. Ἡ Κασσώπη θἄχε περσότερα νὰ ὑποφέρει.

Τοῦ εἶπε.— «Δὲ σὲ σκοτώνω, σήκω· ἄς σοῦ φέρουν τἄλογό σου».

«Καβαλλέρης κράζομαι νικημένος, θέλεις τώρα στὰ πόδια δίχως ἁρματωσιά;» ἀποκρίθη ὁ κόμητας, ἐνῶ ἐσηκονότουν.

Οἱ βάρβαροι ποῦ ἦταν παραταγμένοι καὶ ποῦ ἐκοίταζαν ἀνήσυχοι, ἐβούϊζαν βροντερὰ ἐπαινῶντας τὸ Ρωμαῖο.

«Ὅπως θέλεις» εἶπε ὁ χιλίαρχος πεζεύοντας.

Κ' ἐνῶ ἐγδυνόνταν καὶ οἱ δύο τὲς βαριὲς ἁρματωσιές, ὁ Θορισμοῦθος εἶπε.

«Στρατιώτης Ρωμαῖος δὲν ἐστάθη ἀκόμα τόσο γενναῖος ὅπως ἐσύ. Ζήτησέ μου χάρη, ὁ Θορισμοῦθος καὶ οἱ Γότθοι εἶναι κι' ἀφτοὶ γενναῖοι».

«Ἂν πεθάνω κι' ἂν πάρεις τὴ χώρα, νὰ σεβαστεῖς τοὐλάχιστο τὴν Ἀσκληπηγένεια τοῦ Φιλόστρατου τὴ θυγατέρα».

«Ναὶ» τοῦ ἀποκρίθη.

Εἶχαν μείνει μὲ τὰ ρούχινα σκουτιά τους κι' ἄλλα ὅπλα δὲν ἐβαστοῦσαν παρὰ σκουτάρι καὶ σπάθα καὶ περικεφαλαία. Ἄρχισαν ὀπίσω τὴ μαλιά. Οἱ περικεφαλαῖες ἐσήμαιναν, οἱ σπάθες ἐσπιθοβολοῦσαν, τὰ σκουτάρια ἐκρουόνταν. Ὁ Γότθος ἐπροσπαθοῦσε νὰ μένει ἀσάλευτος ἀλλὰ ὁ Ρωμαῖος τὸν ὑποχρέωνε νὰ προχωρεῖ ἢ νὰ πηγαίνει ὀπίσω, καθὼς ἔκανε ὁ ἴδιος. Μὲ μία δυνατὴ σπαθιὰ ὁ Θεόδωρος εἶχε ραγίσει τὸ ἀλαφρὸ σκουτάρι τοῦ κόμητα καὶ τοῦχε πληγώσει τὸ χέρι. Ἤτουν τὸ πρῶτο αἷμα. Μὰ δὲν ἔδωσαν προσοχὴ στὴ μικοὴ πληγή. Ὁ Θορισμοῦθος ἐπλήγωσε κ' ἐκεῖνος τὸ χιλίαρχο μὲ τρυπητὸ χτύπημα στὸ μηρί, ὁ ἀγῶνας ὅμως ἐξακολουθοῦσε πάντα μὲ τὴν ἴδια λύσσα. Οἱ σπαθιὲς ἔπεφταν συχνὲς πολύ, βαριὲς καὶ βροντερές· στὸ τέλος ὁ Θεόδωρος, βλέποντας πῶς ὁ δεξιὸς ὦμος τοῦ Γότθου ἤτουν ζέσκεπος, ἠθέλησε νὰ τοῦ καταφέρῃ θανατερὸ χτύπημα καὶ γιὰ νὰ τὸν γελάσει ἐξάμωνε στὴν κοιλιά. Ἐπροχώρεσε στενοχωρῶντας τον, ἔβαλε μεγάλη φωνή, κ' ἐσήκωσε μ' ὁρμὴ καὶ μὲ γοργότητα τὴ σπάθα του γιὰ νὰ τοῦ τρυπήσει τὸ λαιμό. Μὰ ὁ ἄλλος κάνοντας ὀπίσω τὸν ἔβγαλε, κι' ἀφίνοντας ὕστερα νὰ γλιστρήσῃ τὸ σίδερό του πάνου στὴ λεπίδα τοῦ Ρωμαίου ἐβάρεσε καρφωτά. Καὶ τὸ σπαθὶ ἐμπῆκε

μεῖς ; Ἐμεῖς δὲν ξέρουμε ἀπὸ γιατρισύνη καὶ τὸν πιστέψαμε—τὸν βάλαμε· στὸ κρεββάτι καὶ τοῦ κάναμε ὅ,τι μπορούσαμε.

Ὅσο πήγαινε καὶ χειρότερα,αὐτόνε ὅμως, φαινότανε, πῶς δὲν τό ἔμελλε γιὰ τὴ βλέψη του καὶ μᾶς ἔκανε θεωρίες γιὰ τὴν καθαρεύουσα. Καταλάβαμε ὅμως ὅτι αὐτὲς οἱ θεωρίες ἠθέλανε καὶ πληρωμή, καὶ ὅτι τὸ ψεύτικο στράβωμα τῶν ματιῶν του δὲν ἤτανε τίποτα ἄλλο παρὰ τέχνασμα γιὰ νὰ κοιτάῃ καλύτερα πού εἶναι κρυμμένα τὰ κεμέργια μας· καὶ τὸν διώξαμε μὲ τὴ παράκληση νὰ πῇ στοὺς καθαρευουσάνους νὰ μὴ ξαναπατήσουν ἐδῶ γιατί κι' οἱ λίρες τέλειωσαν καὶ τὸ ψωμί λιγόστεψε καὶ τὸ μυαλό μας αὔξησε· δὲν εἴμαστε σὰν καὶ πρῶτα κουτοκαλόγηροι. Νὰ μὴν ξανάρθῃ κανεὶς ἀπ' αὐτούς...

Καλόγερος»

Π ρακάτω μοῦ λέγει νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ τὸν πληροφορήσετε ποῦ εὑρίσκετε αὐτὸ τὸ Καθαρὸ μικρόβιο, ὁ κ. Α. γιὰ νὰ ἔχουν τὸ νοῦ τους.

Μὲ ὑπόληψη
Γ. Κ.

ΧΑΛΙΑ ! ΧΑΛΙΑ !

Φίλε Νουμᾶ.

Δέκα χρόνια ἀκόμα ἂν περάσουνε, καὶ ἂν οἱ σοφοὶ καὶ οἱ τεχνῖτες μας, γιατὶ ἀπ' ἀφτοὺς τιμῶνται οἱ λαοὶ καὶ δοξάζονται οἱ φυλές, δὲν ξαπετάξουν τὴ στάχτη ποῦ θόλωσε τὰ μάτια τους, καὶ ἂν δὲ σκωθοῦν μέ νιὰ σημαία τοῦ 21, νὰ σπάσουν τ' ἀδόξαστο καὶ προδοτικὸ τιμόνι τῆς σημερνῆς Πολιτικῆς συμμορίας, ἀρχινώντας ἀπὸ τὸ Κορφιάτη Θεοτόκη, ὁποῦ ἰντιάνικα μάγια θὰ ξέρει, νὰ κρατιέται ἀκόμη γιὰ Κυβερνήτης, ἐχτὸς ἀπὸ τὸ λήθαρχο τῶν σπουδασμένων μας, θὰ χαθῇ ἡ ἔνδοξη ἡ πανταζηλεμένη κι' ἀπὸ ἄκρη σ' ἄκρη τῆς χτίσης ξακουσμένη λέξη «Ἑλλάδα.» Καὶ θ' ἀκούεται ὁ ἀχὸς τῆς λαχτάρας στὰ φωτερὰ τοῦ Παρθενῶνα καὶ τῆς Ἅγιας Σοφιᾶς τ' ἄλλοιωτο Μεφαλετο.

Φυλὲς ξενικὲς θὰ πνίξουν καὶ τὸ στέρνό μας αἴσθημα, ἂν καλὰ καὶ 'χτὸς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, στὴ λογόμενη ἐλέφτερη Ἑλλάδα, λησμονιῶνται ἀγύριστα οἱ Σοφοκλῆδες μας, καὶ κατάφερε ἡ Δύση στὴ Προδοσιὰ τῶν πολιτικῶνε μας, καὶ στὴ θαμπωσιά μας, Παλάτια δικὰ της νὰ χτίζουμε (Νέο Θέατρο Κέρκυρας) γιὰ νὰ θρεφτοῦμε ξαστερώτερο τὴ Ξένη Ἰδέα λησμονιῶντας τὴ δική μας τὴν Ἑλληνική ! Καὶ ἀφοῦ μᾶς ἔφερε ἡ κουβέντα στὰ κορφιάτικα : Ὁ Καποδίστριας ποῦ στ' ἄγαλμό του κοιτάζει τὴ σκλαβωμένη ἀγνάντια Ἤπειρο δείχνωντάς την, κάλλιο νὰ γύριζε καὶ νὰ δείχνει τὸ ἴδιο του Νησί, ποῦ ὄζω, πέρα στὰ χωριὰ τῆς Κέρκυρας, ζοῦνε οἱ ἀνθρώποι χειρότερα ἀπὸ τοὺς χωριάτες Γιαπονέζους, καὶ πουλιῶνται γιὰ τὸ ξερόψωμο καὶ ἐκεῖνο καλαμποκίσιο. Καὶ βρίσκεις κορίτσια τῆς παντριᾶς ξυπόλητα καὶ γδυμνά, ποῦ ἡ ἀνάγκη τἄφερε νὰ δουλέβουν μεροκάματο 40 λεφτά [χωρὶς φαγητό] Καὶ τὶ δουλειές; νὰ κουβαλάνε κοπριὲς καὶ ἄλλες ἀκαρμόδιες σ' ἀφτὲς δουλειές. Καὶ βρίσκεις νιοὺς γδυμνοὺς νὰ πέρνουν μεροκάματο μιὰ Δραχμή.

Σὲ ἄλλη κουβέντα, θ' ἀκούσετε καὶ τὴ προόδο τῆς Κέρκυρας, ποῦ τὰ Τζουμέρικα τὴν περνᾶνε.

Ἀφτὰ τὰ γράφω, γιὰ νὰ τά μάθῃ καὶ ὁ ἄλλος κοσμάκης, τὸ πῶς πιάνουνε τὰ μάγια τοῦ Γ. Θεοτόκη.

Χτίζει ἕνα Θέατρο, στολίζει καὶ τὴ χώρα, σὰν τὶς γυναῖκες ποῦ παζαριάζονται, καὶ ἀφίνει 80 χιλιάδες ὁποῦ κατοικοῦνε στὸ Νησὶ τῆς Κερκύρας, ἀκοῦστε το, στὴ πεῖνα καὶ στὴ γδύμνια. Νὰ μᾶς ζοῦνε λοιπὸν τέτοια Θέατρα. Καὶ γιὰ Ἐπίλογο φέρνω·

Πρῶτα τὸ νησὶ του νὰ φτιάσῃ, καὶ ἔπειτα νὰ τολμᾶ νὰ στέκεται Πρωθυπουργός

Μεθώνη Ἀπρίλης 1904.

Π.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

— κ. Φοιτητὴ στὰ Νομικά. Περαστικά σας. Γράφτε μας. Μὰ νὰ μάθουμε καὶ τό νομά σας. Δὲν κάνετε κανένα ἔγκλημα, γιὰ νὰ τὸ κρύβετε.—κ. Καραπ. Ὕστερ' ἀπὸ δυὸ τρία φύλλα θὰ δημοσιευτῇ δίχως ἄλλο.—κ. Ν. Συρμ. Σκόπελο. Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλὰ λόγια ποὺ μᾶς γράφετε. Σᾶς στέλνουμε σήμερα ὅλα τὰ βιβλία ποῦ ζητᾶτε, ἐξὸν ἀπὸ α'Ἰλιάδα», γιατὶ ὅλες οἱ «Ἰλιάδες» τοῦ κ. Πάλλη, 250 κομμάτια κι' ἀπάνω, πουλήθηκαν. Τὸ Β δὲν πουλιέται. Γράφτε στὸν ἴδιο, σ-τὸ Λίβερπουλ, νὰ σᾶς τὸ στείλῃ. Τὸ «Κρασὶ» τοῦ κ. Στασινόπουλου θὰ βγῇ τὴν ἄλλη βδομάδα δίχως ἄλλο· θἆναι 16—17 τυπογραφ. φύλλα καὶ θἄχῃ 70 εἰκόνες εὐρωπαϊκὲς μ' ὅλα τὰ καινούρια μηχανήματα ποὺ μεταχειρίζονται σήμερα στὴν Εὐρώπη γιὰ τὰ κρασιά.—κ. Πέτρο Δρόνα. Καλὸ τὸ πρῶτο τετράστιχο :

Τοῦ πόνου τὴ σπαραχτική κραυγή
Ποὺ 'ριξες σὰν ἐπέθαινες, θυμᾶμαι
Ραγίστη κάθε ἀνθρώπινη καρδιὰ
Ραγίστηκαν κ' οἱ πέτρες, τὸ θυμᾶμαι

Μὰ τὸ δεύτερο τετράστιχο μ' ἐκεῖνο τὸ «κακούργο χέρι» ποὺ «ἤτανε δὲν ἤτανε» δὲν τὸ πολυκαταλάβαμε.

Μόνο τὸ χέρι ποὺ τὰ στήθη σου ἔπονα
ξέσχιζε μὲ φαρμακερὸ μαχαῖρι
Μόνον ἐκεῖνο φοβερώτερο κινήθηκε
γιατὶ τοῦ Πλάστου σου ἤτανε, δὲν ἤτανε,
Κακούργου χέρι.

—κ. Ἀριστιππο. Βέβαιότατα.Τυπώθηκε κι'ὁ «Δάφνης κι' ἡ Χλόη» στὸ σχῆμα τοῦ «Τίμωνα» καὶ στὴ σειρὰ τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ «Νουμᾶ». Τὴν ἄλλη βδομάδα θἆναι ἕτοιμο τὸ βιβλίο καὶ θὰ πουλιέται χαρτοδεμένο στὰ γραφεῖα μας καὶ στὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἑστίας» δυὸ δραχμές. —κ. Μαρ Γεράν. Περάστε τὴν Κυριακὴ μ. μ. ἀπὸ τὸ γραφεῖο. Ἔχετε ἕνα δέμα μὲ βιβλία.—κ. Πάν. Θαλασσινό. Ἀφοῦ βρισκόσαστε τώρα στὴν Ἀθήνα δὲν περνᾶτε ἀπὸ τὸ γραφεῖο ; Ἡ ἐπιμονή σας εἶναι ἀδικαιολόγητη.—κ. Μικρομερίτη. Θὰ δημοσιευτῇ. Εὐχαριστοῦμε.

στὸ στόμα τοῦ Θεόδωρου ποῦ δὲν εἶχε ἀκόμα πάψει τὴ φωνή,καὶ τόση ἤτουν ἡ ὁρμὴ τῆς τρυπησιᾶς κ' ἡ φόρα τοῦ χιλίαρχου, ποῦ ἡ σπάθα ἐβγῆκε ἀπὸ πισωθειὸ καὶ ἐχώθη πέρα πέρα ἕως τὴ χέρα. Καὶ ἔπεσε ὁ Θεόδωρος χάμου αἱματοκυλισμένος καὶ λίγο ἀναταράχτη γιατὶ γλίγωρα τοῦ βγῆκε ἡ πνοή.

Ὁ Θορισμοῦθος τότες περήφανος ἔσκυψε γιὰ νὰ γδύσει τὸ λείψανο ὡς ἤτουν ἡ συνήθεια, μὰ ἄλλο δὲν ἐπῆρε παρὰ τὸ σιδερένιο δαχτυλίδι, τἄλλα ὅπλα τοῦ τὰ πώθωσε σιμά του.

—

Καὶ τότες οἱ σύντροφοι τοῦ Θεόδωρου περιλυποι ἦρθαν νὰ σηκώσουν τὸ νεκρὸ καὶ μαζῆ ἦταν καὶ ἡ ἄμοιρη Ἀσκληπηγένεια. Ἔκλαιγε πικρὰ κ' ἐγονάτισε μπρὸς στὸν σκοτομένον καὶ τοῦ σφόγγιζε ἀπαρηγόρητα τὸ αἷμα καὶ μὲπάθος τὸν ἐφιλοῦσε.

«Ποιὰ καὶ ποιανοῦ εἶσαι, κόρη, ποῦ σοῦκαμα τέτοια λύπη;» ἐρώτησε ὁ Θορισμοῦθος κοιτάζοντάς την προσεχτικά.

«Εἶμαι ἡ Ἀσκληπηγένεια τοῦ Φιλόστρατου ἡ θυγατέρα» ἀποκρίθη κοιτάζοντας κ' ἐκείνη τὸ βάρβαρο μὲ πικραμένο βλέφαρο «κ' ἤμουν ἡ ἀρραβωνιαστικιά του Μοῦ πῆρες τὴ ζωή μου».

«Ἀσκληπηγένεια, ἡ χώρα εἶνε δική μου· ὅμως ἔδωσα ὑπόσχεση στὸν πεθαμένο νὰ σοῦ χαρίσω τὴν ἐλεφτεριά· κι' ὁ Θορισμοῦθος κρατεῖ τὸ λόγο του. Ἂς ἐπάρουν τώρα τὸ λείψανο τοῦ ἀντρειομένου στὴ χώρα, κι' ἂς τὸ τιμήσουν, καθὼς τοῦ πρέπεται, καὶ σὺ ἀναχώρησε μὲ τὸν πατέρα σου ὅπου βούλεσαι, ἢ παραδόσου στὰ χέρια μου, ὥς νὰ τελειώσει ὁ πόλεμος».

«Θορισμοῦθε, ὁ ἀγαπημένος μου ἀπέθανε σκοτωμένος, ἡ πατρίδα χάνεται κ' ἡ δόξα της σβύνεται· καὶ γὼ νὰ ζήσω ὅταν ὅλα θἆνε χαμένα, ὅταν ὅλοι θἆνε πεθαμένοι; Θἆνε τούτη χάρη γιὰ μένα; Πεθαίνω μὲ τὴ χώρα μου». Καὶ τὴν ἐτίναξαν οἱ κλάψες.

Κ' ἐθιάμασε ὁ Θορισμοῦθος καὶ τῆς εἶπε.—«Ἡσουν γέννημα γι' ἄλλον καιρό, τρυφερὴ Ἀσκληπηγένεια· μὲ νίκησε καὶ τοῦτος στὴ γενναιότητα, μὲ νικᾶς καὶ σὺ τώρα· ἔπαρε καὶ τὸ δαχτυλίδι του».

Ὡς τόσο τέσσεροι εἶχαν σκώσει στὸν ὦμο τὸ νεκρὸ χιλίαρχο καὶ ἐκίνησαν πρὸς τὸ κάστρο,οἱ ἄλλοι ἀκολούθησαν πεζοὶ σέρνοντας τἄλογα ἀπὸ τὰ χαλινάρια, καὶ ἡ νεκρικὴ συνοδεία ἐμπῆκε στὴ χώρα.

—

Τὴν ἡμέραν αὐτὴν οἱ Γότθοι ἡσύχασαν. Μὰ τἀποταχνὰ τῆς ἄλλης ἡμέρας ἐδόθηκε ἡ πρώτη ρίξη τόσο ἀπὸ τὴ γῆς ὅσο καὶ ἀπὸ τὴ θάλασσα. Οἱ βάρβαροι ἐπρόσβαλαν τὴ χώρα σὲ πολλὰ μέρη, ὥστε ποῦ ὁ στρατὸς μόλις ἤτουν ἀρκετὸς νὰ ὑπερασπίζει, κ' ἐχρειαζόνταν πολλοὶ γιὰ νὰ μοιράζουν τὰ πολεμοφόδια. Οἱ μηχανὲς ἐχτυποῦσαν κ' ἐρείπιζαν τὰ τειχιά, μπρὸς στὰ καστριὰ καὶ στὲς πόρτες οἱ Γότθοι ἐμαχόνταν ἀπὸ τοὺς κινητοὺς πύργους, οἱ καταπέλτες ἐδούλευαν. Ὁ στόλος ἐπάσκιζε νὰ μπεῖ στὸ λιμάνι, κ' εἶχε καταφέρει νὰ σιμώσει στὸ βράχο τοῦ κάστρου τόσο ποῦ οἱ μύδροι δὲν τὸν ἐνοχλοῦσαν, ἐνῶ ἐχτυποῦσε τὴ χώρα κ' ἔκανε πολὺ νὰ ὑποφέρνουν οἱ πολιορκημένοι.

Ἦταν εὔκολο νὰ καταλάβει κανεὶς πῶς ἡ Κασσώπη δὲν θάργοῦσε νὰ πέσει. Οἱ στρατιῶτες ἐχτυπιῶνταν ἀντρεῖα, μὰ τοὺς ἔπαιρνεν ὁ κόπος· ἔρριχναν μεγάλα λιθάρια πάνου στὲς χελῶνες τῶν κριῶν, κι' ἀναμένες σαΐττες στοὺς πύργους, ἔχυναν θάλασσα βραστὴ λάδια, καὶ πίσσα καὶ θερμό,γιὰ νὰ ἐμποδίζουν τὴν ἀνάβαση μὲ τὶς σκάλες, ἐπολεμοῦσαν καὶ μὲ μηχανὲς καὶ μὲ δοξάρια, κ' ἐσκότωναν πολλοὺς· μὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἴδιους ἐπέφταν. Κάθε τόσο στὴ χώρα ἄναβε πυρκαϊὰ καὶ χέρια δὲν ἤταν γιὰ νὰ σβύνουν.

Ὅλη μέρα ἀγωνιστῆκαν· κι' οὐδὲ τὴ νύχτα δὲν ἐβρῆκαν ἀνάπαψη· τὸ σκοτάδι ἐθάρυνε περσότερο τοὺς Γότθους ποῦ ἐσίμωσαν τότες τοὺς κριοὺς στὲς πόρτες, καὶ πρὸς τὰ μεσόνυχτα ἀκουστῆκαν τὰ πρῶτα βαριὰ χτυπήματα.

Κανεὶς πλιὰ δὲν ἔλπιζε νὰ γλυτώσει ἡ χώρα· κι' ὁ λαὸς ἀπελπισμένος ἐπιθυμοῦσε νὰ παραδοθεῖ νομίζοντας πῶς μὲ τὴν ὑποταγὴ θὰ γλύκαινε τοὺς βαρβάρους. Μάλιστα οἱ γυναῖκες ἐφοβοῦνταν περσότερο κ' ἐγενότουν δαρμὸς καὶ κλάμα. Ἡ Ἀσκληπηγένεια ὅμως κι' ἄλλες ἀρχόντισσες εἶχαν κλειστεῖ μέσα στὸ κάστρο, ποῦ θἄμενε ἄπαρτο, κι' ἂν ἔπεφτε ἡ χώρα, ἀλλὰ γιὰ λίγο γιατὶ χτισμένο σ' ἄλλον καιρὸ οἱ πύργοι του ἦταν ἀδύνατοι γιὰ τὲς μεγάλες μηχανὲς κ' ἦταν μετρημένες οἱ ζωοθροφίες, καὶ τὸ νερὸ ἔλειπε.

Ὁ πόλεμος ἐβάσταξε δύο μέρες ἀκόμα· οἱ στρατιῶτες ἀγωνιστῆκαν ὅσο ἐδυνόνταν. Τὴν τρίτη μέρα πρὸς τὸ βράδι οἱ πόρτες ἐξεφουντωθῆκαν καὶ σὰ φουσκωμένος τράφος τὸ ξανθὸ φουσᾶτο ἐμπῆκε πλημμυρῶντας τὴ χώρα.

Heils, heils skapja matjan jah drinkan (*)

Ἐφώναζαν σ' ὅλους τοὺς δρόμους, σ' ὅλα τὰ σπίτια καὶ ἔσφαζαν τοὺς ἄντρες κ' ἐσκλάβωναν τὲς γυναῖκες καὶ τὲς ἔβιαζαν.

Κ' εἶδαν ἀπὸ τὸ κάστρο τὴν καταστροφὴ τῆς Κασσώπης.

Τὴν ἄλλην ἡμέρα ἄμα ἐβγῆκε ὁ ἥλιος οἱ βάρβαροι ἀποτέλειωσαν τὴν ἐρήμαξη κ' ἐβαλθῆκαν μὲ πόθο νὰ πάρουν τὸ κάστρο. Ἤθελαν νὰ τελειώσουν.

Τότες ἐνῶ οἱ κριοὶ ἐβαροῦσαν, στὴν κούρτη οἱ ἀρχόντισσες ἐβαλθῆκαν νὰ χορεύουν, κ' ἐπρωστατοῦσε στὸ χορὸ ἡ θλιμμένη Ἀσκληπηγένεια.

Καὶ ἐστάθη αὐτὴ ἡ πρώτη ποῦ ἀπὸ τὸ βράχο τοῦ Κάστρου ἐπήδησε στὴ θάλασσα, ὅταν ἐβρέθη στοῦ γκρεμοῦ τὸ χεῖλο,καὶ μία μία ἐπέσαν κατόπι της ὅλες,οἱ ἀρχόντισσες,οἱ ἀθάνατες,ποῦ ἐπροτίμησαν τὴν τιμή,τὴν ἐλεφτερία τὴν πατρίδα κάλλιο παρὰ τὴ ζωή τους.

Κρασάδες 1901

(*) Ζήτω, ζήτω φέρτε φαγητὸ καὶ πιοτό.